

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Andreja Simončič

**Vpliv parlamenta na sodno vejo oblasti –
političnost ustavnega sodišča**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Andreja Simončič
Mentor: izr. prof. dr. Drago Zajc

**Vpliv parlamenta na sodno vejo oblasti –
političnost ustavnega sodišča**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

ZAHVALA

Na poti do trenutno največjega dogodka vas je bilo mnogo tistih, ki ste mi stali ob strani z nepopisnimi upi, tistih, ki ste brez oklevanja priskočili na pomoč, ko sem vas najbolj potrebovala, in tudi tistih, ki ste me ves čas bodrili. Hvala družini, Gregorju in prijateljem. Posebna zahvala pa gre mentorju izr. prof. dr. Dragu Zajcu, ki sem mu nadvse hvaležna za koristne napotke in sproščene debate, ter bivšemu ustavnemu sodniku mag. Matevžu Krivicu, profesorju dr. Arnetu Mavčiču in svetovalcu za informacije Branku Deklevi, ki so mi pomagali odkriti še tistih nekaj ključnih informacij.

Diplomsko delo posvečam dedku Ivanu Simončiču, ko bi le doživel ta trenutek z menoj.

Vpliv parlamenta na sodno vejo oblasti – političnost ustavnega sodišča

Ustavno sodišče je imelo v času prehoda Slovenije v demokratično republiko, ključno vlogo pri vzpostavljanju pravne države, s cilji varstva družbe in človekovih pravic, spoštovanjem vladavine prava in ravno pravšnje pristojnosti ustavnega sodišča v povezavi s parlamentom, kar je omogočilo uspešno oblikovanje in konsolidacijo demokratične oblasti. Po ustavi iz leta 1991 pa je ustavna pritožba še dodatno prispevala k uspešni graditvi pravne države.

Po konsolidaciji pa se je v Sloveniji zlasti med letoma 2007 in 2008 vnela polemika glede izvolitve ustavnih sodnikov, ko nihče od predlaganih kandidatov ni bil za koalicijo in opozicijo dovolj dober. To je bil tudi čas pričakovanja novega predsednika republike, ki naj bi predlagal za določeno opcijo primernejše kandidate. Ocene so šle v smeri, da je izbira kandidatov pogojena s kandidatovim preteklim političnim udejstvovanjem oziroma pripadnostjo levici ali desnici. Tako naj bi izbira kandidatov s strani državnega zbora v letih postala premišljena poteza zlasti zaradi dejstva, da si vladajoči želijo v klopih ustavnega sodišča svoje zagovornike.

Sama raziskava je temeljila na pregledu med letoma 1990–2008, kako je potekala izbira ustavnih sodnikov ter ali so izbrani tudi pri odločitvah izkazovali naklonjenost eni oziroma nenaklonjenost drugi strani.

Ključne besede: Ustavno sodišče, državni zbor, politizacija, levica-desnica

Impact of Parliament on Judicial Branch – politicization of Constitutional Court

The Constitutional Court had a key role at the time of transition in the Democratic Republic of Slovenia, in establishing the rule of law, with the objectives of protection of human rights, respect for the rule of law, and in the responsibility of the Constitutional Court in relation to Parliament. With the Constitution of 1991, the constitutional complaint further contributed to the successful construction of the rule of law.

After democratic consolidation Slovenia, in particular between the years 2007 and 2008, encountered a controversy regarding the election of constitutional judges, when none of the suggested candidates had been good enough neither for the coalition nor the opposition. The given time frame was also the pre electoral time of the new President of the Republic, which in principle, is the one who would allegedly propose for more suitable candidates. The ratings are going in a direction that the confirmation of candidates is subjected to the applicant's past political involvement or left-right affiliation. The confirmation of candidates by the National Assembly through the past years has become a deliberate move, due to the fact which implicates the preferation of their supporters in Constitutional Court benches.

The study was a review between the years 1990–2008 and it is based on how the selection of constitutional judges are selected, and whether the decision showed of the left or the right preference.

Keywords: Constitutional Court, National Assembly, politicization, Left-Right

KAZALO

1.	UVOD.....	9
1.1	Tema diplomske naloge	9
1.2	Cilj in pomen teme.....	12
1.3	Struktura diplomske naloge in metodologija	12
1.4	Predstavitev hipotez	14
2.	UPORABLJENI TEORETIČNI KONCEPTI.....	15
2.1	Parlament	15
2.2	Ustavno sodišče	18
2.2.1	Zgodovina ustavnega sodstva.....	19
2.3	Razmerje med pravom in politiko.....	22
2.4	Političnost ustavnega sodišča.....	23
2.5	Politični levica in desnica	28
2.5.1	Levica in desnica na slovenskih tleh	29
3.	VLOGA USTAVNEGA SODIŠČA V TRANZICIJSKIH DRŽAVAH.....	32
4.	DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE	36
4.1	Zgodovina konstituiranja Državnega zbora Republike Slovenije	37
5.	USTAVNO SODIŠČE REPUBLIKE SLOVENIJE	41
5.1	Razvoj ustavnega sodstva v Sloveniji.....	41
5.2	Položaj Ustavnega sodišča Republike Slovenije	43
5.3	Veljavna ureditev ustavnega sodišča v Sloveniji.....	44
5.4	Sestava in volitve članov Ustavnega sodišča Republike Slovenije	45
5.5	Pristojnosti ustavnega sodišča	46
6.	VPLIV ZAKONODAJNE VEJE OBLASTI NA USTAVNO SODIŠČE	47
6.1	Zgodovina sestavljanja ustavnega sodišča.....	47
6.1.1	Nekdanja sestava Ustavnega sodišča Republike Slovenije.....	57
6.1.2	Trenutna sestava Ustavnega sodišča Republike Slovenije	58

6.2	Načini medsebojnega vpliva Državnega zbora Republike Slovenije in Ustavnega sodišča Republike Slovenije.....	58
6.2.1	Razmerja državnega zbora do ustavnega sodišča.....	58
6.2.2	Vpliv državnega zbora na ustavno sodišče.....	62
6.2.3	Soodvisnost državnega zbora in ustavnega sodišča v ostalih primerih....	63
7.	ANALIZA	66
7.1	Sestava v ustavnem sodišču kot sestava v državnem zboru glede na politično opcijo?	69
7.2	(Politično) povezovanje pri odločitvah ustavnih sodnikov.....	79
8.	ZAKLJUČEK.....	83
9.	LITERATURA.....	89
	Priloga A: Pojasnila mag. Matevža Krivica	98
	Priloga B: Intervju mag. Matevž Krivic	100
	Priloga C: SPSS analiza povezljivosti ustavnih sodnikov glede na obdobje v državnem zboru	106

Kazalo Tabel

Tabela 4.1: Sestava v prvem Državnem zboru Republike Slovenije v letih 1992–1996	38
Tabela 4.2: Sestava v Državnem zboru Republike Slovenije v letih 1996–2000.....	39
Tabela 4.3: Sestava v Državnem zboru Republike Slovenije v letih 2000-2004	40
Tabela 4.4: Sestava v Državnem zboru Republike Slovenije v letu 2004-2008	40
Tabela 6.1: Postopki za oceno ustavnosti in zakonitosti, poslani državnemu zboru.....	59
Tabela 6.2: Vrsta odločitev Ustavnega sodišča Republike Slovenije	60
Tabela 6.3: Spori o pristojnosti po mandatih.....	61
Tabela 6.4: Presoja mednarodnih pogodb po mandatih	63
Tabela 6.5: Potrditev poslanskih mandatov.....	64
Tabela 7.1: Domnevna pripadnost ustavnih sodnikov, ki so delovali v posameznih mandatnih obdobjih skupščine oz. državnega zbora	67
Tabela 7.2: Odločitve glede na domnevno politično pripadnost in signifikanca	80

Kazalo Slik

Slika 7.1: Struktura v Državnem zboru Republike Slovenije leta 1992.....	71
Slika 7.2: Struktura v Državnem zboru Republike Slovenije leta 1996.....	72
Slika 7.3: Struktura v Državnem zboru Republike Slovenije leta 2000.....	74
Slika 7.4: Struktura v Državnem zboru Republike Slovenije leta 2004.....	76

Kazalo Grafov

Graf 7.1: Izvoljeni ustavni sodniki v letih 1990-1992, za časa Skupščine Socialistične republike Slovenije.....	70
Graf 7.2: Skupna pripadnost levo-desnemu kontinuumu ustavnih sodnikov v letih 1992- 1996, v času prve sestave državnega zbora	71
Graf 7.3: Izvoljeni ustavni sodniki v letih 1996-2000.....	73
Graf 7.4: Skupna pripadnost levo-desnemu kontinuumu ustavnih sodnikov v letih 1996- 2000	73
Graf 7.5: Skupna pripadnost levo-desnemu kontinuumu ustavnih sodnikov v letih 2000- 2004	75
Graf 7.6: Izvoljeni ustavni sodniki v letih 2004-2008.....	76
Graf 7.7: Skupna pripadnost levo-desnemu kontinuumu ustavnih sodnikov v letih 2004- 2008	77
Graf 7.8: Skupna pripadnost levo-desnemu kontinuumu ustavnih sodnikov 1991-2008	77

Seznam kratic

Demos – Demokratična opozicija Slovenije
DeSUS – Demokratična stranka upokojencev Slovenije
DS – Demokratska stranka
LDS – Liberalna demokracija Slovenije
NOB – Narodnoosvobodilni boj
NSi – Nova Slovenija
SD – Socialni demokrati
SDS – Slovenska demokratska stranka
SDSS – Socialdemokratska stranka Slovenije
SDZ – Slovenska demokratična zveza
SDZS – Socialdemokratska zveza Slovenije
SKD – Slovenski krščanski demokrati
SKZ – Slovenska kmečka zveza
SLS – Slovenska ljudska stranka
SMS – Stranka mladih Slovenije
SNS – Slovenska nacionalna stranka
SSS – Socialistična stranka Slovenije
ZLSD – Združena lista socialnih demokratov
ZS – Zeleni Slovenije
ZustS – Zakonu o Ustavnem sodišču

1. UVOD

1.1 Tema diplomske naloge

Zametki institucije ustavnega sodišča segajo globoko v zgodovino, že v obdobje starega atenskega prava. Nekateri ga uvrščajo v četrto vejo oblasti, vsekakor pa je v razmerju do drugih državnih organov samostojen in neodvisen državni organ, ki je imel v času tranzicije nekaterih držav v demokratično republiko, ključno vlogo pri vzpostavljanju pravne države – s cilji varstva družbe in človekovih pravic ter spoštovanjem vladavine prava. Njegova vloga je z ravno pravšnjo pristojnostjo v povezavi do parlamenta omogočila uspešno oblikovanje in konsolidacijo demokratične oblasti. Državni organ je vse od osamosvojitve močno pripomogel pri dosegu naziva pravne države ob varstvu temeljnih pravic in svoboščin. Vendar je način sestave ustavnega sodišča kmalu postala téma, ki nas je vse do leta 2008 spremljala v medijih. Način imenovanja in kasnejša izvolitev ustavnih sodnikov, mi je podala izhodišče in me pahnila v razmišljanje zakaj se pravne strokovnjake izbira s takim perfekcionizmom. Res Slovenija razpolaga s toliko odličnimi pravniki, ki bi klopem ustavnega sodišča kljub mladim letom obstoja le-tega v samostojni republici Sloveniji vendarle v največji meri izkazovala tradicijo popolne strokovne sestave? Samo zanimanje je privedlo do čisto drugačnih razsežnosti. Vsekakor ima izbira in izvolitev ustavnih sodnikov visoko pomembnost, zlasti v pravni državi, vendar je globina raziskave prešla v definicije političnega.

Bila bi krivična, če bi zapisala, da v vrstah ustavnih sodnikov ni pravnih strokovnjakov – to vsekakor so, saj je tudi z zakonom opredeljeno, kdo lahko nastopi funkcijo ustavnega sodnika. Poleg zakona pa mehanizem pri izvolitvi ustavnega sodnika predstavljata še predlagatelj – predsednik Republike Slovenije in pa državni zbor, ki predloge potrdi ali pa jim nasprotuje z neizvolitvijo (ustreznega) kandidata. In ravno slednji mehanizem je spodbudil moje diplomsko delo. Glede na to, da je opredelitev, kdo je večji pravni strokovnjak, relativna pri primerjavi zavrnjenih in potrjenih kandidatov, me je kljub temu zanimalo, ali se glede na večinsko politično sestavo v koaliciji njihova nazorska politična usmeritev kaže tudi v izbiri ustavnih sodnikov, ki kasneje zasedejo mesta v ustavnem sodišču. Torej, ali si vladajoča večina izbira »somišljenike«.

Dolgotrajen proces izvolitve »pravih in primernih« ustavnih sodnikov se je predvsem odvijal med obdobjema 1991–1993 (obdobje po osamosvojitvi Republike Slovenije) in 2007–2008. Na nepopolno sestavo je takrat opozoril predsednik ustavnega sodišča dr. Peter Jambreč, češ da pomenita odlaganje in opustitev dejanj, ki naj pripeljejo do izvolitve ustavnega sodnika, neizpolnjevanje ustreznih ustavnih pristojnosti oziroma ustreznih pravic in dolžnosti organa, ter se obenem posebej zavzel, da poslanci, ob spoštovanju kriterija visoke strokovnosti, v skladu z lastno vestjo in prepričanjem, poskrbijo za uravnoteženost morebitnih političnih, strankarskih in nazorskih usmeritev in nagnjenj kandidatov in s tem za tovrstno uravnoteženost ustavnega sodišča. Stališču se je pridružil tudi Boštjan M. Zupančič, ko je zapisal, da so najverjetneje minili časi, ko je bilo zaradi neosveščenosti slovenske javnosti mogoče rotirati republiške funkcionarje, ne da bi bile njihove kandidature izpostavljene javni kritiki. Polemike so se poleg le odločitvijo družbenopolitičnega zbora, naj glasovanje o predlogih opravi novoizvoljeni zbor po prvih večstrankarskih volitvah, (Leskovic 1993).

V drugem obdobju (2007–2008) pa so se pojavile domneve, da so tako parlamentarne stranke z levim politično-nazorskim nagnjenjem kakor tudi tiste z desnim čakale na predsedniške volitve in izvoljenega kandidata, ki bo pripadal »njihovemu« nazorskemu prepričanju, tj. prepričanju kateremu bodo posledično domnevno pripadali tudi predlagani kandidati za ustavnega sodnika.

Teoretično v demokratični družbi velja delitev treh vej oblasti oziroma medsebojni nadzor zakonodajne, izvršne in sodne veje oblasti. Ta ideja živi že iz časa Montesquieujeve koncepcije, leta 1748, ki je opisana v knjigi *O duhu zakona* (De l'Esprit des lois), v katerem je avtor zagovarjal, da ne more biti svobode, v kolikor je vsa oblast zbrana v eni osebi ali celo v eni skupini vladarjev. Opisal je politični sistem, ki je razpršil moč na tri veje oblasti. Verjel je namreč, da bo vlada, ki deluje na podlagi ločitve oblasti, zagotovila svobodo, ko bo onemogočila absolutnega vladarja, kot je bil Ludvik XIV (Constitutional Rights Foundation 1987). Tako se danes izraz ločitev oblasti v demokratičnih državah uporablja za opis razpršitve moči med različnimi akterji v državi, pojem pa se velikokrat direktno povezuje s sistemom "checks and balances"¹. Vendar ali resnično pride do delitve moči, če določena nazorsko politična

---

¹ Sistem checks and balances oziroma sistem "zavor in ravnotežja", ki ga je poimenoval Francoz Alexis De Tocqueville (1805–1859), predpostavlja ločitev oblasti na tri dele: izvršno (danes vlada, včasih pa kralj), zakonodajno (parlament) in sodno. To naj bi

usmeritev lahko vpliva na izvolitev dela ene izmed vej oblasti, s preferiranjem lastnega nazorsko-političnega nagnjenja glede na preteklo udejstvovanje predlaganega kandidata.

Nekdanji predsednik Milan Kučan, je na Dnevih slovenskih pravnikov, oktobra 2002, spregovoril o odnosih, ki so med vsemi tremi vejami oblasti in organi, v okviru njih, pravno urejeni tako, da omogočajo medsebojen nadzor in omejevanje pri opravljanju funkcij, še posebej ob dolžnost sprotnega odzivanja vlade in državnega zbora na ugotovljene neustavnosti zakonov v odločbah ustavnega sodišča. Prav dosledno spoštovanje načela ustavnosti in zakonitosti, ki je temelj pravne države in demokracije, pa je po Kučanovih besedah »legitimacija, s katero je slovenska država stopila v mednarodno skupnost in se v njej uveljavila.« Opomni na dva vidika, in sicer »na odnos do kreiranja prava in odnos do njegovega uresničevanja«. Obema vidikoma mora biti, po njegovem prepričanju, skupno »spoštovanje prava. Odgovornost politike, [...] politikov je, da pri svojem delovanju razumejo in upoštevajo, da je politika, ki sicer tudi oblikuje pravo, podrejena pravu in da kriterij primernosti ali celo ustreznosti z vidika predpostavljenega političnega cilja ne more in ne sme nadomestiti kriterija pravnosti, kriterija vladavine prava, spoštovanja načela ustavnosti in zakonitosti, [...]. Z ustavo določena neodvisnost sodnikov pri opravljanju sodniške funkcije nikakor ne sme pomeniti, da je odgovornost za stanje na področju sodstva samo stvar sodne veje oblasti. Naloga sodne veje oblasti je zagotoviti neodvisno in visoko strokovno sojenje, organizacijski, kadrovske in materialni pogoji pa so stvar zakonodajne in izvršilne oblasti.«

»Sodobno pojmovanje pravne države upošteva tako ustavna načela, ki dajejo prednost pravu nasproti samovolji in arbitrarnosti, kot tudi demokratične mehanizme državne organizacije z urejenim sistemom politične in sodne kontrole oblasti« (Kocjančič in drugi 2003, 275).

Kljub nadzoru med tremi vejami oblasti je v diplomskem delu poudarek predvsem na zakonodajni veji oblasti – vladajoča politična opcija v državnem zboru ter na ustavnem sodišču. Tema se osredotoča na vlogo Ustavnega sodišča republike Slovenije ob osamosvojitvi in demokratičnem prehodu, na trend imenovanja in izvolitve ustavnih sodnikov v letih od osamosvojitve Slovenije do danes in na kakšen način prispeva k

---

zagotavljalo ločitev in razpršitev oblasti ter uravnoteženost med temi tremi deli države, posledično pa naj bi prinašalo tudi legitimnost sami oblasti, (Wikipedia 2009c).

izvolitvi sodnikov politična opredeljenost v državnem zboru. Je izvolitev ustavnih sodnikov povezana z integriteto in strokovno usposobljenostjo posameznega kandidata? Ali pa je zgolj odvisno od politične pripadnosti, ki se (še vedno) deli na »leve« in »desne«. Pojavi se namreč problem, katerega izpostavi tudi predsednik ustavnega sodišča Jože Tratnik, da med prijavljenimi ni vrhunskih pravnih strokovnjakov, kot so profesorji, vrhovni sodniki in vrhovni državni tožilci, do česar bi lahko privedla tudi sama politizacija ustavnega sodišča.

1.2 Cilj in pomen teme

Čeprav je na prvi pogled sam naslov usmerjen v središče politoloških tem, ki se nanašajo na delitev treh vej oblasti, se v tej diplomski nalogi osredotočam le na dve – zakonodajno in sodno. Vsekakor bi bilo nesmotrno govoriti o prevladi dotičnih dveh, vendar pa je njun vpliv znatno pomembnejši v dotični tematiki, ko je govora o politiki in pravu, natančneje o državnem zboru in ustavnem sodišču.

Tako bodo cilji sledeči:

- prikaz vloge Ustavnega sodišča Republike Slovenije od osamosvojitve Slovenije
- prikaz izbire ustavnih sodnikov v zgodovini samostojne Republike Slovenije
- predstavitev postopka imenovanja oziroma izvolitve ustavnih sodnikov pri nas, opredelitev vloge in vpliva parlamenta pri oblikovanju sodne veje oblasti in prikaz morebitne odvisnosti sodne veje oblasti od zakonodajne
- predstavitev trenda imenovanja ustavnih sodnikov glede na politično opcijo
- prikaz soodvisnosti politike in prava
- ugotoviti kako se politični izbor ustavnih sodnikov odraža v odločitvah ustavnega sodstva.

1.3 Struktura diplomske naloge in metodologija

V teoretičnem, drugem, poglavju diplomskega dela se nahajajo opredeljeni temeljni koncepti in pojmi, ki so pomembni za oris teme, kasnejšo analizo in s tem preverjanje zastavljenih hipotez. Opis teoretičnih konceptov – parlament in ustavno sodišče, služi splošnemu orisu omenjenih organov oblasti. Nadalje se osredotočim tudi na razumevanje odnosa, ki se ustvari v politiki in pravu ter opredelim v čem se kaže

političnost v ustavnem sodišču. Za kasnejšo analizo je prav tako pomembna razmejitev na kontinuumu levo in desno ter opredelitev politične levice in desnice v Sloveniji.

Tretje poglavje je namenjeno razumevanju prve zastavljene hipoteze, ki oriše in razvije trditev o ključni vlogi ustavnega sodišča v času osamosvojitve Republike Slovenije.

Četrto in peto poglavje se nanašata na stanje in vlogo ključnih akterjev v okviru Slovenije in vsebujeta njuno opredelitev – Državni zbor Republike Slovenije in Ustavno sodišče Republike Slovenije. Njune pristojnosti in celoten vpogled so namreč ključni za razumevanje vpliva oziroma poseganja zakonodajne veje oblasti na ustavno sodišče. Vsi elementi so relevantni za kasnejšo analizo političnosti ustavnega sodstva.

V šestem poglavju je poudarek predvsem na časovnem obdobju od osamosvojitve Republike Slovenije do leta 2008, ko so ustavni sodniki ponovno tvorili popolno sestavo. Znatno poudarek je na ustavnem sodišču in njegovem razvoju še iz časa Jugoslavije pa vse v čas osamosvojenе Slovenije. Poglavje se zgodovinsko obarvano osredotoča na same volitve ustavnih sodnikov ter sestavo ustavnega sodišča vse od leta 1991, na podlagi česar lahko naredimo tudi analizo glede na vladajočo politično opcijo ter sestavo v ustavnem sodišču. Poglavje prikazuje razmerje med pravom in politiko. Znotraj omenjenega sklopa so predstavljeni tudi nekateri argumenti, izraženi v državnem zboru, ki se nanašajo na potrjevanje oziroma zavrnitev posameznega kandidata. S predstavitvijo določenih argumentov želim poudariti nesmotrn način izbire kandidatov oziroma, bolje rečeno, izpodrivanje posameznih kandidatov zaradi domnevne pripadnosti »napačni« politični opciji.

V teoretičnem delu diplomske naloge sem se osredotočila na pregled in analizo obstoječe literature in virov z aktualnimi informacijami in podatki, ki se nanašajo na proučevano tematiko. Ob tem sem se lotila analize strokovne literature, izvirnih znanstvenih člankov, zakonodaje in opravila intervju z mag. Matevžem Krivicem, kakor tudi sekundarnih virov (članki v tiskanih in internetnih medijih), ki se nanašajo na razmerje med državnim zborom in ustavnim sodiščem v Republiki Sloveniji.

V vseh poglavjih bom uporabila podatke, pridobljene s pomočjo intervjuja z mag. Matevžem Krivicem ter podatke, posredovane s strani So-Predsednika in Oficirja za zvezo pri Beneški komisiji in Oficirja za zvezo pri A.C.C.P.U.F. Prof. dr. Arne Marjana Mavčiča.

Analitični del, sedmo poglavje, vsebuje predstavitev sistemske analize in preverjanje zastavljenih hipotez na konkretnih primerih. Posebej se osredotočim na preverjanje, ali v posameznih mandatih državnega zbora od časa osamosvojene Slovenije vodilna sestava določene politične opcije v državnem zboru vpliva na izvolitev ustavnih sodnikov glede na večinsko politično opcijo ali ne. Prav tako pa preverim, ali izvoljeni ustavni sodniki, ki domnevno pripadajo eni izmed političnih opcij, »stopijo skupaj«, pri posameznih odločitvah.

V zaključnem poglavju bom predstavila ugotovitve, ki bodo služile kot rezultat analize in teorije, predstavljene v diplomskem delu.

1.4 Predstavitev hipotez

Neodvisnost treh vej oblasti je demokratična vrlina, ki je zaradi samovladja iz časa Ludvika XIV. strmela k ohranjanju razpršene moči, da le-ta ne bi ponovno prišla v roke posameznika ali elite.

S pomočjo prve hipoteze bom preverila vlogo Ustavnega sodišča Republike Slovenije v času po osamosvojitve. Pri preverjanju preostalih dveh hipotez pa bom razpolagala z rezultati, ki bodo prikazali, do kakšne mere lahko govorimo o neodvisnosti med vejami oblasti.

Hipoteza 1: *Ustavna sodišča v tranzicijskih državah so imela veliko vlogo pri uveljavljanju pravne države.*

Hipoteza 2: *Pri sestavi ustavnega sodišča je merilo izbire primerne kandidata kandidatova domnevna politična pripadnost, zaradi česar so odločitve o izvolitvi kandidata kot take politične narave.*

Hipoteza 3: *Politično imenovanje ustavnih sodnikov slabo vpliva na kvaliteto sodstva, ki se kaže v medsebojnem povezovanju posameznih ustavnih sodnikov, ki domnevno pripadajo eni izmed političnih opcij na kontinuumu levo-desno, pri odločitvah v ustavnem sodišču.*

2. UPORABLJENI TEORETIČNI KONCEPTI

2.1 Parlament

Parlament (predstavništvo) je politično in demokratično telo, pod katerim so združeni predstavniki, izvoljeni s strani ljudstva, da v njihovem imenu odločajo, je »telo, ki je sestavljeno iz določenega števila članov, katerih funkcija je zastopanje drugih oseb, ki zaradi svoje številčnosti ali prostorske distance v tem ne morejo sodelovati sami; pri tem pa v njihovem imenu delujejo povezujoče« (Brezovšek 1996, 137). Na državni ravni izraz predstavniško telo opisuje tisti državni organ, ki predstavlja ljudstvo kot celoto in sprejema najpomembnejše odločitve v družbi – kot tak ima vlogo vezi med državljani in izvršno vejo oblasti (Norton 1993, 8). Za sodobno predstavniško in zakonodajno telo se široko uporablja tudi izraz parlament, ki izvira iz angleške ureditve (Kocjančič in drugi 2003, 143).

Praviloma opravlja zakonodajno funkcijo (sprejema zakone) kot svojo najpomembnejšo funkcijo, zato se imenuje tudi zakonodajno telo; volilno (največkrat voli predsednika države, ustavne sodnike itd.) in nadzorno funkcijo (nadzorstvo nad delom vlade, ki se izraža zlasti prek instituta nezaupnice, interpelacije pa tudi prek poslanskih vprašanj), prav tako pa lahko opravlja tudi funkcijo širšega družbenega nadzora, ki se kaže v parlamentarni preiskavi, (Kocjančič in drugi 2003, 143). Zajc (2004, 4. poglavje) pa funkcije parlamentov strne pod naslednje točke:

1. Ustvarjanje legitimnosti

Pojem je nastal konec srednjega veka v obrambi pred samovoljo in odkritim nasiljem vladarja in pomeni, da je neki politični sistem z vsemi svojimi institucijami sprejemljiv, ker se njegove vrednote ujemajo z vrednotami članov družbe, deluje s pristankom in v dobrobit državljanov in ščiti njihove pravice. Danes pomeni prepričanje o posebnem pomenu parlamentov kot institucij, ki so oblikovane na podlagi nekih višjih načel in na katere se prenaša suverenost, hkrati pa tudi o pomenu prava ter pravno urejenih postopkov odločanja in o obvezujoči moči tako sprejetih odločitev. Funkcija ustvarjanja oz. podeljevanja legitimnosti se deli na latentno² in manifestno³.

---

² Latentna legitimacija izhaja dejstva, da so predstavniki ljudstva izvoljeni na rednih, svobodnih, splošnih in neposrednih volitvah in da sestava parlamenta omogoča zastopnost interesov vseh družbenih skupin.

³ Gre za samostojno, zavestno in načrtovano obravnavanje vseh zakonodajnih predlogov in sprejemanje odločitev

2. Predstavljanje družbenih interesov

Osredotoča se na oblikovanje oblik predstavništva, ki naj bi zmanjšale nasprotje med državljani in državo ter zagotavljale osnovne pogoje za demokratično in smiselno sodelovanje državljanov pri sprejemanju odločitev, ki bodo v skladu z družbenimi interesi. Kot relevantne politične interese prepoznavamo samo tiste, ki so skupni večjim družbenim skupinam in jih te zavestno opredeljujejo v povezavi s svojimi posebnimi vrednotami in cilji.

3. Racionalizacija in razreševanje interesnih konfliktov

Nasprotja in konflikti so temeljna značilnost modernih družb, ki temeljijo na spoštovanju pravic in svoboščin posameznika oz. političnem in gospodarskem tekmovanju. Interesni konflikti so odsev družbene dinamike, pospešujejo razvoj in omogočajo hitro prilagajanje spremenjenim razmeram v okolju. Izrivanje realnih konfliktov med interesi je terjalo določeno ceno, ko so sistemi, ki so preganjali vsako nasprotno mnenje in kritiko, prišli v nasprotje z demokratičnimi načeli in postali neučinkoviti. Zlo realsocialističnih sistemov v Evropi je bilo bolj ali manj posledica dolgotrajnega nepriznavanja interesnih razlik in političnih konfliktov.

4. Zakonodajna funkcija

Parlament sprejema zakone⁴ kot splošna pravila, ki jih mora izvršilna oblast uresničevati, sodstvo pa upoštevati pri razsojanju v primerih, ki se nanašajo nanje. Predstavniško telo naj bi bilo v svoji zakonodajni funkciji povsem samostojno; zakonodajalec, kot je poudaril Montesquieu, sam sebe ne sme z ničemer omejevati. Oblikovanje družbenih norm v predstavniškem telesu poteka na temelju ustave, ki jo po posebnem postopku sprejme isto telo – parlament, ki je hkrati najvišji zbor, ki sprejema ustavo.

5. Funkcija sprejemanja in nadzora državnega proračuna

Proračun je poglavitno sredstvo za razporejanje družbenih sredstev za določene namene v določenem času in omogoča uresničevanje pravic, saj je uresničevanje zakonodaje povezano s finančnimi sredstvi, ki jih zagotavlja država preko proračuna. Sprejemanje državnega proračuna je pomemben način uresničevanja demokracije. Način priprave

---

⁴ Zakoni so skupek okvirnih pravil, ki pomembno usmerjajo obnašanja državljanov in skupin.

proračuna, razprava o njem in potrjevanje v parlamentu, njegovo izvajanje v praksi in parlamentarni nadzor nad njegovim uresničevanjem zagotavljajo možnosti sodelovanja širše javnosti pri urejanju splošnih družbenih zadev.

6. Postavljanje vlade, nadzor nad vlado in njeno politično in upravno dejavnostjo

Po oblikovanju vlade se nadzor nad njo kaže predvsem kot preverjanje, ocenjevanje in sankcioniranje celote vladnih političnih in administrativno upravnih akcij. Tak nadzor pogosto obravnavajo kot poglobljeno funkcijo večine sodobnih parlamentov. Smisel in namen parlamentarnega nadzora je zagotoviti, da tisti, na katerega je bila prenesena (delegirana) izvršilna moč, ostane odgovoren parlamentu.

7. Rekrutacija in socializacija poslancev – oblikovanje nacionalne parlamentarno-vladne (evro)elite

Za opravljanje poslanske funkcije niso predvidene nobene omejitve ali posebni pogoji, ki bi jim morali kandidati za poslanske funkcije ustrezati (razen državljanstva, starosti in opravilne sposobnosti). Za to morajo parlamenti praviloma sami poskrbeti, da se njihovi novi člani čim prej vključijo v delo parlamenta. Parlamentarno okolje je tisto, v katerem poteka intenzivna socializacija novih poslancev na različnejše načine in v katerem se oblikuje posebna parlamentarna elita.

8. Informacijska, vzgojna in mobilizacijska funkcija

K razumevanju delovanja parlamenta in samega procesa oblikovanja politik so zelo veliko prispevala delovna telesa, ki dejavno spremljajo procese na posameznih delovnih področjih in kritično obravnavajo stanje ter predlagajo posamezne hitre ukrepe ali spremembe politik. Delovna telesa ugotavljajo dejstva, vabijo na razprave predstavnike vlade, strokovnjake in druge ljudi ter pripravljajo samostojne informacije o svojem delu, ki vsebuje priporočila za določene spremembe. Tudi poročanje množičnih sredstev obveščanja o delu parlamentov je povsod po svetu postalo bolj vsebinsko in večstransko, javnost lahko dobiva bolj celovito podobo o dogajanju v parlamentu in razmerje moči v njem.

2.2 Ustavno sodišče

Institucija ustavnega sodstva je nastala v procesu boja posameznika proti absolutni in arbitrarni oblasti kot sestavni del in istočasno kot rezultat razvoja konstitucionalizma in načela pravne države. Konstitucionalizem je v razvitem stadiju poudarjal potrebo po posebnem organu, ki bi bil neodvisen od politične oblasti (zakonodajne in izvršilne) s ciljem, da bi varoval najvišje načelo pravne države pred notranjimi skušnjavami oblasti. Ustavno sodišče je varuh ustave, predvsem pred zakonodajalcem, ki lahko z zakoni najbolj ogrozi ustavo. Sodna kontrola ustavnosti⁵ je posledica načela supremacije ustave in pomeni pravico sodišč, da nadzorujejo ustavnost zakonodaje. Ustavnopравни red zavestno nanj prenaša pravico in dolžnost do ustavno sodne presoje vseh pravnih predpisov, vključno z zakoni, kar pomeni, da ima nadzor nad izvršilno in zakonodajno vejo oblasti, saj iz pravnega reda lahko izloči protiustavne ali nezakonite predpise, (Kristan in drugi 1999, 199–203 in Ustavno sodišče Republike Slovenije 2008).

Z uveljavitvijo stališča, da naj sodišča kot neodvisni in najbolj usposobljeni organi presojujejo tudi skladnost zakonov z ustavo, je sodišče z »nikakršno močjo« preraslo v institucijo z veliko močjo; verjetno tako zaradi potrebe po zaščiti temeljnih pravic kot zaradi potrebe po večji skladnosti pravnega reda, a je hkrati močno omejeno saj svojo moč črpa iz ustave, njegova dejanska moč pa je odvisna od vrste postopkov in podvržena procesnim pravilom (Zajc 1997, 1001).

Ustavno sodstvo, kot pomembna institucija v številnih sodobnih pravnih ureditvah, ni nujni institucionalni element pravne države. V Sloveniji prevzema vlogo protagonista razvoja in emancipacije sodne veje oblasti. Položaj slovenskega ustavnega sodišča je relativno močan, pri čemer se to sodišče pri svojem delovanju nezadostno samoomejuje. Večkrat se njegove odločitve gibljejo na samih mejah prava, ki jih tu in tam tudi prekoračijo. Kljub pretežno pozitivni vlogi slovenskega ustavnega sodišča je zato treba kritično ocenjevati njegovo delo in zavračati njegovo neposredno poseganje v področje politike.

(Cerar 1997, 953)

---

⁵ Pod sistemom zaščite ustavnosti in zakonitosti se v najširšem smislu razume skup organov, pooblastil, postopkov, pravnih garancij in pravnih sredstev, s pomočjo katerih se zagotavlja uporaba ustave in zakonov oz. uresničitev tistih pravic, interesov in vrednost posameznikov in družbene skupnosti, ki predstavljajo bistvo in obliko državne strukture in družbenoekonomske in politične ureditve neke države (Kaučič in Grad 2003, 283).

2.2.1 Zgodovina ustavnega sodstva

Mavčič (2008b) opredeli zgodovinski razvoj ustavnega sodišča in ustavnosodne presoje in zapiše, da »ustanovitev najvišjih sodnih organov za varstvo ustavnosti in zakonitosti ni odkritje sodobnih državnih ureditev«. Zаметki ustavnega sodstva segajo v staro atensko pravo, ki je razlikovalo med nomos⁶ (v določenem smislu bi jih lahko primerjali s sodobnimi ustavnimi zakoni), in psephisma⁷ (v današnjem času bi jih lahko imenovali uredbe) (Capeletti v Mavčič 2008b). Uredba, ni smela biti v nasprotju z nomoi, niti po obliki niti po vsebini, saj bi to pripeljalo do posledic, ko bi član zakonodajnega telesa, ki je predlagal neustavno uredbo, bil kazensko odgovoren, kar je lahko dalo povod za splošno pravico do pritožbe, hkrati pa so psephismate, ki so bile v nasprotju z nomoi, štete za nične.

Aragonsko pravo, s španskim Aragonskim zakonom, 13. do 16. stoletja je poznalo ustavnosodno varstvo ustavnih pravic v obliki postopkov, ki pomenijo prednike sodobne ustavne pritožbe – določal je zaščito pravic in svoboščin. V letu 1180, pa vse do Weimarske⁸ ustave, zаметke beleži tudi Stari nemški rajh, ko so se tedanji sodni organi ukvarjali predvsem s spori glede pristojnosti med tedanjimi oblastniki, deloma pa celo s kršitvami pravic. Predhodne oblike ustavne presoje so obstajale tudi v Franciji do sredine 13. stoletja, Portugalska pa je uvedla sodno presojo ustavnosti v Filipovem zakoniku iz začetka 17. stoletja. Avstrijsko zvezno sodišče je leta 1867 postalo pristojno za reševanje sporov glede pristojnosti in varstvo političnih pravic posameznika nasproti upravi, (Mavčič 2008b).

Začetek sodne presoje⁹ veljavnosti zakonodajnih aktov in zamek današnjih vzhodnoevropskih ustavnih sodišč pa je obeležilo odločanje ameriškega vrhovnega¹⁰ sodišča (Supreme Court) v zadevi Marbury v. Madison leta 1803, ki je dalo ameriškemu vrhovnemu sodišču priložnost za sodno presojo neskladnosti zakona z ustavo (Schwartz 1997, 2). Tako se je podobno, kot se je konstitucionalizem pojavil kot reakcija na suverenost in absolutno moč parlamenta, sodna kontrola ustavnosti v svoji izvorni

---

⁶ Zakon, zakonitost in tudi vladanje (vodenje, upravljanje) (grško: νόμος, Nomos; pl. νόμοι, nomoi) (Wikipedia 2009).

⁷ Uradna listina, odločba (SSKJ 2009).

⁸ Weimarska ustava je prva, ki je v današnjem pomenu opredelila ustavnosodno presojo.

⁹ Takšna pristojnost se je postopoma uveljavila, naslednja tovrstna zadeva se je pojavila pred tem sodiščem šele leta 1857 (Mavčič 2000).

¹⁰ Ustava iz leta 1789 ga postavi za najvišje zvezno sodišče ZDA.

ameriški koncepciji pojavila kot reakcija na moč zakonodajnega organa (Kristan 1999, 199).

Sam začetek se kaže v ameriški ustavi, prežeti z liberalnimi motivi »checks and balances«, v kateri so očetje ameriške ustave pustili v kompetenci sodišč, da označijo zakonodajne odloke za neveljavne (Federalistični spisi, št. 78), s čimer so se razlikovali od prakse v Britaniji¹¹, ko so se spraševali ali lahko velja delo delegirane moči, če nasprotuje smislu pooblastila? Iz česar je razvidno, da tako nalogo opravlja tudi izvršilna oblast. Hamilton je trdil, da naj ne bi take akte preverjala izvršilna oblast, temveč sodna. To je bila osnova za ustavna sodišča in predvsem za sodniško preverjanje ustavnosti zakona, ki se je v sodniški praksi razvilo že v začetku devetnajstega stoletja, (Žak 1997, 1035).

Sodobnejši razvoj povzame Schwartz (1997, 3–4). Posnemanje sistema, v katerem je za izvajanje prava potrebna njegova interpretacija, je dalo sodnikom veliko kontrolo nad vsebino prava. Omenjena ideja je zaživela v frankfurtskem parlamentu v letih 1848–49, s predlogom o posebnem razsodišču, ki bi razsojal o ustavnih vprašanjih, vključno z domnevnimi kršitvami osebnih pravic, in Avstriji. Vendar je padec revolucije leta 1848 zatrl ideji v obeh državah. Leto prej, 1847, je Grčija pooblastila vrhovno sodišče za presojo ustavnosti in zakonitosti zakonodaje. Sprva je bilo namenjeno le presoji formalnih napak v zakonodaji, a se je v letih 1871 in 1897 razširilo še na presojo vsebinskih zadev. Norveška in Danska sta imeli možnost presoje s strani splošnih sodišč, katera se nanjo nikoli niso sklicevala. V Romuniji je nižje sodišče spodneslo statut kot neustaven, kljub odsotnosti ustavne ali obvezne avtoritete. V letih 1923 in 1938 pa so romunske ustave zaupale to pravico, v omejeni obliki, kasacijskem sodišču, a dokaza, da se je kadarkoli na to sklicevalo, ni.

Kontrola ustavnosti s strani ustavnega sodišča¹² je sistem novejšega datuma (Kristan 1999, 200). Kljub nenehnemu zavračanju ustavne presoje v večini evropskih držav je Hans Kelsen¹³ oblikoval posebno ustavno razsodišče, ki bi razsojalo o ustavnih

---

¹¹ Sodobni britanski pravni sistem načeloma ne pozna ustavnosodne presoje, vendar pozna angleška pravna zgodovina njene posamezne elemente (impeachment in načelo supremacije v pravnem sistemu) (Mavčič 2000).

¹² Koncentriran sistem kontrole ustavnosti - v tem sistemu je kontrola ustavnosti osredotočena v enem organu, ki je ustavno sodišče ali drug podoben organ. To pomeni, da v državah s koncentriranim sistemom kontrole ustavnosti redna sodišča ne morejo opravljati tega nadzora, (Kristan 1999, 205).

¹³ Kelsen je bil eden izmed najvplivnejših pravnih teoretikov 20. Stoletja. Zavzemal se je za presojo ustavnosti zakonov, imel pa je resne zadržke do sodne prakse o temeljnih pravicah na podlagi splošno priznanih temeljnih pravic. Kolikor bi šlo za takšno zadevo,

vprašanjih (Schwartz 1997, 4), zagovarjal je namreč stališče, da naj ustavo varuje ustavno sodišče (Mavčič 2000b). Model sta povzeli tako Avstrija kakor tudi Češkoslovaška. Čeprav je bil model oblikovan za Avstrijo, je prvo ustavno sodišče po njegovem modelu povzela Češkoslovaška februarja 1920, ki se ji v 18-letni zgodovini ni bilo potrebno nikoli ukvarjati z ustavnostjo enega samega statuta. Avstrijsko sodišče, ki se je vzpostavilo oktobra istega leta, je imelo večja pooblastila – poleg ustavnih vprašanj je odločalo tudi o sporih, ki se nanašajo na avstrijsko federalno ureditev, volitve in referendum ter obtožbe proti visokim državnim uradnikom.

Po drugi svetovni vojni se je pojavila zamisel, da država in odločanje državnih institucij, predvsem parlamenta, lahko pride pod sodno preiskavo, da se na ustavno sodišče občan lahko obrne, če so kršene njegove osnovne pravice (Žák 1997, 1035). Najbolj preferirani model je bil Kelsnov kontinentalni model – posebno avtonomno razsodišče, ki bi skrbelo za obrambo ustavnosti proti neustavnim dejanjem zakonodaje. Tako je po vojni s ponovno vzpostavitvijo ustavnega sodišča vodila Avstrija leta 1945, Italija 1948 (Schwartz 1997, 6). Največjo veljavo je dobil sistem ustavnega sodstva v Zvezni republiki Nemčiji¹⁴, in sicer na podlagi ustave iz leta 1949. »Pojmovanje »pravne države«, torej države, v kateri lahko občan prekliče pravico tudi proti državi, je dobilo pravno obliko« (Žák 1997, 1035). Sledile so še Grčija, Španija, Portugalska, Belgija in druge. Sodišče je tako postalo odločilna politična in pravosodna sila (Schwartz 1997, 6).

Tudi komunistične države so eksperimentirale s presojo ustavnosti: Jugoslavija je vzpostavila ustavno sodišče leta 1963, »po avstrijskem oziroma po nemškem vzoru, saj tedanji socialistični sistemi v načelu niso bili združljivi z institutom sodne presoje ustavnosti« (Mavčič 2008a). Poljska je pooblastila relativno slabotno razsodišče leta 1982, ki je funkcijo nastopilo leta 1986. Pod Mikhailom Gorbačovom pa je tudi Sovjetska zveza posvojila ustavni komite leta 1988 (Schwartz 1997, 7).

---

bi bila ustavnemu sodišču podeljena absolutna oblast, ki bi jo kratko malo občutili kot neznosno. Omenjeno oblast si je nemško ustavno sodišče vzelo že od začetka; veliko jih je temu sledilo, (Adamovich 2003).

¹⁴ Nemčija je z ustavno presojo eksperimentirala tudi v času Weimarske republike. Ustava iz leta 1919 je poskrbela za posebno ustavno razsodišče, ki bi odločalo o ustavnih polemikah, ki se nanašajo na nemške dežele in zaupnice visokih državnih uradnikov (Schwartz 1997, 4).

Uvajanje sodne presoje ustavnosti je tako napredovalo v več valovih: prvi val neposredno po drugi svetovni vojni¹⁵, naslednji val so bila sedemdeseta¹⁶ leta, kot reakcija na prejšnje diktatorske režime, *zadnji* val uvajanja ustavnosodne presoje pa so bila devetdeseta leta v državah evropskega vzhoda¹⁷ (Mavčič 2008a).

2.3 Razmerje med pravom in politiko

Če pomeni politika v svojem najširšem smislu (»policy«) usmerjanje razvoja človeške družbe oziroma skupnosti zaradi doseganja določenih ciljev, politika v ožjem smislu (»politics«) pa označuje tista družbena ravnanja in razmerja, ki se nanašajo na pridobivanje, ohranjanje in izvajanje družbene oblasti, potem sta politika v ožjem smislu (»politics«) in pozitivno (postavljeno) pravo le dve različni vrsti politike v širšem smislu (Cerar 1997, 953; 2000, 350).

Razmerje med politiko in pravom ima progresivno in varovalno funkcijo. Pravo in politika (ločeno ali skupno) enkrat spodbujata in drugič zavirata razvoj družbenih razmerij, hkrati pa naj bi oba delovala urejevalno. Bistvo njenega ločevalnega in povezanega (vendar ne integralnega) obstoja je v tem, da si kot relativno samostojni področji postavljata medsebojne meje, ki preprečujejo pretirane enostranske politike ali prava (gre za nekakšen mehanizem »checks and balances« med politiko in pravom).

(Cerar 2000, 352–53)

»Immanentna lastnost slehernega prava je, da pomeni tudi sredstvo določene politike, vendar pa pravo ni nikoli le gola oblika, s katero bi se uveljavljala politična vsebina, kajti že v naravi prava je, da je tudi vsebinsko relativno samostojno. Politika ne more obstati brez prava, kajti pravo jo oblikuje in ohranja v določenih mejah, ki jih narekujejo predvsem ideji pravičnosti in družbenega reda« (Cerar 2000, 354). »Obe »politiki«, tj. politika politikov in politika pravnikov, sta tako dialektična sopotnika, ki se gibljeta po

¹⁵ Brazilija (ponovno 1946), Japonska (1947), Burma/Mjanmar (1947), Italija (1948), Tajsko (1949), Nemčija (1949), Indija (1949), Francija (1958), Luksemburg in Sirska Arabska Republika (1950), Urugvaj (1952), Ciper (1960), Turčija (1961), Alžir (1963) in Grčija (1968).

¹⁶ Španija, Portugalska

¹⁷ Poljska (1982), Madžarska (1984) in bivša Sovjetska zveza (1988), v najnovjšem času pa v skupnosti neodvisnih držav (Armenija, Gruzija, Belorusija, Moldavija, Azerbajdžan, Tadžikistan, Uzbekistan, Kirgizistan, Kazahstan itd.). V okviru Ruske federacije se ustavna sodišča ustanavljajo celo na ravni federativnih republik v njeni sestavi (Jakutija, Baškirija, Koma, Tatarstan, Karelija, Adigea, Burjatija, Dagestan, Irkutska oblast, Kabardino-Balkarska Republika, Severna Osetija, Tuba, Altaj, Ingučija, Kalmikija, Karačajevo-Čerkeška Republika, Mariji-El, Udmurtija, Kakasa, Čuvačija).

razvojni spirali skozi različne momente svojega pojavnostnega obstoja« (Cerar 1997, 955). »Pravo in politiko je nemogoče eksistenčno povsem ločiti, kajti v katerikoli politični instituciji ali odločitvi je mogoče potencialno najti tudi nekaj pravnega in obratno, v sleherni pravni instituciji oziroma odločitvi je vsaj potencialno tudi nekaj političnega« (Cerar 2000, 352).

V demokratičnih ureditvah sta moderno pravo in politika praviloma najbolj intenzivno soočena v zakonodajnih in drugih parlamentarnih postopkih. Tu je vpliv politike na pravo najmočnejši, vendar pa tudi v tej sferi moderno pravo ohranja velik del avtonomije, katero zagotavljata tudi sodna kontrola ustavnosti ter sodno varstvo pravic. Prav za ustavna sodišča je zato praviloma značilno, da kot t. i. negativni zakonodajalec¹⁸ v postopkih za oceno ustavnosti in zakonitosti splošnih pravnih aktov avtomatično posegajo tudi v izrazito politično pogojeno dejavnost zakonodajne in izvršilne oblasti, zato so tudi njihove odločitve neizogibno bolj ali manj politično obarvane, (Cerar 2000, 355).

2.4 Političnost ustavnega sodišča

Bivši predsednik ustavnega sodišča, Testen, je še v času predsedovanja opredelil, da ustavno sodišče že po naravi stvari deluje v "sivi coni", kjer se srečata politika in pravo (Cmrečnjak 2001). Vprašanje (ne)političnosti ustavnega sodstva predstavlja enega izmed ožjih vidikov razmerja med pravom in politiko, pri čemer pa ima prav ta vidik v veliki meri odločilen pomen za uveljavljanje načela pravne države v določeni demokratično organizirani družbi (Cerar 2000, 349).

V Sloveniji prav delovanje ustavnega sodišča v precejšnji meri pooseblja prehod v družbo, ki se začinja vse močnejše zavedati ključnega pomena moči relativno neodvisnega oziroma avtonomnega prava in s tem tudi neodvisnega¹⁹ in

---

¹⁸ Negativni zakonodajalec je predvsem v tem, da ima s pristojnostjo razveljavitve predpisov pristojnost neposredno izločiti neustavne in nezakonite predpise iz pravnega reda. Kot posredni negativni zakonodajalec pa deluje tedaj, ko ugotavlja neustavnost in zakonitost posameznih predpisov in njihovih določb ter zahteva od pristojnih organov, da takšne nepravilnosti odpravijo v določenem roku. (Ustavno sodišče RS 2007)

¹⁹ Sistem delitve oblasti je šele v ameriškem pravnem sistemu zaživel v pravem pomenu, predvsem zaradi neodvisnega sodstva. Neodvisno sodstvo namreč lahko zagotavlja, da ne bodo različne veje oblasti le deljene med seboj, temveč tudi omejene. Le sodstvo, ki je od države relativno neodvisno, lahko učinkovito omejuje politično oblast. Učinkovitost ameriškega sodstva napram slovenskemu se po mnenju Marka Novaka (2003, 31) kaže v večji neodvisnosti sodstva:

- 1) prek precedenčnega prava, kjer relativno ohlapni zakoni dajejo več razlagalne moči sodstvu,
- 2) v dejstvu, da lahko ameriški sodniki tudi na nižjih stopnjah razveljavijo protiustavne zakone (t. i. difuzni sistem ustavnosodne presoje).

strokovnega sodstva in drugih pravnih instanc. Ustavno sodišče je tisti nosilec pravne zavesti, ki lahko po eni strani najbolj neposredno preprečuje nekatere politično motivirane odklone od ustavne ureditve, po drugi strani pa je ravno zaradi svojega specifičnega položaja izpostavljen veliki skušnjavi, da morebiti tudi sam ravna nedopustno politično. Vprašanje (ne)političnosti ustavnega sodstva je torej v prvi vrsti tudi vprašanje demokracije – vprašanje razmerja med tistim vidikom demokracije, ki se deklarirano kaže v bolj ali manj (ne)posrednem izražanju volje ljudstva, ter med tistim vidikom, ki vidi v demokraciji predvsem tudi specifično interaktivnost različnih družbenih elit, med katere sodi tudi institucionalizirana pravna elita in znotraj nje še posebej ustavno sodišče.

(Cerar 2000, 349–50)

Politika velja predvsem za institucionalizirane oblike boja za oblast ter za ideološko usmerjanje družbe, v pravu pa gre predvsem za vrednostni normativni sistem, ki se nanaša pretežno na pozunanjene vidike družbenih razmerij ter je namenjen preprečevanju in razreševanju družbenih konfliktov, ki jih je mogoče relativno učinkovito nadzorovati in po potrebi (prisilno) sankcionirati (Cerar 2000, 350).

Pravo lahko v razmerju do (politične) ideologije opredelimo na dva načina:

1. pravo je lahko ideološki izraz in sredstvo oblastne ideologije,
2. na drugi strani pa lahko predstavlja kritično instanco nasproti ideologiji.

»Umestitvi v (anti)ideološke funkciji potrjujejo, da ima pravo ambivalentno vlogo, saj je na eni strani izraz politične moči, na drugi pa predstavlja njeno omejitev (tu se pravo vzpostavlja tudi kot posebna relativno avtonomna ideologija)« (Cerar 2000, 351).

Med sistemskimi dejavniki, ki vplivajo na (ne)politično naravo delovanja ustavnega sodstva, je na prvem mestu ustava²⁰ kot relativno avtonomni pravni akt z implicitno politično (ideološko) vsebino. Prav tako je tu način izvolitve ustavnih sodnikov ter njihov pravni status. Vpliv dejavnikov na (ne)političnost ustavnega sodišča ni avtomatičen, kajti neločljivo je povezan oziroma pogojen z različnimi subjektivnimi dejavniki, med katerimi je v končni instanci odločila

---

²⁰ Kljub idejam oz. zahtevam po nevtralnosti vsebine ustave, praktično nobena ustava ne more biti neideološka oz. nepolitična, saj bi to dejansko pomenilo, da bi bil pojem ustave zožen zgolj na njen logično-pravni minimum, kar je dejansko le teoretična možnost (Cerar 2000, 363).

strokovna, moralna in drugačna drža posameznega sodnika. Glede načina izvolitve ustavnih sodnikov pa velja reči, da je verjetnost, da bo ustavno sodišče (bolj) politično oziroma ideološko nevtralnno premo sorazmerno s širino demokratičnega soglasja, s katerim so izvoljeni ustavni sodniki.

(Cerar 2000, 364)

Cerar (2000, 365) pravi, da je pristojnost državnega zbora, da voli posamezne ustavne sodnike, lahko spodbujevalni dejavnik političnosti ustavnega sodišča, še posebej v primeru, če se pri predlaganju oziroma pri izvolitvi kandidatov kot eno od glavnih meril dejansko (četudi navzven prikrito) upošteva bolj ali manj prepoznaven politično-ideološki nazor kandidatov, Teršek (2005, 3) pa dodaja, da gre pri volitvah za indirektni nadzor, saj »tisti, ki imenuje ali voli ustavne sodnike, počne to tudi z mislijo na politične koristi«. Določeno politično izbiro opravi že predsednik republike, poleg tega pa lahko politično homogena parlamentarna večina za ustavne sodnike vedno izvoli »svoje« kandidate, medtem ko so v manj poenotениh vladnih koalicijah v tem pogledu možni ali potrebni kompromisi. V slednjem primeru je nekaj več prostora tudi za »načelne rešitve«, ki dajo strokovnosti kandidatov prednost pred njihovo politično usmeritvijo. Državni zbor je v času po uveljavitvi Zakona o ustavnem sodišču že zavrnil izvolitev kandidatov, ki jim (ob izpolnjenem pogoju slovenskega državljanstva in dopolnjenih 40 letih) ni mogel utemeljeno oporekati neizpolnjevanja bistvenega merila, tj. pravne strokovnosti, (Cerar 2000, 365–366).

Po Lukšiču (1997, 983–98) so merila za določanje političnosti ustavnega sodišča naslednja:

1. Ustavno sodišče je politično zato, ker je umeščeno v politični sistem v skladu z doktrino o delitvi oblasti in ga v najširšem in strukturnem smislu kot političnega zaznamuje dejstvo, da je ena od treh vej oblasti in je torej del političnega (oblastnega) sistema. Prav tako predstavlja vrh sodne veje oblasti in ima posebne oblastne pristojnosti.
2. Skozi najširše razumevanje političnega je ustavno sodišče politična oblast, ki je v sebi in od sebe politično konstituirana, kar med drugim pomeni, da je političnost tudi ustavnemu sodišču imanentna, kajti kot del sodstva ima svojo notranjo hierarhijo, notranja razmerja moči, neravnotežij, neenakosti itd.

3. Državni zbor z aktom volitev inficira ustavno sodišče s svojo percepcijo političnega, kar pomeni, da se politična sestava državnega zbora v precejšnji meri preslika v ustavno sodišče.
4. Dodatna politična vloga ustavnega sodišča se konstituira v primerih, ko niti vlada niti parlament nočeta prevzeti odgovornosti za določeno odločitev, zaradi česar delegirata pristojnost za politično odločitev na ustavno sodišče, ki jo poda v pravni formi in tako politični odločitvi pridahne strokovnost, moralnost in antipolitičnost, to je videz naravne nujnosti.
5. Na najbolj sporen način se vprašanje političnosti pojavlja v smislu vprašanja pristranskosti ustavnih sodnikov.
6. Prav tako je kriterij političnosti ustavnega sodišča pogostost vlaganja vlog s strani določene politične skupine. Z naslavljanjem velikega števila vlog na ustavno sodišče si same krepijo politično podobo zavzemanja za pravno državo, hkrati pa tudi politično vlogo ustavnega sodišča in z obema učinkoma krepijo pričakovanja pristranskega političnega izida (vsebine) odločitve.
7. Merilo političnosti ustavnega sodišča se nadalje kaže v številu politično relevantnih odločitev, s katerimi so bila potrjena politična stališča določene politične drže oziroma usmeritve nasproti drugi.
8. način argumentacije ustavnega sodišča – trije tipi argumentacije: ko se sklicuje na člene v ustavi,
  - (a) ki so nedvoumno določeni,
  - (b) na člene ustave, ki so dejansko zgolj načela in
  - (c) ko se sklicuje na politične kriterije, kot so npr. politične in družbene razmere.Drugi tip argumentacije je na strokovno-političnem terenu, tretji pa povsem na političnem.
9. Pomembna je tudi (subjektivna) predstava o poslanstvu ustavnega sodišča, pri čemer so nekateri sodniki prepričani, da je ustavno sodišče poklicano določati (politično) filozofijo, torej temeljne pojme političnega in pravnega

Če upoštevamo splet vseh dejavnikov, ki krepijo ali slabijo politično naravo ustavnosodnega odločanja, lahko odločitve ustavnega sodišča glede njihove političnosti shematično (idealnotipsko) razvrstimo predvsem v naslednje skupine (Pavčnik in Mavčič 2000, 369):

- a) Odločitve, ki imajo izrazito političen pomen ali politične učinke zgolj zaradi politične narave same obravnavane (ustavne, zakonske itd.) materije oziroma sporne zadeve;
- b) Odločitve, ki imajo izrazito političen pomen ali politične učinke, tako zaradi politične narave same obravnavane materije kot tudi zaradi prevlade političnih meril nad pravnimi, pri odločanju ustavnega sodišča;
- c) Odločitve, ki se nanašajo na materijo, ki imajo po svoji naravi le majhen politični pomen, vendar so pri odločanju politični pogledi ustavnega sodišča prevladali nad pravnimi in tako privedli do nedopustno politično pogojene odločitve, ki ima bolj ali manj pomembne zunanje politične učinke;
- d) Odločitve, ki imajo tako v pogledu obravnavane materije, kot tudi v pogledu odločanja ustavnega sodišča le majhen političen pomen, vendar pa zunanji dejavniki oziroma subjekti (npr. politične stranke) odločitev izrazito politično obarvajo, kar npr. pomeni, da ji zmotno ali namenoma pripišejo izključne politične motive ali posledice.

Zahteva za oceno ustavnosti predpisa, exceptio illegalis, kontrola zakonitosti posamičnih aktov in dejanj uprave, razsojanje v sporih, v katerih je stranka država, ustavnosodna presoja ali pa določanje o ustavni obtožbi v sodni in ustavnosodni praksi pridobivajo pomen in s tem krepijo položaj sodne oblasti v razmerju do politične oblasti. Eden od razlogov za krepitev pomena sodne oblasti so tudi nenehni politični kompromisi, ki se kažejo v predpisih o glavnih vprašanjih zdajšnje politike, saj ti predpisi vsebujejo široke in nedoločene pravne pojme. S tem se odločitev politike dejansko prepušča razlagi in uporabi prava s strani sodišč. Ta so zato vse pogosteje primorana opravljati vlogo pomožnega zakonodajalca. Sodstvo torej postaja realna oblast, sojenje kot samostojna državna funkcija pa ni več zgolj pravna funkcija.

(Zalar 2007, 7)

Ustavno sodišče²¹ je v svojem bistvu in po svojem položaju v sistemu oblasti organ oblasti, torej politike (v širšem smislu). Sploh je celotno sodstvo (ne le ustavno) ena od treh vej deljene državne oblasti - pri ustavnih sodiščih pa je (zlasti ker odločajo tudi o ustavnosti zakonov, ki jih je izdala zakonodajna oblast,) politična komponenta njihove sodne oblasti še toliko bolj izrazita oziroma poudarjena. Ustavnoppravna teorija evropska ustavna sodišča marsikdaj proglašajo za organe *sui generis*:

- 1) ustavna sodišča ne spadajo ne v zakonodajno ne v izvršno ne v sodno oblast (podobno kot predsednik republike), ker so pristojna tudi za razsojanje o kompetenčnih sporih med njimi;
- 2) pogosto označuje ustavno sodišče kot "negativnega zakonodajalca", ker parlament zakone sprejema, ustavno sodišče pa jih lahko v primeru protiustavnosti razveljavlja;
- 3) ustavno sodišče je najvišje sodišče v državi – za razsojanje o kršitvah ustavnih pravic na podlagi ustavnih pritožb zoper sodbe vrhovnega sodišča.

Te (izrazito sodne) funkcije sicer ustavna sodišča prvotno niso imela, toda danes jo mnoga imajo, med njimi Nemčija, Španija, Slovenija. Toda političnost ustavnosodne funkcije je izrazita zlasti zaradi prvih dveh omenjenih pristojnosti ustavnih sodišč. Zadnja pa je najbližja klasični sodni funkciji, ki naj bi bila kar najbolj depolitizirana.

2.5 Politični levica in desnica

»Kot sinonim za levo-desno se pojavlja tudi liberalno-konservativno ali radikalno-konservativno« (Kropivnik 2001, 138). »Desnica« in »levica« sta antitetična izraza, ki ju že več kot dve stoletji uporabljajo za to, da bi opisovali soočenje ideologij in gibanj, ki se nanje na izrazito konflikten način deli vesolje politične misli in delovanja (Bobbio 1995, 33).

Prvič se opredelitev na leve in desne pojavi v času francoske revolucije, ko so v prvi tretjini 19. stoletja, v francoskem nacionalnem Konventu, desno od predsednikovega sedeža, sedeli konservativni, levo pa liberalni poslanci (Grmič 1987, 377). Levi so bili radikalnejši, kot se je svoj čas govorilo za tiste, ki so bili odločnejši, desni pa so bili zmernejši in opreznejši, katerim je šel naziv konservativnejši (Južnič 1987, 360).

---

²¹ Pojasnilo s strani mag. Matevža Krivica

Levičarstvo je postalo stališče za spremembo družbenega in ne le političnega reda. Levica je zahtevala spremembe v hierarhiji družbenih razredov in v politični moči, stremela je k idealom enakosti, socialne pravičnosti, zastopala je interese neprivilegiranih, eksploatiranih pa tudi ponižanih in potlačenih. »Levica je bila hkrati bojna zastava tistih, ki jim je šlo za demokracijo«, volja večine pa je bila njihova legitimnost (Južnič 1987, 360). Poudarek je bil na horizontalni družbeni enakosti, z zavzemanjem za redistribucijo družbenih dobrin, z zaupanjem v spremembe in družbeni napredek ter z usmerjenostjo v prihodnost (Kropivnik 2001, 139). Desnica pa je bila antipod z zastopanjem interesov posedujočih, imetja in oblasti ter postala tudi sinonim konservativizma. Skušala je preprečiti spremembe in zadržati stanje (Južnič 1987, 360). Poudarek je bil na vertikalni družbeni ravni, s sprejemanjem družbene in cerkvene hierarhije, z zavzemanjem za profitno motivacijo in neovirano svobodno podjetništvo ter s spoštovanjem tradicije in ohranjanjem statusa quo (Kropivnik 2001, 139).

Tako levica skoraj vedno pomeni nekaj naprednega, svobodomiselnega, sproščenega, medtem ko je desnica sinonim za konservativnost, dogmatizem in ekskluzivnost (Grmič 1987, 377). Vsekakor pa je potrebno imeti v mislih, da »ne obstaja ena sama levica, obstajajo številne levice, tako kot obstajajo tudi številne desnice« (Bobbio 1995, 46).

Politika tretje poti (sredinska politika), se idejno ne postavlja kot oblika kompromisa med obema skrajnostma, marveč kot hkratno preseganje ene in druge ter zatorej kot njuno hkratno sprejemanje in izničenje – gre torej za tretjo možnost nad, kjer sta prva in druga, namesto da bi bili druga od druge ločeni in bi ju pustili v njunem navzkrižju preživeti, zblížani v svoji medsebojni odvisnosti in izničeni v svoji enostranskosti, (Bobbio 1995, 39).

2.5.1 Levica in desnica na slovenskih tleh

Politologi ter analitiki volilnih ravnanj pogosto pravijo, da danes ni jasno, kaj je levica in kaj desnica, politologu Dietru Fuchsju pa levo-desna shema pomeni eficienten mehanizem poenostavljanja kompleksnih političnih vsebin skozi generalizacijo; se pravi, da je nekakšen »super-issue« (Mihelj 2008).

Opredelitev strank na slovenskih tleh, od časa osamosvojitve pa vse do danes, poteka po ločnici »levi«, ki izhajajo iz nekdanjih političnih organizacij iz časov Socialistične

republike Slovenije, in »desni«, kot pripadniki pomladnih strank. »Členitev na »levico« in »desnico« je pri nas najpogosteje povezana z odnosom do bivšega režima, do NOB, cerkve, Demosa in pomladnih strank, manj pa z zadevami, ki se tičejo sociale« (Žerdin 1998).

Za postsocialistične države, t.j. države, ki so vstopale v procese prehajanja v demokracijo od druge polovice osemdesetih let 20. stoletja naprej je značilen temeljni družbeni konflikt na cepitveni črti komunizem – antikomunizem. Tako se je politični izraz in cepitev levo-desno oblikoval glede na pojmovanje družbene enakosti, saj so državljani, vajeni državne skrbi za minimalno socialno varnost, praviloma naklonjeni razmeroma veliki vlogi države pri zmanjševanju družbenih enakosti.

(Fink-Hafner 2001, 47)

Ločnica levo-desno (po Fink Hafner 2001, 178) je opredeljena z naslednjimi koncepti:

- komunizem / antikomunizem
- središče / obrobje
- država / cerkev²²
- delojemalci / delodajalci²³
- država / trg²⁴

Kropivnik (2001, 159) ugotavlja, da se z levim polom ideološkega kontinuuma povezuje naklonjenost liberalizmu, pravici do splava, beguncem oz. priseljencem iz drugih republik, demilitarizaciji in socializmu, manjša pa je naklonjenost verouku v šolah, slovenskemu domobranstvu in vračanju premoženja, slovenskim partizanom, majhnim socialnim razlikam in delavskim delnicam, antikomunizmu in privatni lastnini, ukinitvi smrtne kazni in solidarnosti, popravljanju povojnih krivic, Evropi, kapitalizmu, samostojnosti, konservativizmu in narodu, kar pa velja ravno obratno za desni pol.

Po mnenju Miheljaka (2008) so (bili) »na slovenskem političnem prizorišču najbolj desno krščanski demokrati (SKD), takoj za njimi pa Janševi socialdemokrati.« Desni pol pripada tudi SLS. Politične simpatizerje LDS enači s pripadnostjo levici. Po drugi strani pa je samouvrstitev na levo-desni kontinuiteti na podlagi te implikacije možno

---

²² Leve stranke so strogo ločene od cerkve, desne po navadi zagovarjajo cerkveni interes.

²³ Levo usmerjene stranke so bolj naklonjene interesu delavstva (npr. višja plače), desno usmerjene pa so naklonjene strani delodajalcev.

²⁴ Levica zagovarja državni intervencionizem, desne stranke pa so naklonjene delovanju prostega trga in privatizaciji državnih podjetij.

označiti kot nekakšno »ideološko samoidentifikacijo«. Za SD, Zares in LDS pravi, da so »generične stranke levice«; SDS, SLS in NSi pa tri generično desne stranke. ZLSD in SSS pa sta se uvrščali v levo sredino. Ostali družboslovci pa običajno štejejo med skrajno desne stranke in med stranke s skrajno desno usmeritvijo naslednje stranke: Slovensko nacionalno stranko (predvsem v prvi polovici devetdesetih let), Slovensko nacionalno desnico, Nacionalno socialno zvezo Slovenije, deloma socialdemokratsko stranko in novo nastale desne stranke v prvi polovici devetdesetih let, (Fink-Hafner 2001, 178).

3. VLOGA USTAVNEGA SODIŠČA V TRANZICIJSKIH DRŽAVAH

Tranzicijske države, Slovenija, Poljska, Češka, Madžarska in druge, so tiste, na katere je imelo ustavno sodišče od druge polovice osemdesetih let različno močno in pri nekaterih tudi ključno vlogo pri vzpostavljanju pravne države. Tako se je v nekaterih redkih primerih zgodilo, da je politična institucija delovala nad pričakovanji, katera so v devetdesetih letih dosegla ravno ustavna sodišča. Nekaj njih so bila zgolj orodja režima, spet druga pa so odigrala odlično vlogo, kljub pritiskom.

Tovrstne države so težile za ciljem pravne države zaradi varstva družbe in človekovih pravic nasproti dominaciji države in partije ter k promociji tržne ekonomije. Dominantne ideje so večkrat lahko le negacija prejšnjega sistema, ključni faktor pri tem pa je odsotnost ustavne tradicije v pravnem in ustavnem procesu preobrazbe.

Pravni elementi tranzicije po Mavčiču (2009, 10) so:

- Ustave: na prvi stopnji socialne in politične transformacije je šlo za spremembe komunističnih ustav.
- Zakonodaja se še vedno pojmuje kot varstvo javnega interesa s posledico, da so javnim oblastvenim organom dodeljene široke diskriminatorne pristojnosti.
- Juridifikacija: zlasti začetek dela ustavnih sodišč, uvedba sodne presoje ustavnosti.
- Aktivizem.
- Politično sodstvo: preganjanje članov prejšnjega režima.
- Sodna presoja in sodišča: težave pri zagonu, ker so bili sodniki vzgojeni v prejšnjem režimu.

»Nova« ustavna sodišča držav v prehodu so kot enega izmed ključnih dejavnikov vpeljala pritožbo s strani posameznika, predvsem na Madžarskem, Poljskem, v Rusiji in Sloveniji. Posamezniki se glede zakona lahko pritožijo direktno na ustavno sodišče, v Romuniji pa lahko tak primer sprožijo samo v primeru, če že obstaja tovrstna obtožnica/tožba, (Schwartz 1997, 11).

Horizontalno odgovornost ustavnega sodišča je vzbudil (Schwartz 1997, 12):

1. vdor ene veje oblasti na pravice druge, ki tako krši načela delitve oblasti in tako presega svojo ustavno ali zakonsko pooblastilo,

2. s strani nacionalne vlade vdor v pristojnosti nižjih ravni enote, s čimer krši načela federalizma in lokalne avtonomije,
3. kršenje pravic ljudstva s strani katere koli veje oblasti.

Schwartz v raziskavi razvoja ustavnih sodišč v času tranzicije (1997, 13-22) zapiše, da je najstarejše izmed ustavnih sodišč poljsko ustavno sodišče, ki je bil ustanovljeno s statutom leta 1986. Tribunal ni bil mišljen kot nepogrešljiva institucija, vzpostavitev je bila bolj zahodnjaški produkt. Vendar je bil njegov vpliv večji od pričakovanega. V prvih štirih letih je Tribunal vršil močno kontrolo nad dejanjem upravnega odloka izvršilne veje oblasti, ki je bila najljubša oblika vzpostavitve prava. V prvih letih je tako razsodil o 30 administrativnih zakonih in uredbah, 28 se jih je nanašalo na človekove pravice in 20 je rezultiralo v izničenju norme. Leta 1989 je začel z revizijo statotov in do leta 1994 odkril 40 protiustavnih statotov. Večinoma se je njegovo delo osredotočalo na učinke »šok terapije« poljskega gospodarstva v imenu enakosti, socialne pravičnosti, ne-retroaktivnosti in pridobljene osebne pravice. Ustava s 27. majem 1997 pa je dosegla nove pravice, ki so njegove odločitve označile kot dokončne, in ne kot leta 1986, ko so bile odločitve lahko zavrnjene z dvotretjinsko večino Sejma. Tribunal je tudi začel upoštevati posamične pritožbe s strani posameznika, kar je tudi praksa zahodnoevropskih ustavnih sodišč. Služil je kot uspešen kontroler ljudstvu, pri katerem je bojazen izhajala s strani komunistične upravne arbitrarnosti napram predsednikovemu poskusu nadvlade na račun parlamenta in vlade.

Na Madžarskem je bila leta 1989 vzpostavitev ustavnega sodišča kot rezultat pogajanj za okroglo mizo med reformnimi komunisti in opozicijo. Sodišče je dobilo avtoriteto presojeti o abstraktni protiustavnosti zakonov in drugih pravnih norm in bilo močno in udarno že od samega začetka. Večinoma pa se je osredotočalo na zakone, sprejete s strani parlamenta. Kot pri poljskem se je tudi ta skliceval na načela proti retroaktivnosti in v prid pravni varnosti. Kot poglavitno je imel za načelo človekovo dostojanstvo, hkrati pa je skušal obvarovati svobodo govora pred vladnim vmešavanjem.

Medtem ko je na Poljskem in Češkem prehod potekal gladko predvsem zaradi neposeganja drugih institucij, se je Rusija soočala z odporno zakonodajo in nepopustljivim ustavnim sodiščem. Na koncu sta se sprekla predsednik in ustavno sodišče, izgubilo je ustavno sodišče. Leta 1988 je Gorbačov ustvaril komite za ustavni

nadzor z omejenimi pristojnostmi nad zakoni in uredbami, njegove pobude so »lahko« ignorirali. Leta 1991 je SZ razpadla pred uvedbo ustavnega sodišča kot takega, vendar ga je vzpostavila Rusija v letih 1990–91; v veljavo je stopilo leta 1991 pod Valeryjem Zorkinom, ki je bil predsednik ustavne komisije. Sodišče je dobilo široka ustavna pooblastila za pregled nad delovanjem vlade, skupaj z močjo, da prevzame ustavne probleme na lastno pobudo. Vendar je kriza septembra 1993 privedla do ustanovitve dekreta Jelcina, z razpustitvijo parlamenta ter opustitvijo delov ustave, ustavno sodišče pa ni smelo več urejati protiustavne akte. 5. oktobra je prvo ustavno sodišče v Rusiji prenehalo delovati za 18 mesecev. Vzpostavitev sodišča je sledila ponovno februarja 1995, z omejenimi pristojnostmi. Zasedba pa je štela podpornike Jelcina, s čimer so se prenehale konfrontacije.

Sovražnost do ustavnega sodišča se je stopnjevala v Bolgariji in na Slovaškem, ko je vlada ali spodkopavala sloves sodišča ali pa o tem grozila.

Horizontalna odgovornost je bila omajana na več načinov:

- Ni se ukvarjala s pritožbami državljanov
- Ni imelo pristojnosti nad administrativnimi normami
- Bila je predmet uničenja s strani komunistične vladavine

Na Slovaškem je sam prehod oteževala vladavina predsednika vlade Vladimirja Meciarja in nacionalne koalicije, s katero je želel zatreti opozicijo z odvzemom sedežev v parlamentu, kar je preprečilo sodišče, vendar so bile njegove odločitve vedno upoštewane. V Belorusiji je Alexander Lukašenko v poskusu izločitve opozicije pridobil nasprotnika v ustavnem sodišču. Lukašenko je zavedno preslišal vse odločitve sodišča. Sedem jih je januarja 1997 odstopilo, a jih je zamenjal s svojimi podporniki, (Schwartz 1997, 18–20).

Poleg omenjenih je zgodba uspeha zapisana tudi v zgodovini prehoda Slovenije v demokracijo. Kljub neugodnim razmeram so ustavna sodišča prispevala k vlogi horizontalne odgovornosti v tranzicijskih državah zaradi:

- a. Medsebojnega spoštovanja institucij,
- b. Režima brez avtoritarne vladavine, skoncentrirane v enem voditelju,
- c. Posnemanja zahodne demokratične tradicije,

- d. Članov sodišča, ki so tudi člani strankarske elite,
- e. Evolucije komunističnih strank,
- f. Spoštovanja vladavine prava,
- g. Političnega in gospodarskega položaja v državi. V državah, kjer je prehod potekal nemoteno, je izgledalo, kakor da ustavno sodišče igra sekundarno vlogo, a vsekakor je bil ključni pri promoviranju horizontalne odgovornosti, pri tistih neuspešnih pa je bila njegova vloga neefektivna, (Schwartz 1997, 20).
- h. Po besedah Todor Todorova je sodišče vzplamtelo kot zmagovalec zaradi ustavnih načel, saj si nobena od političnih stran ni upala privoščiti neupoštevanja ustave, ne da bi sama sebi škodovala v očeh javnosti. Ustava namreč določa ustavno sodišče kot edino institucijo, ki ima pooblastilo interpretiranja ustavnih norm, kar se je izkazalo za največjo moč sodišča, (Schwartz 1997, 17),
- i. Pomembne vloge, ki jo je prejelo kot nova institucija saj voditelji, ravnodušni do človekovih pravic in pravne omejitve, ne delujejo izključno ali v glavnem prek izvršnih ukazov, ampak kot poklon demokratičnim idealom sprejemajo zakonodajo,
- j. Ravno pravnje pristojnosti ustavnega sodišča v povezavi s parlamentom, da ne bi slabilo oblikovanja in konsolidacije demokratične oblasti in jo tudi oteževalo,
- k. Ustavne pritožbe, ki je uspešno prispevala h graditvi pravne države. Ustavne pravice so atribut vsakega pravnega sistema, ki naj bi veljal za demokratičnega; ustavna pritožba je (le) eno do možnih sredstev za varstvo ustavnih pravic, (Mavčič 2009, 27).

Zaradi naštetega lahko potrdim prvo hipotezo: *Ustavna sodišča v tranzicijskih državah so imela veliko vlogo pri uveljavljanju pravne države.*

4. DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE

Državni zbor Republike Slovenije²⁵ »sodi med najmlajša predstavniška telesa v Evropi« (Zajc 2004, 103) in je najvišja predstavniška in zakonodajna institucija, za katero kot temeljna velja zakonodajna funkcija, poleg tega pa opravlja še volilno in nadzorno funkcijo²⁶ (Državni zbor RS 2009):

- V okviru zakonodajne funkcije sprejema ustavo oziroma njene spremembe, zakone, druge splošne akte, svoj poslovnik, avtentične razlage zakonov in prečiščena besedila zakonov, državni proračun, rebalans proračuna in zaključni račun, ratificira mednarodne pogodbe in razpisuje referendum.
- Z volilno funkcijo ima pristojnost voliti ter imenovati in razrešiti predsednika vlade in ministre, predsednika in podpredsednike državnega zbora, sodnike ustavnega sodišča in druge sodnike, guvernerja centralne banke, člane računskega sodišča, varuha človekovih pravic itd.
- Nadzorna funkcija pa obsega odrejanje parlamentarne preiskave, odločanje o (ne)zaupnici vladi, odločanje o obtožbi predsednika republike, predsednika vlade in ministrov pred ustavnim sodiščem. Nadzor izvaja tudi s pomočjo poslanskih vprašanj.

»Na podlagi Ustave Republike Slovenije je začel delovati po drugih demokratičnih volitvah leta 1992, konstituiral pa se je na svoji prvi seji dne 23. decembra 1992 potem, ko je potrdil poslanske mandate ter izvolil predsednika in dva podpredsednika državnega zbora (kasneje tudi tretjega podpredsednika)« (Državni zbor 2009). Je dvodomen in sestoji iz državnega zbora (spodnji dom), ki velja za splošno ljudsko predstavništvo, ter državnega sveta (zgornji dom), v katerem je urejeno predstavništvo posebnih interesov. »Parlamentarne funkcije so zgoščene v državnem zboru, ki v zakonodajnem postopku oblikuje zakone, ki so najpomembnejši splošni pravni akt v kontinentalnih pravnih sistemih, kamor se umešča tudi slovenski. Zakonodajni postopek poteka na podlagi pooblastil Ustave Republike Slovenije, konkretnije pa je urejen v Poslovniku državnega zbora«, (Vladni portal 2009).

---

²⁵ Je naslednik Skupščine RS, ki je bila oblikovana na povsem drugačnih temeljih in je opravljala določene funkcije predstavniškega telesa (Zajc 2004, 103–104).

²⁶ Poleg omenjenih pglavitnih funkcij državni zbor odloča še o razglasitvi vojnega in izrednega stanja ter o uporabi obrambnih sil.

Po Ustavi Republike Slovenije je devetdeset poslancev državnega zbora izvoljenih s splošnim, enakim, neposrednim in tajnim glasovanjem (80. člen). Le-ti so predstavniki vsega ljudstva in niso vezani na kakršnakoli navodila (82. člen). Njihov (poslanski) mandat traja štiri leta, v kolikor ne pride do predčasnih oziroma izrednih volitev (81. člen). Državni zbor tudi potrjuje mandate poslancev (82. člen), odloča o njihovi imuniteti ter imuniteti sodnikov ustavnega sodišča (167. člen) in sodnikov (134. člen).

4.1 Zgodovina konstituiranja Državnega zbora Republike Slovenije

27. decembra 1989 je skupščina sprejela nov liberalni volilni zakon za izvedbo volitev leta 1990, ki je pomenil popoln prelom s prejšnjim delegatsko-skupščinskim volilnim sistemom, ki je onemogočal uveljavljanje političnega pluralizma (Zajc 2000, 97). Volitve v skupščino Socialistične republike Slovenije leta 1990 so bile prve demokratične volitve v Sloveniji. Prvi krog je potekal 8. aprila, 22. aprila pa drugi krog. Večino je dobila združena opozicija Demos, ki so jo sestavljale SKD, SKZ, SDS, ZS, SDZS, SOPS. Na volitvah je Demos skupno dobil 126 glasov (54 %) (Repe 2000, 63).

S 17 odstotki mu je sledila naslednica nekdanje Komunistične partije Slovenije in ena od predhodnic današnje SD, Stranka demokratične prenovе (ZKS-SDP), s 15 odstotki je sledila Liberalno-demokratska stranka (prejšnja ZSMS), slednji pa s petimi odstotki Socialistična stranka Slovenije (prej SZDL) (Wikipedia 2009b). V skupščino je posamično prišlo deset strank: Slovenska demokratična zveza – Narodna demokratska stranka (SDZ, ta se je nato razcepila in del poslancev se je priključil novoustanovljeni Demokratiški stranki, ki je tudi formirala svoj poslanski klub), Socialdemokratska stranka Slovenije (SDZS, predhodnica današnje SDS), Slovenska kmečka zveza – Ljudska stranka (današnja SLS), Zeleni Slovenije, Liberalna stranka, Slovenski krščanski demokrati Stranka demokratične prenovе, Liberalno demokratska stranka, Socialistična stranka Slovenije, poleg njih pa še predstavniki obeh manjšin in nekaj neodvisnih kandidatov, (Repe 2000, 63–64 in STA 2009).

»Načelna koalicija« Demos je na prvih demokratičnih volitvah leta 1991 dosegla velik uspeh s 54 % večino med vsemi delegati (Zajc 2004, 153-54), sestavljale pa so jo SDZ, SDZS, SKD, Slovenska kmečka zveza – Ljudska stranka, Slovenska obrtniška stranka in ZS (Wikipedia 2009b).

Po novi ustavi je bil parlament dvodomen, konstituiral pa se je po prvih volitvah²⁷ v državni zbor (glej Tabelo 4.1) v samostojni Sloveniji, 23. decembra 1992, katerega prvi predsednik je bil Herman Rigelnik, leta 1994 pa ga je zamenjal Jožef Školč. V parlament je prišlo 8 strank: LDS (22), SKD (15), ZL (14), SNS (12), SLS (10), DS (6), ZS (5) in SDSS (4), ter dva predstavnika narodnosti (Repe 2000, 68).

Koalicijska vlada je bila sestavljena iz: LDS, SKD in ZL, kasneje tudi SDSS. V tem času sta bili konstituirani dve²⁸ vladi s predsednikom dr. Janezom Drnovškom. Prvo sestavo so kot koalicijske stranke tvorile SDS, DS, ZS, LDS, ZLSD in SSS, drugo pa LDS, SKD, ZLSD in SDSS. Trdnost koalicije se sicer ni zmanjšala, ko je takratna manjša socialno-demokratska stranka (SDSS) v aprilu 1994 izstopila iz koalicije, konec januarja 1996 pa je koalicijo zapustila še ZLSD, njenih 14 poslancev pa se je pridružilo opoziciji (Zajc 2000, 101).

Tabela 4.1: Sestava v prvem Državnem zboru Republike Slovenije v letih 1992–1996

Leto 1992		v %	Leto 1996 (1. 10. 1996)		v %
LDS	22	24	LDS	23	26
SKD	15	17	SKD	16	18
ZL	14	16	ZL	14	16
SLS	10	11	SLS	11	12
SNS	12	13	SNS	3	3
ZELENI	5	6	ZELENI/LDS	5	6
DEMOKRATI	6	7	DEMOKRATSKA STRANKA SLOVENIJE	3	3
SDSS	4	4	SDSS	4	4
			SND	3	3
Poslanca italijanske in madžarske narodne skupnosti	2	2	Poslanca italijanske in madžarske narodne skupnosti	2	2
			Skupina samostojnih poslancev	4	4
			Neodvisna poslanca	2	2

Vir: Podatkovne zbirke službe Mandatno-volilne komisije (1996).

²⁷ Volitve so potekale 6. decembra leta 1992

²⁸ Druga vlada je trajala od 14. maja 1992 do 25. januarja 1993, tretja pa od 25. 1. 1993 do 27. 2. 1997.

Druge državnozbornske volitve so se odvijale leta 1996: LDS, SLS, SDS, SKD, ZLSD, DeSUS, SNS (glej Tabela 4.2). Četrto vlado, 27. 2. 1997–7. 6. 2000, je ponovno vodil dr. Janez Drnovšek, koalicijo pa so sestavljale LDS, SLS in DeSUS.

Sledila je peta, zelo kratka Vlada Republike Slovenije od 7. junija 2000 do 30. novembra 2000, ko je maja 2000 vlada padla zaradi napovedanega izstopa SLS iz koalicije. Desne stranke (SLS in SKD, ki sta se združili, ter SDS) pa so uspele dobiti večino v parlamentu, novo desno vlado pa je za nekaj mesecev prevzel dr. Andrej Bajuk (Repe 2000, 68).

Tabela 4.2: Sestava v Državnem zboru Republike Slovenije v letih 1996–2000

LISTA KANDIDATOV – POSLANSKA SKUPINA	% glasov	MANDATI	
		število	%
Liberalna demokracija Slovenije - LDS	27,01	25	28
Slovenska ljudska stranka - SLS	19,38	19	21
Socialdemokratska stranka Slovenije - SDS	16,13	16	18
Slovenski krščanski demokrati - SKD	9,62	10	11
Združena lista socialnih demokratov - ZLSD	9,03	9	10
Demokratska stranka upokojencev Slovenije - DeSUS	4,32	5	6
Slovenska nacionalna stranka - SNS	3,22	4	4
Poslanec italijanske narodne skupnosti		1	1
Poslanica madžarske narodne skupnosti		1	1
Skupaj		90	100

Vir: Podatkovne zbirke službe Mandatno-volilne komisije (2000).

Kot tretje so državnozbornske volitve v Sloveniji potekale 15. oktobra 2000: LDS (34), SDS (14), ZLSD (11), SLS + SKD (9), NSi (8), DeSUS (4), SNS (4) ter SMS (4) (glej Tabela 4.3). Kot mandatar šeste vlade je ponovno nastopil dr. Janez Drnovšek (30.11.2000 - 19.12.2002), koalicijo so sestavljale stranke LDS, ZLSD, SLS in DeSUS. Sedmo vlado je s poslanci iste koalicije, zaradi odstopa dr. Janeza Drnovška 2. 12. 2002, ki je sledila zaradi izvolitve za predsednika države, vodil mag. Anton Rop (19. 12. 2002–3. 12. 2004).

Tabela 4.3: Sestava v Državnem zboru Republike Slovenije v letih 2000-2004

ZACETEK MANDATA			KONEC MANDATA		
KOALICIJA-poslanska skupina in število poslancev	OPOZICIJA-poslanska skupina in število poslancev	Poslanca italijanske in madžarske skupnosti	KOALICIJA-poslanska skupina in število poslancev	OPOZICIJA-poslanska skupina in število poslancev	Poslanca italijanske in madžarske skupnosti
PS LDS - 34	PS SDS - 14	NS - 2	PS LDS - 33	PS SDS - 15	NS - 2
PS ZLSD - 11	PS NSi - 8		PS ZLSD - 11	PS NSi - 8	
PS SLS - 9	PS SNS - 4		PS DeSUS - 4	PS SLS - 10	
PS DeSUS - 4	PS SMS - 4			PS SNS - 4	
				Samost. - 3	
58 poslancev	30 poslancev	2 poslanca	48 poslancev	40	2 poslanca
SKUPAJ 90 poslancev			SKUPAJ 90 poslancev		

Vir: Podatkovne zbirke službe Mandatno-volilne komisije (2004).

3. oktobra 2004 so znova potekale državnozbornske volitve v Sloveniji z naslednjo sestavo: SDS, LDS, ZLSD, NSi, SLS, SNS in DeSUS (glej Tabelo 4.4). Osmo vlado je kot mandatar vodil od 3. 12. 2004 do 21. 11. 2008 Janez Janša, koalicijo pa so sestavljale stranke SDS, NSI, SLS in DeSUS, (Republiška volilna komisija 2009).

Tabela 4.4: Sestava v Državnem zboru Republike Slovenije v letu 2004-2008

ZACETEK MANDATA			KONEC MANDATA		
KOALICIJA-poslanska skupina in število poslancev	OPOZICIJA-poslanska skupina in število poslancev	Poslanca italijanske in madžarske skupnosti	KOALICIJA-poslanska skupina in število poslancev	OPOZICIJA-poslanska skupina in število poslancev	Poslanca italijanske in madžarske skupnosti
PS SDS - 29	PS PK LDS - 23	NS - 2	PS SDS - 29	PS PK LDS - 11	NS - 2
PS NSi - 9	PS SD - 10		PS NSi - 8	PS SD - 14	
PS SLS - 7	PS SNS - 6		PS SLS - 7	PS Zares - 7	
PS DeSUS - 4			PS DeSUS - 4	PS SNS - 3	
				PS Lipa - 3 Nep, Nep1, Nep2 - 3	
49 poslancev	39 poslancev	2 poslanca	48 poslancev	40 poslancev	2 poslanca
SKUPAJ 90 poslancev			SKUPAJ 90 poslancev		

Vir: Podatkovne zbirke službe Mandatno-volilne komisije (2008).

5. USTAVNO SODIŠČE REPUBLIKE SLOVENIJE

5.1 Razvoj ustavnega sodstva v Sloveniji

Slovensko ustavno sodišče se uvršča v avstrijski (kontinentalni, evropski - *constitutional review*) model ustavnih sodišč, katerega podlaga je načelo prvenstva ustave z načelom prvenstva parlamenta. Ustavne zadeve presojuje ustavna sodišča s kvalificiranimi sodniki in kot tak slovenski sistem sodne presoje ustavnosti sledi tistim ureditvam ustavnega sodstva, ki so prevzele tako imenovani evropski model ekstenzivne ustavnosodne presoje, ki jo izvaja ena sama za to izključno pristojna institucija, (Pavčnik in Mavčič 2000, 20 in Mavčič 2009, 21–22).

»Pred letom 1963 je v Jugoslaviji veljal nadzor nad ustavnostjo in zakonitostjo normativnih aktov po načelu samopresoje znotraj skupščinskega sistema. Nadzor je bil usmerjen predvsem na skladnost politike, izražene v nekaterih normativnih aktih, manj pa na zakonitost v pravem pomenu te besede. Glede zakonitosti je bil zelo toleranten in kot tak premalo učinkovit« (Mavčič 1998a, 2. poglavje).

Leta 1963²⁹ so zvezna in republiške ustave bivše jugoslovanske federacije uvedle ustavno sodišče kot samostojni organ po sodobnem evropskem vzoru, s točno opredeljenimi pristojnostmi na področju varovanja ustavnosti in zakonitosti (Mavčič 1998a). Pristojnost devetih ustavnih sodišč bivše federacije je bila urejena v skladu s tedanjo delitvijo pristojnosti med federacijo in republikami oziroma avtonomnimi pokrajinami, tako da je vsako od teh sodišč institucionalno samostojno delovalo v skladu s pristojnostmi, opredeljenimi v ustavi ustrezne ravni. Pri tem med ustavnimi sodišči ni bilo hierarhičnega odnosa oziroma zvezno ustavno sodišče ni bilo instanca nad drugimi ustavnimi sodišči, (Mavčič 2008b).

V Jugoslaviji ustavno sodstvo ni imelo zagotovljenega potrebnega neodvisnega položaja na podlagi načela delitve oblasti. Sistem skupščinske vladavine je temeljil na načelu enotnosti oblasti. Takrat je obveljalo stališče, da načelo enotnosti oblasti ni ovira za sodno kontrolo ustavnosti zakonov, vendar s pogojem, da ne sprejmemo sovjetskega dogmatsko shematiziranega pojmovanja načela »demokratske enotnosti oblasti«, po katerem obstoji v državi samo ena oblast, ki je ni mogoče deliti, (Kristan 1999, 201).

---

²⁹ 5. junija 1963 so bili imenovani prvi predsednik in osem sodnikov tedanjega ustavnega sodišča.

Prva ureditev je vsebovala zasnovo ustavne pritožbe (Mavčič 1998a). Ustavno sodišče je odločalo o skladnosti republiških zakonov z ustavo ter drugih predpisov z republiško zakonodajo, o sporih glede pristojnosti in o varstvu³⁰ nekaterih temeljnih ustavnih pravic in svoboščin. Pred ustavnim sodiščem je bilo mogoče sprožiti postopek samo v primeru, če za konkretni primer ni bilo predvideno sodno varstvo in če so bila izrabljena vsa druga pravna sredstva. V praksi pa je tedanje ustavno sodišče takšne vloge posameznikov zavračalo iz razloga nepristojnosti in vlagatelje usmerjalo na postopek pred rednimi sodišči, kar je povzročalo tudi negotovost samega ustavnega sodišča, kajti vnaprej je vedelo, da bo takšno vlogo zavrnilo in da s tem opravlja odvečno delo. Zato je tedanje ustavno sodišče opozarjalo, da bi bila glede posamičnih aktov najbolj smotrna rešitev, če odločanje o njih v celoti prevzame redno sodstvo. Negativno urejena ustavnosodna pristojnost (kadar ni zagotovljeno drugačno sodno varstvo) je pokazala, da je njegova aktivnost prav na tem področju ostala brez rezultatov, čeprav se je ta aktivnost sprožila prav zaradi same vloge za varstvo pravic. Ne glede na to pa je tedanji sistem ustavnega sodstva vseskozi posamezniku vendarle zagotavljal možnost vlaganja popularne pritožbe (pobude za presojo ustavnosti in zakonitosti splošnega akta), ne da bi bil vlagatelj dolžan dokazovati svojega pravnega interesa. Popularna pritožba je bila tudi v praksi v celoti izpeljana, (Mavčič 2009, 27).

Z vidika skupščinskega sistema, v katerem je skupščina izključni zakonodajni in najvišji državni organ, je zlasti pomembna pristojnost ustavnega sodišča, da razveljavi protiustaven zakon, če ga skupščina v določenem roku sama ne popravi. Z ustavnim sodiščem je bil vključen v ustavni sistem izrazit element delitve oblasti. S tem je bila dana prednost načelu ustavnosti in zakonitosti oziroma pravne države pred načelom skupščinske vladavine, (Ribičič 1999, 2. del – 1. poglavje).

Po ustavi leta 1974 je ustavno sodišče še vedno odločalo o skladnosti republiških zakonov z ustavo ter drugih predpisov z ustavo in zakonom ter o sporih glede pristojnosti med republiko in občinami, med sodišči in drugimi državnimi organi. Ustavno sodišče ni moglo neposredno razveljaviti protiustavnega zakona, ampak le v primeru, če skupščina v določenem roku (šest, izjemoma največ 12 mesecev) ni sama uskladila zakona z ustavo. Takšna

---

³⁰ Odločalo naj bi bilo o varstvu pravice do samoupravljanja in drugih s tedanjo zvezno in z republiško ustavo določenih temeljnih svoboščin in pravic, če so bile kršene s posamičnim aktom ali opravilom republiškega in občinskega organa ali podjetja, pa ni bilo z zakonom zagotovljeno drugo sodno varstvo.

ureditev je bila posledica ocene, da bi neposredna razveljavitev zakona preveč posegla v pravice skupščine kot izključnega zakonodajalca in najvišjega organa oblasti.

(Ribičič 1999, 64)

Prav tako je slovenska ustava iz leta 1974 iz pristojnosti³¹ ustavnega sodišča izpustila varstvo pravic, češ da predvidena oblika varstva v prejšnjem obdobju ni imela pomena v praksi oziroma da dajejo zadostno garancijo oblike varstva zunaj ustavnega sodišča. Kot tako ustavno sodišče še vedno ni imelo funkcije in vseh pooblastil za presojo ustavodajnosti in tako ni moglo odločiti neustavnosti določenega akta neposredno. Tako je bilo v tistem času delovanje ustavnega sodišča pod parlamentom, ki je veljal za najvišjo avtoriteto, (Mavčič 2009, 27).

Prelomnico v tem procesu predstavlja sprejem Ustave Republike Slovenije 23. decembra 1991. »Po osamosvojitvi Slovenije kot države in na podlagi Ustave iz leta 1991 ter Zakona o ustavnem sodišču iz leta 1994 dobi Ustavno sodišče Republike docela nov položaj in funkcije« (Mavčič 1998b, 5). Ustava je spremenila njegov položaj in pristojnosti, tako da je postalo najvišji organ sodne oblasti v državi za varstvo ustavnosti in zakonitosti ter človekovih pravic in temeljnih svoboščin (1. odstavek 1. člena Zakona o ustavnem sodišču). Na ta način so se pristojnosti slovenskega ustavnega sodišča po svoji vsebini in obsegu uskladile s pristojnostmi sorodnih institucij v svetu (Mavčič 2000, 5). »Začel se je proces prehoda v sodoben demokratičen političen družbeni red, ki temelji na spoštovanju človekovih pravic in načelih pravne države« (Ustavno sodišče RS 2009).

5.2 Položaj Ustavnega sodišča Republike Slovenije

Po Zakonu o ustavnem sodišču, v 1. členu, je ustavno sodišče najvišji organ sodne oblasti za:

- 1) varstvo ustavnosti in zakonitosti³²
- 2) človekovih pravic in

---

³¹ Druge pristojnosti in postopek sta znova podrobneje uredila Zakon o ustavnem sodišču SRS (Ur. list SRS, št. 39/74 in 28/76) in Poslovnik Ustavnega sodišča (Ur. l. SRS, št. 10/74).

³² Načelo ustavnosti in zakonitosti je eno najpomembnejših sredstev za uresničevanje pravnega reda in sodi med temelje vsake sodobne demokratične in pravne države. Gre za skladnost ravnanj vseh in vsakogar z ustavnimi in zakonskimi normami, ki ta ravnanja urejajo (Kocjančič in drugi 2003, 285–286).

3) temeljnih svoboščin

V razmerju do drugih državnih organov je samostojen in neodvisen državni organ, njegove odločbe pa so obvezne. Je varuh ustave.

Slovensko ustavno sodišče ima široka ustavna in zakonska pooblastila, ki jih tudi tolmači zelo široko in pri svojem odločanju pogosto posega (razveljavlja) v odločitve demokratično izvoljenega organa – parlamenta. Takšen položaj ustavnega sodišča v demokratični družbi odpira vprašanje t. i. protivečinskega problema³³, (Bugarič 1997, 288).

5.3 Veljavna ureditev ustavnega sodišča v Sloveniji

Ustava Republike Slovenije iz leta 1991 je ustavnemu sodišču določila pomembnejšo vlogo. Njegove nekdanje »klasične« pristojnosti (presoja ustavnosti in zakonitosti predpisov in drugih splošnih aktov) so razširjene s številnimi novimi (160. člen Ustave RS), prav tako pa Ustava RS dopušča nadaljnje širjenje pristojnosti ustavnega sodišča z zakoni (11. alineja prvega odstavka 106. člena ustave)³⁴.

Ustavno zasnovan položaj neodvisnega in avtonomnega organa, ki izvršuje ustavnosodno presojo, je podrobneje opredelil Zakon o ustavnem sodišču, ki je bil uveljavljen 2. aprila 1994. Dne 15. julija 2007 so začele veljati spremembe Zakona o ustavnem sodišču (Ur. l. RS, št. 51/07 – ZUstS-A), s katerim je podrobneje uredil postopek pred ustavnim sodiščem, pravne posledice odločitev, merila in pogoje za obravnavanje ustavnih pritožb ter način izvolitve in razrešitve sodnikov ustavnega sodišča. Delovanje ustavnega sodišča in administrativna vprašanja pa sta podrobneje opredelila Poslovnik Ustavnega sodišča (Ur. l. RS, št. 86/07) in Pravilnik o notranji organizaciji in pisarniškem poslovanju ustavnega sodišča RS (Ur. l. RS, št. 93/03), (Ustavno sodišče RS 2009 in Mavčič 2008b).

---

³³ V angleškem jeziku "counter-majoritarian difficulty" – položaja, ko organ, ki nima neposredne demokratične legitimacije (ustavno sodišče), razveljavlja odločitve demokratično izvoljenega parlamenta.

³⁴ Tak primer je pristojnost ustavnega sodišča, ki ga določa 16. člen Zakona o referendumu in ljudski iniciativi (Uradni list RS, št. 15/94, 13/95, 38/96, 59/01) za odločanje o zahtevi državnega zbora v zvezi z zahtevo za razpis referenduma. Tak primer je tudi pristojnost ustavnega sodišča za odločanje o ustavni pritožbi organa lokalne samouprave po 91. členu Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 72/93, 6/94, 45/94, 57/94, 14/95, 20/95, 63/95, 73/95, 4/96, 26/97, 70/97, 10/98, 74/98, 70/00), (Mavčič 2008b).

5.4 Sestava in volitve članov Ustavnega sodišča Republike Slovenije

Ustavno sodišče je sestavljeno iz devetih sodnikov (1. odst. 163. čl. URS), ki jih na predlog predsednika republike izvoli³⁵ državni zbor s tajnim glasovanjem z večino glasov vseh poslancev (po 1. in 2. odstavku 163. čl. URS in po 12. do 14. čl. ZUstS). Za sodnika je lahko izvoljen državljan Republike Slovenije, ki je pravni strokovnjak in je star najmanj 40 let (9. člen ZUstS). Predsednika ustavnega sodišča izvolijo sodniki izmed sebe s tajnim glasovanjem za dobo treh let (3. odst. 163. čl. URS in 1. odst. 10. čl. ZUstS). V odsotnosti nadomešča predsednika ustavnega sodišča njegov namestnik, ki se izvoli na enak način kot predsednik (2. odst. 10. čl. ZUstS). Sodniki ustavnega sodišča so izvoljeni za dobo devetih let in ne morejo biti ponovno voljeni (1. odst. 165. čl. URS). Sodnik ustavnega sodišča je lahko predčasno razrešen, če to sam zahteva, če je obsojen za kaznivo dejanje s kaznijo odvzema prostosti, ali zaradi trajne izgube delovne zmožnosti za opravljanje svoje funkcije (164. čl. URS in 19. čl. ZUstS).

Po 166. čl. Ustave Republike Slovenije in 16. čl. Zakona o ustavnem sodišču funkcija sodnika ustavnega sodišča ni združljiva s funkcijami v organih države, lokalne samouprave, političnih strank in sindikatov; z delov v državnih organih, v organih lokalnih skupnosti in pri nosilcih javnih pooblastil; s članstvom v organih vodenja in nadzora gospodarskih družb, zavodov in zadrug in z opravljanjem poklica ali pridobitvene dejavnosti, razen dejavnosti visokošolskega učitelja, znanstvenega delavca ali visokošolskega sodelavca.

»Samostojen in neodvisen položaj sodnika krepi tudi imuniteta³⁶. Sodniki ustavnega sodišča uživajo enako imuniteto kakor poslanci državnega zbora; o njihovi imuniteti odloča državni zbor« (Kocjančič in drugi 2003, 285).

---

³⁵ Slovenija ima sistem izvolitve ustavnih sodnikov s strani zakonodajne veje oblasti. Poleg tega poznamo še sistem imenovanja, predvsem s strani izvršilne veje oblasti (npr. Francija, Japonska, Švedska, Danska ...), mešani sistem (Andora, Avstrija, Albanija, Bolgarija ...) ter vnaprej določeno sestavo (Grčija, Hongkong (do 1/7-1997), Ruanda, Sudan, Mavricius) (Mavčič 2008a).

³⁶ Sodnik ni kazensko odgovoren za mnenje ali glas, ki ga izreče na javni obravnavi oziroma na seji, ne sme biti priprt, niti se proti njemu brez dovoljenja Državnega zbora ne sme začeti kazenskega postopka, razen če je zaloten pri kaznivem dejanju, za katerega je predpisana kazen zapora nad pet let (18. čl. Zakona o Ustavnem sodišču).

5.5 Pristojnosti ustavnega sodišča

Sredstva omejevanja pristojnosti ustavnega sodišča se delijo na (Bugarič 1997, 292–296):

- Ex post omejevanje: sredstva, ki jih je moč uporabiti potem, ko sodišče že sprejme svojo odločitev. Predstava, da po odločitvi ustavnega sodišča ni več pravno legitimnih sredstev za spremembo takšne odločitve, je napačna (Ustavni amandma, Zakonodajni veto, Sprememba interpretacije zakonov, Povečanje števila sodnikov).
- Ex ante (samo)omejevanje sodišč: njihova značilnost je, da se lahko uporabi pred sprejetjem odločbe ustavnega sodišča. Tu je pomembno, da se sodišče zaveda, da ni dobro, če so njegove odločitve preveč politične in si zato pomaga z različnimi sredstvi pravne razlage, ki na določenih področjih omejujejo pristojnosti sodišča, kar posledično zmanjšuje verjetnost, da bo sodišče odločalo po političnih kriterijih.

»Če prva skupina sredstev predstavlja različne oblike zunanjega, ex post pritiska na ustavno sodišče, gre pri drugi skupini sredstev za ex ante odločitev sodišča, da o določeni zadevi ne bo odločalo – t. i. »odločanje o neodločanju« (Bugarič 1997, 296).

6. VPLIV ZAKONODAJNE VEJE OBLASTI NA USTAVNO SODIŠČE

6.1 Zgodovina sestavljanja ustavnega sodišča

Politično merjenje moči, kdo bi bil primeren človek, ki bi zasedel mesto v deveterici, se je začelo že pred volitvami leta 1990, ko je bilo ustavno sodišče v popolni sestavi šele jeseni, saj se je takrat približeval potek mandata petim sodnikom (Leskovic 1993).

Stanetu Markiču, ki je bil predsednik ustavnega sodišča do leta 1991 in Tavčarju ter Česniku, ki so bili izvoljeni za ustavne sodnike že leta 1983, je 8-letni mandat prenehal leta 1991. Šinkovec je bil izvoljen januarja 1990. Predsedstvo pod Janezom Stanovnikom, je skupščini predlagalo nova imena. Pri volitvah so poslanci in delegati upoštevali kriterij strokovnosti in kriterij politične države oziroma svetovnega nazora. Predsedstvo Socialistične Republike Slovenije je napovedalo, da bo za volitve ustavnih sodnikov sredi maja 1990 predlagalo parlamentu, da izvoli mag. Milana Gasparija, Toma Grgiča, Matijo Malešiča, dr. Miho Ribariča in dr. Alenko Šelih za nove člane ustavnega sodišča. Pučnik, kot predsednik Demosa, je tedaj dejal, da gre za nov poskus zagotovitve relativno trajnih funkcij takratnim funkcionarjem, ki v pluralistični skupščini ne bodo več izvoljeni, (Grah 1997).

»Novo predsedstvo je novemu parlamentu predlagalo nove kandidate – dr. Petra Jambreka³⁷, Lovra Šturma, Antona Pereniča, Toneta Jerovška in Miho Ribariča, katerega parlament ni izvolil« (Lukšič 1997, 984). Od prve večstrankarske skupščine (po parlamentarnih volitvah aprila 1990) so bili izvoljeni sredi leta 1990 Jambrek, Jerovšek, Šturm in Perenič, oktobra 1990 pa nato še Krivic. Vseh pet je začelo mandat konec oktobra 1990. Prvo leto (do 24. 7. 1991), ko je prenehal mandat Markiču, Česniku in Tavčarju, je bilo razmerje med »starimi« in »novimi« sodniki 4 : 5. Ko je omenjenim trem mandat prenehal (julija 1991), je sodišče skoraj dve leti (do 25. 5. 1993) delovalo v okrnjeni sestavi šestih sodnikov. »Komisija predsedstva republike za organizacijska in kadrovska vprašanja je predloge novih kandidatov pripravljala pol leta. Volitve so bile februarja 1992« (Leskovic 1993). Leta 1992 so bili predlagani mag. Janez Snoj, dr. Milan Gaspari in dr. Ivan Kristan. Med tremi predlaganimi je bil, na podlagi 163. člena Ustave Republike Slovenije in 2. člena ustavnega zakona za izvedbo Ustave Republike Slovenije s strani Skupščine Republike Slovenije, na skupni seji dne

---

³⁷ soavtor pisateljske ustave

12. februarja 1992 (Akt o izvolitvi sodnika Ustavnega sodišča Republike Slovenije. Uradni list RS 9/92) izvoljen mag. Janez Snoj za sodnika Ustavnega sodišča Republike Slovenije. Le-tega pa je predlagala Ljudska stranka. Kandidaturo dr. Ivana Kristana, takratnega predsednika državnega sveta, je v zadnjem trenutku spodnesel nastop predsednika takratnega izvršnega sveta – Lojzeta Peterleta. Skupščinski avditorij je prepričal, da po svetu pri tako pomembnih funkcijah ne upoštevajo samo strokovnih meril in delovnih izkušenj, temveč tudi kriterije nazorske sestave prebivalstva (Leskovic 1993). »Kristan je ugotovil, da se mu je zgodilo prvič, ko mu je nekdo odrekel moralne kvalitete in usposobljenost za neko funkcijo zaradi svetovnega nazora« (Lukšič 1997, 984). 30. 9. 1992 pa je na svojo željo odstopil Perenič, kar je doprineslo k zopet samo šestim ustavnim sodnikom.

Na predlog predsednika republike so 25. maja 1993 funkcijo ustavnega sodnika nastopili Franc Testen, dr. Lojze Ude in dr. Boštjan M. Zupančič. Pomnimo, da je bila tedanja vlada na čelu z dr. Janezom Drnovškom (LDS, SKD, ZLSD in SDSS). Takratni ustavni sodniki so po strankarskem razvrščanju ustrezali nagnjenjem socialistov, demokratov, bivših zelenih, SDP, Ljudske stranke in neodvisnih. Tako so Franca Testena uvrščali med kandidata SKD, dr. Boštjana M. Zupančiča pod okrilje ZLSD in dr. Alojza Udetu pod pokroviteljstvo LDS. Čeprav so dr. Alojzu Udetu pripisali pokroviteljstvo LDS, je kakor Boštjan M. Zupančič »pripadal« ZLSD. Za Janeza Snoja pa je bilo glede na predlog stranke jasno, da pripada stranki SLS. Janezu Šinkovcu in Tonetu Jerovšku je bil pripisan »pedigre starih političnih sil« (Vogrič 1994). Leta 1991 postavljenega za ustavnega sodnika, Lovra Šturma, so povezovali z Demosom, Matevž Krivic je bil označen kot »nikogaršnji«, Petra Jambreka pa so uvrščali med demokrate, (Leskovic 1993, Vogrič 1994 in Izvolitev sodnikov Ustavnega sodišča Republike Slovenije. Uradni list RS 27/93).

Na podlagi prvega odstavka 163. člena Ustave Republike Slovenije, prvega odstavka 14. člena Zakona o ustavnem sodišču (Ur. l. RS, št. 15/94) ter sedme alineje drugega odstavka 48. člena in 172. člena poslovnika Državnega zbora Republike Slovenije je Državni zbor Republike Slovenije na seji dne 16. decembra 1997 sprejel odlok o izvolitvi sodnic Ustavnega sodišča Republike Slovenije. Za sodnico Ustavnega sodišča Republike Slovenije sta bili izvoljeni prof. dr. Miroslava Geč Korošec³⁸ in prof. dr.

---

³⁸ "ZA" je glasovalo 48 poslancev in "PROTI" 25.

Dragica Wedam Lukić³⁹ (Odlok o izvolitvi sodnice Ustavnega sodišča Republike Slovenije. Uradni list RS 87/97).

Na isti dan je, na podlagi prve alineje 164. člena Ustave Republike Slovenije, prve alineje prvega odstavka in drugega odstavka 19. člena Zakona o ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 15/94) ter sedme alineje drugega odstavka 48. člena in 173. člena poslovnika Državnega zbora Republike Slovenije, državni zbor sprejel sklep, kjer ugotavlja, da mag. Janezu Snoju, na podlagi prve alineje prvega odstavka 91. člena Zakona o ustavnem sodišču, z 31. marcem 1998 preneha funkcija sodnika Ustavnega sodišča Republike Slovenije (Sklep o ugotovitvi prenehanja funkcije sodnika Ustavnega sodišča Republike Slovenije. Uradni list RS 87/97).

Državni zbor Republike Slovenije je na seji dne 28. julija 1998 sprejel tri odloke o izvolitvi sodnika Ustavnega sodišča Republike Slovenije po tem, ko so Milojka Modrijan, Lojze Janko in dr. Janez Čebulj glasovanje prestali uspešno, so jeseni nastopili funkcijo ustavnih sodnikov (Odlok o izvolitvi sodnika/sodnice Ustavnega sodišča Republike Slovenije. Uradni list RS 56/98).

Kandidaturi Janeza Metelka in dr. Zvonka Fišerja pa nista dobili podpore parlamentarcev. Fišerja, ki naj bi bil »levi«, je spodnesel napad Hvalice. Podlaga za to so bili stari sodni zapisi, v katerih izgleda, kot da je preganjal ljudi zaradi političnih deliktov.

V primeru Metelka, ki je veljal za »desnega«, pa je kazalo, da je parlamentarna glasovalna mašina »porezala« kandidata, ki je bil menda »desni« - brez utemeljitve. Žerdin (1998) še piše, da je v slovenski politiki vedno bolj pomembno, »čigav« je kdo. Kdo je »naš« in kdo »ne-naš«. Zlasti pri neizvolitvi kandidata Metelka se zdi, da je pretehtal kriterij »naših« in »ne-naših«.

Z neizvolitvijo so se pojavila nova imena, za katera so bile stranke že opredeljene o (ne)podpori. V LDS-u so podpirali kandidature strokovnjakov iz vrst pravosodja in pravnih ved. Podpora pa naj bi bila (po sklepanju) namenjena v smer Ogrizka in Škrkove. SLS je za najprimernejšo izbiro opredelil predlog, ki bi vseboval po enega odvetnika in enega sodnika, ker bi tako imeli na ustavnem sodišču ljudi iz različnih institucij – podpora je bila takrat namenjena Požunu in Starmanu. V SKD so dali

---

³⁹ "ZA" je glasovalo 49 poslancev in "PROTI" 24.

prednost Miroslavu Mozetiču. ZLSD so predlagali predsedniku, naj v državni zbor pošlje odprto listo, Miran Potrč pa je še dodal, da se zavzemajo za čim večjo strokovnost kandidatov, da bi bila vsebina odločitev čim manj politična in spolitizirana. Te kriterije po njihovem mnenju najbolje izpolnjujeta: Škrkova in Ogrizek, najmanj pa Starman. Zmago Jelinčič (SNS) je napovedal podporo Ogrizku in ne Škrkovi, (Taškar 1998).

Ne glede na podporo pa Dušan Ogrizek ni dobil dovolj glasov⁴⁰ – pomladni blok Podobnikove stranke je namreč stopil tesno skupaj in obkrožil ne. Izvoljeni so bili samo trije novi sodniki – Janez Čebulj, Lojze Janko ter prof. dr. Mirjam Škrk, ko je državni zbor na seji dne 28. oktobra 1998 sprejel odlok o izvolitvi sodnice Ustavnega sodišča Republike Slovenije (Vogrič 1998b). Na seji dne 18. decembra 1998 pa je v odloku zabeleženo, da se za sodnika Ustavnega sodišča Republike Slovenije izvoli dr. Zvonko Fišer. Sodišče je bilo torej od konca oktobra v osemčlanski sestavi.

Leta 2000 se je za napovedano izpraznjeno mesto ustavnega sodišča potegoval le en kandidat – Miroslav Mozetič, vendar ga predsednik države ni predlagal v izvolitev, ker podpora njegovi izvolitvi, po posvetovanjih s poslanskimi skupinami, ni bila zagotovljena; tako je predsednik obnovil poziv za zbiranje predlogov. »Dva predloga sta se glasila Božidar Merc in dr. Ciril Ribičič« (Taškar 2000). Prof. dr. Ciril Ribičič je bil za ustavnega sodnika, na predlog katedre za ustavno pravo, izvoljen na izredni seji 19. decembra 2000 (Odlok o izvolitvi sodnika Ustavnega sodišča Republike Slovenije. Ur. l. RS 119/2000).

V letu 2002 je devetletni sodniški mandat potekel dvema ustavnima sodnikoma (Lojze Ude in Franc Testen), katera je bilo potrebno nadomestiti z novima. Tako so v SLS februarja izpostavljali dve imeni, Miroslava Mozetiča in Janeza Obrezo (Taškar 2002),

---

⁴⁰ Tedanji predsednik Milan Kučan je »odgovornost za zaplete za neizvolitev četrtega ustavnega sodnika naložil državnemu zboru« (Pušenjak 1998) in bil glede neizvolitve zaskrbljen z dvema tehtnima razlogoma (Vogrič 1998a):

1. Da tudi tokrat poslanci v državnem zboru niso premogli odgovornosti za državo [...], ampak so to odgovornost podredili strankarskim interesom [...] – za izvolitev ni dovolj več merilo, ali je človek politično naš, ampak za neizvolitev zadostuje že ugotovitev, da ni naš, da torej na njega ni mogoče vršiti vpliva, ni ga mogoče podrediti pritiskom in političnim interesom. Za predlagane kandidate je popolnoma suvereno zatrdil, da politično niso od nikogar in da so vrhunski pravni strokovnjaki. Tako je naredil precedens v dotedanji praksi imenovanja ustavnih sodnikov: v državni zbor je namreč poslal predlog dveh kandidatov za eno prazno mesto.
2. Drugi razlog pa je povezan z odnosom do strokovnosti – ko gre za vrhunske strokovnjake, in to vrhunskost strokovnosti kandidat dokazuje vse profesionalno življenje, ki stoji za temi ljudmi, je dokazano z vrsto bibliografskih prispevkov, vrsto njihovih pravnih komentarjev, nastopov na domačih in mednarodnih pravnih simpozijih, ko stoji za predlagano kandidaturo tudi mnenje tako avtoritativnih institucij, in ko se zgodi brez pripomb dvom o tako izkazani in potrebni strokovnosti. Strokovnost in vrhunskost ostajata po njegovi sodbi edino in najpomembnejše vsebinsko merilo, druga dva, ki sta potrebna za ustavna sodnika, sta zgolj formalna.

predsednik republike pa je predlagal Tratnika. Po Janševih besedah pove o Tratnikovi strokovnosti največ dejstvo, da ga za ustavnega sodnika ni predlagalo vrhovno sodišče, temveč notarska zbornica, čeprav ni bil nikoli notar, sporni naj bi bili njegovi podpisi pod akti, ki so sporni. Omenil je primer, ko naj bi Tratnik krtil človekove pravice v postopku imenovanja Sergija Vladislava Majhna za notarja (Jakopec 2002).

Jožef Bernik (NSi) je napovedal, da za izvolitev Jožeta Tratnika ne bo glasoval. Motilo ga je, da je bil Tratnik v prejšnjem režimu, ko je veljala drugačna pravna in politična filozofija, tožilec. Pri odločanju in predlaganju kandidatov bi želel, da se upošteva tudi merilo osebnosti, ne pa le strokovne izobrazbe: »Zame sicer ni pomembno, ali je kandidat z leve ali desne, rad pa bi opozoril, da dobivamo na ustavnem sodišču ljudi v enaki uniformi«, (Jakopec 2002).

23. maja pa so s 50-imi glasovi za in 24-imi proti sprejeli Predlog kandidata na eno prosto mesto sodnika Ustavnega sodišča Republike Slovenije o izvolitvi sodnika ustavnega sodišča Jožeta Tratnika (Odlok o izvolitvi sodnika Ustavnega sodišča Republike Slovenije. Uradni list RS 47/2002). Drugo izpraznjeno mesto pa je zasedla Marija Krisper – Kramberger, ko je bil 26. marca 2002 sprejet Odlok o izvolitvi sodnice Ustavnega sodišča Republike Slovenije za sodnico Ustavnega sodišča Republike. (po Jakopec 2002, Odlok o izvolitvi sodnice Ustavnega sodišča Republike Slovenije. Ur. l. RS 28/2002). Potrdili so jo namreč s 57-imi glasovi za in 17-imi proti, predvsem si je pridobila naklonjenost pri LDS, SNS in SMS, ter napovedano podporo pri DeSUS in ZLSD (Železnikar 2002).

Tratnik je takoj po izvolitvi v državnem zboru slovesno prisegel ter ob zahvali predsedniku Kučanu za kandidaturo in poslancem za zaupanje obljubil, da ga nobeno nazorsko prepričanje ne bo odvrnilo od tega, da ne bi deloval v skladu z ustavo in zakoni. Dodal je, da na vseh dosedanjih funkcijah še nikoli ni zlorabljal političnega prepričanja in ga tudi v prihodnje ne bo, (Jakopec 2002).

Kljub izvolitvi Tratnika so bili po besedah Janeza Podobnika in njegove poslanske skupine proti tej odločitvi, katere pa naj ne bi vodili kakršnikoli očitki o kandidatuvi strokovni usposobljenosti, ampak prehitro in brez temeljitega premisleka vstopanje v prostor, ko bo ustavno sodišče za naslednja štiri leta določeno s sestavo, in da se bo vzpostavila tako imenovana matematično-politična logika. V nadaljnjem pogovoru je

razvidno, da ga je pravzaprav skrbela levo usmerjena sestava: »Z vsem spoštovanjem do političnih opredelitev je vendarle treba povedati, da bo levo liberalna opcija v državnem zboru za naslednjih nekaj let učvrstila tako sestavo ustavnega sodišča, ki bo v tem pogledu pač v razmerjih osem proti ena,« kar pa po njegovih besedah »ni dobro«. »Dobivam občutek, da smo priče ne samo politični centralizaciji, ampak tudi centralizaciji sodne veje oblasti,« je dejal Franc Kangler (SLS) in dodal, da tako početje ne vzdrži več nobenih političnih, moralnih in etičnih preizkusov. »Osebnostno in verjetno še marsikdo v tej dvorani je zaradi tega zaskrbljen. Najbolj pa bi moral biti zaskrbljen predsednik države glede na polemike v javnosti, glede na opozorila strokovnjakov in glede na opozorila bivšega ustavnega sodnika,« je še dodal poslanec SLS. Po njegovih besedah bi se morali zgledovati po zahodnih demokracijah, kjer je ne glede na to, kdo je na oblasti, poskrbljeno, da so ustavni sodniki izvoljeni s podporo tako enim kot drugim. Na koncu je še poudaril, da osebno ne dvomi o strokovnih sposobnostih kandidata Tratnika.

Leta 2007 se je zgodba ponovila in Podobnik je napovedal, da poslanska skupina SLS predlagane kandidatke, Mag. Marte Klampfer, ne bo podprla, pa ne zato, ker bi dvomili o njeni strokovnosti, ampak zaradi nujnosti politične in nazorsko uravnotežene sestave ustavnega sodišča. »Kandidatka je dobra prav zato, ker ni od nikogar,« je svoj nastop v imenu poslanske skupine LDS začel Jožef Školč. Hkrati je očital Ljudski stranki, da »je ni pripravljena podpreti prav zato, ker ne ve, čigava je.« Na Podobnika je naslovil vprašanje, kako se je dokopal do podatkov o politični pripadnosti kandidatke [...]. Jožef Jerovšek (SDS) je izrazil podporo kandidatki prav zato, ker je politično nevtralna. »Če bomo v tem trenutku podprli nevtralno kandidatko, morda lahko nekoliko prispevamo k trenutno porušeni nazorski sestavi ustavnega sodišča, čeprav je za njegovo uravnoteženje prepozno«, (Jakopec in Albreht 2002).

SDS, SLS in NSi pa naj bi izrekli podporo kandidatu Miroslavu Mozetiču (Vukelić 2007a).

V SDS, NSi in SLS so, še preden je bila znana Drnovškova odločitev, izrekli podporo vodji zakonodajnopravne službe državnega zbora Miroslavu Mozetiču, ki se je poleg višjega predavatelja na koprski fakulteti za management Boruta Stražišarja in vrhovnega sodnika Jana Zobca prijavil na prosto mesto ustavnega sodnika. Odločitev predsednika države tako terjaja njihov ponovni razmislek. Opozicijske stranke (LDS, SD in SNS) pa

se do možnih kandidatov niso izrecno izrekle – niti do prijavljenih niti do Drnovškove izbire.

Drnovšek se je odločil za Franca Grada, ker je bil prepričan, da ni samo vrhunski pravni strokovnjak na civilnem področju, temveč tudi strokovnjak za druga pravna vprašanja, kar dokazuje pri svojem delu. Jelko Kacin (LDS) je v izjavi za medije povedal, da je Franc Grad izredno priznana in ugledna pravniška osebnost in kot ustavni strokovnjak pogosto navzoč v državnem zboru, kadar so na dnevnem redu zahtevna, predvsem ustavnopravna vprašanja. Po njegovem mnenju je izbira predsednika republike izjemno kakovostna.

Vodja poslanske skupine SD, Miran Potrč, je članom osebno predlagal, da kandidaturo Franca Grada podprejo. »Grad je eden izmed pomembnejših tvorcev slovenske ustave, dober poznavalec tako ustave kot ustavnega prava, človek z odličnim domačim in mednarodnim ugledom in ne nazadnje osebno človek, ki mu ni mogoče ne v moralnem ne v strokovnem smislu ničesar očitati.« Tudi Franc Žnidaršič (DeSUS) osebno kandidaturo Franca Grada podpira.

Predsednik SNS Zmago Jelinčič Plemeniti je povedal, da je bil Franci Grad tista alternativa, ki jo je predsednik republike ponudil trem drugim predlogom navkljub. »Sicer pa predsednik Drnovšek svoje predloge že nekaj časa posreduje na dokaj čuden način, zato dvomim o zadostni podpori kandidatu pri glasovanju v državnem zboru,« je dodal. »[...] O tem, ali bo SNS morebiti podprla Grada pri glasovanju, je še prezgodaj govoriti. O tem se bomo še posvetovali, lahko pa rečem, da Grad prav gotovo ne bi v ničemer pripomogel k tako imenovani uravnoteženosti ustavnega sodišča, o kateri ves čas glasno govorijo predstavniki LDS in SD.« Mnenja v poslanski skupini SLS, glede kandidature Grada, pa so bila precej različna, (po Vukelić in Jakopec 2007).

Na mesto ustavnega sodnika je državni zbor Grada z 71 glasovi »ZA« in osmimi »PROTI« izvolil 2. februarja (Vukelić 2007b, Predlog za izvolitev sodnika Ustavnega sodišča Republike Slovenije. Ur. l. RS 11/07).

Septembra 2007 je Janez Drnovšek pri izboru določil, da morajo biti zastopana različna pravna znanja, pri čemer se je kazalo izrazito pomanjkanje pravnikov z znanji

gospodarskega⁴¹ prava, drugo merilo pa so bile dosedanje izkušnje pri delu ustavnega sodišča, katerega sta izpolnjevala generalna sekretarka ustavnega sodišča Jadranka Sovdat⁴² in vodja zakonodajno-pravne službe državnega zbora Miroslav Mozetič, ki je bil vrsto let strokovni sodelavec ustavnega sodišča. Tretje merilo je bilo spolna uravnoteženost, zato so bili v ožjem izboru dve ženski in dva moška, (Vukelić 2007c).

Leta 2007 je potekel mandat kar šestim ustavnim sodnikom – Janez Čebulj, Alojz Janko, Mirjam Škrk in Milojka Modrijan, Zvonku Fišerju pa je mandat potekel sredi decembra. Omenjene naj bi zamenjali vrhovni sodnik gospodarskega oddelka vrhovnega sodišča Mile Dolenc, višja sodnica gospodarskega oddelka ljubljanskega višjega sodišča Dunja Jadek Pensa, sekretarka ustavnega sodišča Jadranka Sovdat, vodja zakonodajno-pravne službe državnega zbora Miroslav Mozetič in vrhovna sodnica upravnega oddelka vrhovnega sodišča Kristina Ožbolt (Vukelić 2007d). Sedmi – Grad⁴³, pa se je odločil odstopiti. Tako je na podlagi prve alineje 164. čl. Ustave Republike Slovenije, prvega in tretjega odstavka 19. člena Zakona o ustavnem sodišču (Ur.l. RS, št. 64/07) ter 112. in 201. čl. Poslovnika državnega zbora (Ur.l. RS, št. 92/07), državni zbor na seji dne 29. januarja 2008 sprejel sklep o razrešitvi prof. dr. Franca Grada (Sklep o razrešitvi sodnika Ustavnega sodišča Republike Slovenije. Ur.l. RS 12/08).

»Skupina nepovezanih poslancev je v celoti podprla predsednikov izbor, SLS in SNS sta med kandidati pogrešali vrhovnega sodnika kazenskega oddelka vrhovnega sodišča Mitjo Deisingerja. Do kandidature Kristine Ožbolt pa se v poslanskih skupinah še niso opredelili, doslej jo je že v prvem Drnovškovem izboru pogrešala SNS« (Vukelić 2007d). Vendar se je izkazalo, da sta kljub domnevni podpori predlaganim kandidatom, tako koalicija kot opozicija čakali na to, kateri bo novi predsednik države. Neizvolitev štirih od petih ustavnih sodnikov – vrhovni sodnik Mile Dolenc (podprlo ga je 32 poslancev, proti pa jih je bilo 35), ljubljanska višja sodnica Dunja Jadek Pensa (26 glasov za, proti jih je bilo 40), sekretarka ustavnega sodišča Jadranka Sovdat (potrdilo jo je 34 poslancev, proti jih je bilo 29) in vrhovna sodnica Kristina Ožbolt (podprlo jo je 34 poslancev, proti pa jih je bilo 34), pomeni, da za kandidata niso glasovali vsi

---

⁴¹ Takrat sta bili izbiri višje sodnice gospodarskega oddelka ljubljanskega višjega sodišča dr. Dunje Jadek Pensa in dr. Mileta Dolenca, vrhovnega sodnika gospodarskega oddelka vrhovnega sodišča, pričakovana.

⁴² tudi sedanji nekdanji predsednik ustavnega sodišča dr. Janez Čebulj je prej opravljal te naloge

⁴³ Franc Grad je javno sporočil, da odhaja, ker je ustavno sodišče prezaposleno z manj pomembnimi zadevami, kot so kazni za napačno parkiranje.

(o)pozicijski poslanci. »Očitno je, da si ne glede na sklicevanje o nujni strokovnosti kandidatov, kot ključnem merilu za izvolitev, vsaka stran želi sebi prijaznih ustavnih sodnikov. Obe strani zgolj preračunavata, kdo bo prihodnji predsednik države« (Vukelić 2007e), Andrej Rus pa dodaja, da je praksa izbora ustavnih sodnikov zašla v najhujšo krizo, do katere je prišlo zaradi »neprikrite odločitve vladajoče koalicije, da bo pri izboru ustavnih sodnikov upoštevala izključno merilo politične sprejemljivosti, medtem ko so merila strokovnosti, profesionalne avtonomije in osebne integritete ostala povsem neupoštevana« (Zares 2008).

Državni zbor je na seji dne 25. oktobra 2007 le sprejel sklep o izvolitvi sodnika ustavnega sodišča mag. Miroslava Mozetiča, katerega je podprlo 51 poslancev, proti pa jih je bilo 18.

Nepotrditve predlaganih kandidatov ima svoje politično sporočilo – vladna koalicija hoče svoje ustavno sodišče. Potrdila je samo Miroslava Mozetiča, nekdanjega poslanca SKD. Vsi ostali kandidati in kandidatke so bili zavrnjeni, z nenavadnim argumentom, da predsednik republike ni poiskal primernejših izven seznama prijavljenih (Sever 2007). Po ugibanjih naj bi šlo pri kandidatih, izbranih s strani Drnovška, za to, da jih ni bilo mogoče politično zaznamovati napram izvoljenemu Mozetiču, zato jih je bilo bolje zavrniti. Tako so predlagani kandidati ostali brez potrebne podpore, saj naj bi stranke računale, da bo na mesto novoizvoljenega predsednika stopil Lojze Peterle, ki bo desnici predlagal bolj všečne kandidate.

Janez Čebulj o resnici o političnem kadrovanju, na katero ustavno sodišče ne more vplivati: »Vse stranke se zavedajo, da s tem, ko čakajo na izvolitev novega predsednika republike, ki državnemu zboru predlaga kandidate za ustavne sodnike v izvolitev, ne izgubijo prav veliko, lahko pa veliko pridobijo. Vsaka vladajoča opcija ima namreč raje ustavne sodnike, ki so nazorsko nekoliko bolj naravnani v njeno smer« (Vukelić 2007f).

Novembra je Drnovšek v državni zbor poslal nov predlog ustavnih sodnikov (pri predlaganju namreč ni vezan na javni razpis): Darinka Dekleva Marguč, Boštjan Zalar, Marte Klampfer in Miodrag Đorđević. Poslanci iz vrst DeSUS, SD, LDS in Zares so tisti, ki so napovedali podporo Drnovškovemu predlogu v celoti. V NSi so se odločili, da bo vsak glasoval po svoji vesti, največja koalicijska stranka SDS pa je sporočila, da bo podprla le kandidaturo predsednice višjega delovnega in socialnega sodišča v

Ljubljani višjo sodnico Marto Klampfer (Vukelić 2007g), tako je državni zbor 20. novembra 2007 sprejel sklep o izvolitvi sodnice Ustavnega sodišča Republike Slovenije mag. Marto Klampfer (Predlog za izvolitev sodnice Ustavnega sodišča Republike Slovenije. Ur. l. RS 107/07), ki je na mestu ustavne sodnice nadomestila Milojko Modrijan, kateri je mandat potekel že 31. oktobra. »Upamo si trditi, da je podporo dobila zato, ker ni niti »naša« niti »vaša« (Vukelić 2007h). Kljub drugačnim pričakovanjem je bil novi razpis prepuščen nasledniku – predsedniku Danilu Türku.

Pečauer (2008), se pod naslovom »Projekt za dva predsednika države«, sprašuje, kaj nekoga po presoji poslancev kvalificira za ustavnega sodnika. Še posebej na podlagi dejstev, da je bilo oktobra jasno, da bo podporo dobil Miroslav Mozetič, ker ga vladajoča koalicija šteje za svojega, a izvolitev Marte Klampfer je bila presenečenje, saj ji koalicijske stranke tik do tajnega glasovanja niso izrekle podpore. »Je pretehtalo, da je ženska in brez dvoma strokovnjakinja na svojem področju?« Gre za to, pravi, »da so enkrat uporabljena izključno prva, drugič izključno druga. Katera bodo pretehtala, je očitno stvar trenutnega političnega navdiha, ki nima prav veliko skupnega s pretehtanim in sistematičnim razmislekom [...].«

»Novi predsednik republike Danilo Türk je na razpis prejel šest prijav, izbral pa le eno od teh imen, tri pa po lastni izbiri. Tako je nastal zadnji izbor, o katerem so tokrat odločali poslanci: Mitja Deisinger (49 glasov za, 23 jih je bilo proti.), Jan Zobec (57 glasov podpore in 15 proti.), Jasna Pogačar (51 poslancev za, 19 proti) in Ernest Petrič (52 poslancev za, proti izvolitvi pa 19)« (STA, 2008).

»Opozicija je ugovarjala predvsem Mitji Deisingerju kot politično najbolj opredeljenemu izmed kandidatov. Nekdanji ustavni sodnik Matevž Krivic pa je bil celo mnenja, da je ustrezen kandidat le Jan Zobec« (Pečauer 2008).

Od 28. marca 2008 imamo ustavno sodišče v polni sestavi. Ustavnim sodnikom so se pridružili trije nekdanji vrhovni sodniki in diplomat. Vladajoča koalicija je v celoti podprla predlog predsednika države Danila Türka. Novi ustavni sodniki so tako postali dosedanji vrhovni kazenski sodnik Mitja Deisinger, diplomat Ernest Petrič, vrhovna upravna sodnica Jasna Pogačar in vrhovni civilni sodnik Jan Zobec, ko je bil 27. marca 2008 sprejet sklep o izvolitvi sodnika Ustavnega sodišča Republike Slovenije, (Vukelić 2008, Predlogi za sodnike Ustavnega sodišča Republike Slovenije. Ur. l. RS 32/08).

6.1.1 Nekdanja sestava Ustavnega sodišča Republike Slovenije

Nekdanji predsedniki ustavnega sodišča od osamosvojitve RS 25. 6. 1991⁴⁴:

1. dr. Peter Jambrek (25. 6. 1991–24. 4. 1994)
2. dr. Tone Jerovšek (25. 4. 1994–24. 4. 1997)
3. dr. Lovro Šturm (25. 4. 1997–30. 10. 1998)
4. Franc Testen (11. 11. 1998–10. 11. 2001)
5. dr. Dragica Wedam Lukić (11. 11. 2001–10. 11. 2004)
6. dr. Janez Čebulj (11. 11. 2004–10. 11. 2007)

Nekdanji sodniki ustavnega sodišča od osamosvojitve RS 25. 6. 1991:

1. Ivan Tavčar (25. 6. 1991–24. 7. 1991)
2. Janko Česnik (25. 6. 1991–24. 7. 1991)
3. dr. Janez Šinkovec (25. 6. 1991–8. 1. 1998)
4. dr. Lovro Šturm (25. 6. 1991–17. 12. 1998)
5. dr. Peter Jambrek (25. 6. 1991–17. 12. 1998)
6. dr. Anton Perenič (25. 6. 1991–30. 9. 1992)
7. dr. Tone Jerovšek (25. 6. 1991–17. 12. 1998)
8. mag. Matevž Krivic (25. 6. 1991–17. 12. 1998)
9. mag. Janez Snoj (12. 2. 1992–31. 3. 1998)
10. dr. Lojze Ude (25. 5. 1993–24. 5. 2002)
11. dr. Boštjan M. Zupančič (25. 5. 1993–31. 10. 1998)
12. Franc Testen (25. 5. 1993–24. 5. 2002)
13. dr. Miroslava Geč - Korošec (9. 1. 1998–1. 10. 2000)
14. dr. Dragica Wedam Lukić (1. 4. 1998– 31. 3. 2007)
15. dr. Janez Čebulj (31. 10. 1998–27. 3. 2008)
16. Lojze Janko (31. 10. 1998–30. 10. 2007)
17. dr. Mirjam Škrk (31. 10. 1998–27. 3. 2008)
18. Milojka Modrijan (1. 11. 1998–20. 11. 2007)
19. dr. Zvonko Fišer (18. 12. 1998–27. 3. 2008)
20. dr. Franc Grad (1. 4. 2007–31. 1. 2008)

Vir: Ustavno sodišče RS (2009).

---

⁴⁴ Datum, 25. 6. 1991, ki je naveden kot datum začetka funkcije nekaterih ustavnih sodnikov, je dan osamosvojitve Slovenije, ne pa dan njihove izvolitve. Ustavno sodišče deluje kontinuirano že od leta 1964 (uvvedeno z ustavo 1963).

6.1.2 Trenutna sestava Ustavnega sodišča Republike Slovenije

Trenutna sestava Ustavnega Sodišča Republike Slovenije:

1. Jože Tratnik, predsednik (25. maj 2002)
2. Prof. dr. Ciril Ribičič⁴⁵, podpredsednik (19. december 2000)
3. Mag. Marija Krisper Kramberger (25. maj 2002)
4. Mag. Miroslav Mozetič (31. oktober 2007)
5. Mag. Marta Klampfer (20. november 2007)
6. Doc. dr. Mitja Deisinger (27. 3. 2008)
7. Jasna Pogačar (27. 3. 2008)
8. Jan Zobec (27. 3. 2008)
9. Prof. dr. Ernest Petrič (27. 3. 2008)

Vir: Ustavno sodišče RS (2009).

6.2 Načini medsebojnega vpliva Državnega zbora Republike Slovenije in Ustavnega sodišča Republike Slovenije

V prvem členu drugega odstavka v Zakonu o ustavnem sodišču je ustavno sodišče v razmerju do drugih državnih organov samostojen in neodvisen državni organ, vendar ima tako državni zbor napram ustavnemu sodišču, kakor tudi obratno, določene dolžnosti. Predstavljam poglavitne točke medsebojnega vpliva.

6.2.1 Razmerja državnega zbora do ustavnega sodišča

1. Državni zbor, po 262. členu (PoDZ-1B), lahko vloži zahtevo za začetek postopka pred ustavnim sodiščem za odločitev:
  - a) O ustavnosti in zakonitosti predpisa vlade ali ministra, predpisa lokalne skupnosti ali splošnega akta, izdanega za izvrševanje javnih pooblastil: Po 48. členu Ustave lahko ustavno sodišče oceni, da je zakon, drugi predpis ali splošni akt, izdan za izvrševanje javnih pooblastil, protiustaven ali nezakonit zato, ker določenega vprašanja, ki bi ga moral urediti, ne ureja ali ga ureja na način, ki ne omogoča razveljavitve oziroma odprave, sprejme o tem ugotovitveno odločbo.

---

⁴⁵ Predlagan s strani katedre za ustavno pravo.

Pri odločanju o tem ustavno sodišče ni vezano na predlog iz zahteve oziroma pobude (30. čl. ZUstS-UPB1). Tako mora zakonodajalec⁴⁶ (oziroma organ), ki je izdal protiustaven oziroma nezakonit predpis ali splošni akt, izdan za izvrševanje javnih pooblastil, ugotovljeno protiustavnost oziroma nezakonitost odpraviti v roku⁴⁷, ki ga določi ustavno sodišče. Ustavno sodišče lahko oceni tudi ustavnost in zakonitost drugih določb istega ali drugega predpisa ali splošnega akta, izdanega za izvrševanje javnih pooblastil, katerih ocena ustavnosti ali zakonitosti ni bila predlagana, če so te določbe v medsebojni zvezi ali če je to nujno za rešitev zadeve (30. čl. ZUstS-UPB1).

Ustavno sodišče je v okviru postopkov za oceno ustavnosti in zakonitosti državnemu zboru poslalo skupaj 1881 zadev. V večini primerov gre za zakone, zoper katerih so bile vložene pobude oziroma zahteve za oceno ustavnosti (glej Tabelo 6.1).

Tabela 6.1: Postopki za oceno ustavnosti in zakonitosti, poslani državnemu zboru

Mandatno obdobje	Število zadev
1992–1996	303
1996–2000 ⁴⁸	361
2000–2004	470
2004–2008	747
skupaj	1881

Vir: Zakonodajno-pravna služba DZ (1996-2008).

⁴⁶ Kadar ustavno sodišče pošlje državnemu zboru v odgovor ustavno pritožbo zoper posamični akt, ki ga je izdal državni zbor, pripravi odgovor delovno telo, ki je akt predlagalo, ali služba, ki je pripravila predlog akta, če akta ni predlagalo delovno telo. Odgovor pošlje ustavnemu sodišču predsednik državnega zbora, ki določi tudi predstavnika državnega zbora v postopku pred ustavnim sodiščem. Ko gre za ustavno pritožbo zoper posamični akt, ki ga je izdalo delovno telo državnega zbora, pošlje odgovor ustavnemu sodišču delovno telo, ki je akt izdalo. To delovno telo določi tudi svojega predstavnika v postopku pred ustavnim sodiščem. V primeru ustavne pritožbe zoper posamični akt, ki ga je izdala služba državnega zbora, pa pošlje odgovor ustavnemu sodišču generalni sekretar, ki določi tudi predstavnika službe v postopku pred ustavnim sodiščem, (268.čl. PoDZ-1B).

⁴⁷ Po 142. členu PoDZ lahko ustavno sodišče predlaga, naj državni zbor obravnava predlog zakona v skrajšanem postopku.

⁴⁸ V mandatnem obdobju 1996–2000 je bilo državnemu zboru s strani ustavnega sodišča poslano v odgovor 44 zahtev za presojo ustavnosti in v pojasnila 310 pobud za začetek postopka za presojo ustavnosti zakonov ali poslovnika državnega zbora. Na tej podlagi je sekretariat pripravil 229 pravnih mnenj, na podlagi katerih je državni zbor ustavnemu sodišču posredoval 205 odgovorov oziroma pojasnil.

Skupno pa je ustavno sodišče v štirih mandatih⁴⁹ s svojimi odločbami in sklepi odločilo o skupno več kot 2179 zadevah, ki zadevajo zakone oziroma predvsem njihove posamezne določbe (glej Tabelo 6.2).

Tabela 6.2: Vrsta odločitev Ustavnega sodišča Republike Slovenije

Vrsta odločitve ustavnega sodišča	1992–1996	1996–2000	2000–2004	2004–2008	SK.
Ugotovitev skladnosti z ustavo	92	124	76	82	374
Ugotovitev neskladnosti z ustavo	16	39	34	80	169
Razveljavitev zakona oz. poslovnika	26	53	49	67	195
Prenehanje veljavnosti zakona med postopkom	12	/	/	/	12
Zavrženje pobude oz. zahteve	15	3	206	375	599
Nesprejem pobude oziroma zavrnitev	72	114	137	261	584
Ustavitev postopka oz. umik pobude	22	117	35	72	246
SKUPAJ	255	450	537	937	2179

Vir: Zakonodajno-pravna služba DZ, Ustavno sodišče RS (1996-2008).

- b) O sporu glede pristojnosti med državnim zborom in predsednikom republike, vlado, sodiščem ali drugim državnim organom ali organom lokalne skupnosti: Ustavno sodišče v sporih glede pristojnosti z odločbo ugotovi, kateri organ je pristojen, lahko pa tudi razveljavi oziroma odpravi predpis, splošni akt, izdan za izvrševanje javnih pooblastil, katerega protiustavnost ali nezakonitost je pri tem ugotovilo⁵⁰ (61. čl. ZUstS-UPB1).

Glede na štiri mandate državnega zbora, vse od leta 1992 vključno z letom 2008, je bilo skupno število sporov o pristojnosti 439 (glej Tabelo 6.3).

⁴⁹ Podatek ne pomeni, da je ustavno sodišče s svojimi odločitvami in sklepi obravnavalo prav tolikšno število zakonov, saj so nekateri obravnavani večkrat. Prav tako lahko določeno število zajema zadeve iz preteklega obdobja.

⁵⁰ Kadar ustavno sodišče pošlje državnemu zboru v odgovor zahtevo predsednika republike, vlade, sodišča ali drugega državnega organa ali organa lokalne skupnosti za odločitev o sporu glede pristojnosti med državnim zborom in predsednikom republike, vlado, sodiščem ali drugim državnim organom ali organom lokalne skupnosti ali pobudo za rešitev takega spora, ki jo je vložila stranka v postopku, zaradi katerega je prišlo do spora o pristojnosti, pošlje predsednik državnega zbora tako zahtevo oziroma pobudo v mnenje matičnemu delovnemu telesu in zakonodajno-pravni službi. Matično delovno telo obravnava tako zahtevo oziroma pobudo potem, ko je dobilo mnenje zakonodajno-pravne službe in pripravi odgovor. Na podlagi mnenja matičnega delovnega telesa pripravi odgovor na zahtevo oziroma pobudo zakonodajno-pravna služba. Odgovor pošlje ustavnemu sodišču predsednik državnega zbora, ki tudi določi predstavnika državnega zbora v postopku pred ustavnim sodiščem. (269.čl. PoDZ-1B)

Tabela 6.3: Spori o pristojnosti po mandatih

Mandat	Število sporov o pristojnosti		skupaj
	odločbe	sklepi	
1992 - 1996	10	5	15
1996 - 2000	46	11	57
2000 - 2004	42	7	49
2004 - 2008	271	47	318
SKUPAJ	369	70	439

Vir: Ustavno sodišče RS (1996-2008).

- c) O protiuustavnosti aktov in delovanja političnih strank: Ustavno sodišče protiuustaven akt politične stranke z odločbo razveljavi, protiuustavno delovanje politične stranke pa prepove z odločbo. Z dvotretjinsko večino glasov vseh sodnikov lahko ustavno sodišče odredi izbris politične stranke iz registra (68. čl. ZUstS-UPB1).

V vseh mandatih sta bili prejeti le dve pobudi – leta 2000 Pobuda za začetek postopka za oceno protiuustavnosti delovanja političnih strank ZLSD, SDS, LDS, SNS, SLS, SKD in DeSUS in leta 2004 Pobuda za začetek postopka za oceno protiuustavnosti akta o spremembi imena politične stranke. Obe sta bili se zavrženi.

Predlog, naj državni zbor začne postopek pred ustavnim sodiščem, lahko da vsak poslanec (263. čl. PoDZ-1B). Na podlagi sklepa državnega zbora, da začne postopek pred ustavnim sodiščem, oblikuje končno besedilo zahteve za začetek postopka zakonodajno-pravna služba. Zahtevo⁵¹ za začetek postopka pred ustavnim sodiščem pošlje ustavnemu sodišču predsednik državnega zbora, ki določi tudi predstavnika državnega zbora v postopku pred ustavnim sodiščem (264. čl. PoDZ-1B).

⁵¹ Kadar ustavno sodišče pošlje državnemu zboru zahtevo ali pobudo za začetek postopka pred ustavnim sodiščem ali sklep o začetku postopka kot nasprotnemu udeležencu v tem postopku zaradi odgovora na zahtevo oziroma pobudo ali zaradi podatkov in pojasnil v postopku preizkusa pobude, pošlje predsednik državnega zbora tako zahtevo oziroma pobudo ali sklep v mnenje matičnemu delovnemu telesu, zakonodajno-pravni službi ter vladi. Matično delovno telo obravnava zahtevo oziroma pobudo ali sklep, ko je dobilo mnenje zakonodajno-pravne službe ter vlade. Če predsednik matičnega delovnega telesa ugotovi, da obravnave ne bo mogoče opraviti v roku, ki ga je za odgovor določilo ustavno sodišče, o tem obvesti predsednika državnega zbora, ki o tem obvesti ustavno sodišče in mu predlaga podaljšanje roka za odgovor, (265.čl. PoDZ-1B).

Ustavno sodišče lahko zahteva od državnega zbora dodatne podatke in pojasnila v postopku, v katerem je državni zbor udeleženec, zahtevane podatke in pojasnila pošlje predstavnik državnega zbora. V primeru, da državni zbor ni udeleženec, pošlje ustavnemu sodišču zahtevane podatke in pojasnila generalni sekretar (267. čl. PoDZ-1B). Prav tako ustavno sodišče zahteva, da morajo državni organi, organi lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil dajati na vpogled podatke, spise in listine, sodišča pa tudi pravno pomoč (5. člen ZUstS-UPB1).

6.2.2 Vpliv državnega zbora na ustavno sodišče

1. Po 14. členu Zakona o ustavnem sodišču državni zbor »kreira« ustavno sodišče, saj ustavne sodnike izvoli s tajnim glasovanjem z večino glasov vseh poslancev. Po izvolitvi izvoljeni priseže pred državnim zborom, da bo sodil po ustavi, zakonu in svoji vesti in si bo z vsemi svojimi močmi prizadeval za ustavnost in zakonitost ter za varovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin (15. člen ZUstS-UPB1).
2. V 8. členu Zakona o ustavnem sodišču je navedeno, da sredstva⁵² za delo ustavnega sodišča določi državni zbor na predlog ustavnega sodišča, ta pa so sestavni del proračuna Republike Slovenije.
3. Imuniteta sodnikov ustavnega sodišča je enaka kakor pri poslancih državnega zbora (URS 167. člen). Državni zbor pa odloči o zahtevi pristojnega organa za začetek kazenskega postopka⁵³ zoper sodnika ustavnega sodišča po predhodnem mnenju ustavnega sodišča najpozneje v 30-ih dneh od dneva vložitve zahteve. Ustavno sodišče mora dati predhodno mnenje v roku osmih dni od dneva, ko je seznanjeno z zahtevo pristojnega organa za začetek kazenskega postopka (PoDZ-1B 18. člen). V postopku državni zbor odloči o tem, ali dovoli, da se sodnik, ki je osumljen kaznivega dejanja pri opravljanju sodniške funkcije, pripre⁵⁴ ali da se zoper njega začne kazenski postopek, na zahtevo pristojnega organa (PoDZ-1B 212. člen).
4. Najmočnejše orožje, ki ga ima na voljo parlament, kadar hoče »ovreči« odločitev ustavnega sodišča, pa je sprememba ustave (Wedam Lukič 2007, 3).

⁵² O sami porabi sredstev odloča ustavno sodišče. Nadzor nad uporabo sredstev pa opravlja računsko sodišče (ZUstS-UPB1).

⁵³ Obravnavo vprašanja v zvezi z imuniteto sodnikov ustavnega sodišča opravlja Mandatno-volilna komisija (PoDZ-1B 36. čl.).

⁵⁴ O dovoljenju, da se sodnik pripre, odloči državni zbor potem, ko pridobi mnenje sodnega sveta.

6.2.3 Soodvisnost državnega zbora in ustavnega sodišča v ostalih primerih

1. Presoja mednarodnih pogodb: gre za t. i. preventivno ustavnosodno presojlo po francoskem vzorcu, ki je bila vpeljana le v postopku ratifikacije mednarodnih pogodb, kjer izreka ustavno sodišče mnenja o skladnosti mednarodnih pogodb z ustavo (Mavčič 2009, 22). Na predlog predsednika republike, vlade ali tretjine poslancev državnega zbora daje ustavno sodišče v postopku ratifikacije mednarodne pogodbe mnenje o njeni skladnosti z ustavo (70. člen ZUstS-UPB1) (glej Tabelo 6.4). Postopek za ratifikacijo mednarodne pogodbe je prekinjen, dokler državni zbor ne dobi mnenja ustavnega sodišča (271. čl. PoDZ-1B). Mnenje sprejme ustavno sodišče na nejavni seji. Državni zbor je vezan na mnenje ustavnega sodišča.

Tabela 6.4: Presoja mednarodnih pogodb po mandatih

Mandat	Presoja mednarodnih pogodb
1992 - 1996	0
1996 - 2000	1
2000 - 2004	4
2004 - 2008	1
SKUPAJ	6

Vir: Ustavno sodišče RS (1996-2008).

2. Sodelovanje med državnim zborom in sodiščem je potrebno tudi v primeru, ko državni zbor (najmanj deset poslancev) odloča o obtožbi⁵⁵ zoper predsednika republike z večino glasov vseh poslancev, saj se sklep o obtožbi pošlje s strani predsednika državnega zbora predsedniku ustavnega sodišča (63. člen ZUstS-UPB1). Ustavno sodišče opravi javno obravnavo, na kateri od državnega zbora pooblaščen predstavnik zastopa obtožbo (64. člen ZUstS-UPB1). Pooblaščen predstavnik se imenuje izmed poslancev, ki so predlagali uvedbo postopka o obtožbi predsednika republike (191. člen PoDZ-1B).
3. Navzkriž lahko prideta državni zbor in ustavno sodišče pri potrditvi poslanskih mandatov, ko kandidat ali predstavnik liste kandidatov, katerega pritožbo zoper odločitev volilne komisije, ki lahko vpliva na potrditev poslanskih mandatov, je

⁵⁵ Leta 2005 je tedanji predsednik republike dr. Janez Drnovšek s svojim nekonvencionalnim vedenjem spodbudil vprašanje, ali je prekršil ustavo ali zakon na način, ki bi terjal razmislek o ustavni obtožbi, ko je sklenil sprožiti pobudo o reševanju kosovske problematike (Žerdin 2005).

državni zbor v postopku potrditve poslanskih mandatov zavrnil, lahko vloži pritožbo na ustavno sodišče (glej Tabelo 6.5).

Tabela 6.5: Potrditev poslanskih mandatov

Mandat	Poslanski mandati, mandati državnega sveta
1992 - 1996	5
1996 - 2000	0
2000 - 2004	0
2004 - 2008	3
SKUPAJ	8⁵⁶

Vir: Ustavno sodišče RS (1996-2008).

Pritožbo lahko vloži tudi kandidat, ki je bil na podlagi odločitve volilne komisije izvoljen, pa državni zbor njegovega mandata ni potrdil. Rok za vložitev pritožbe je 8 dni od dneva odločitve državnega zbora. Če ustavno sodišče ugotovi, da je pritožba utemeljena in da je odločitev državnega zbora v nasprotju z ustavo ali zakonom, razveljavi odločitev državnega zbora in odloči, ali se poslanski mandat potrdi ali ne (69. člen ZUstS-UPB1). Kadar ustavno sodišče pošlje državnemu zboru v odgovor pritožbo proti odločitvi državnega zbora o potrditvi poslanskih mandatov, pripravi odgovor mandatno-volilna komisija. Odgovor pošlje ustavnemu sodišču predsednik državnega zbora, ki določi tudi predstavnika državnega zbora v postopku pred ustavnim sodiščem, (270. čl. PoDZ-1B).

4. Z drugimi zakoni so še določene pristojnosti ustavnega sodišča (Mavčič 2009, 23), da:

- odloča o pritožbah zoper odločitev Državnega zbora o izvolitvi poslancev Republike Slovenije v evropski parlament;
- odloča o pritožbah zoper odločitev Državnega sveta, da se mandat njegovim članom ne potrdi;
- odloča o utemeljenosti odločitve Državnega zbora, da ne razpiše referendumu o spremembi ustave;
- odloča o zahtevi Državnega zbora glede ocene ustavnosti posledic, ki bi nastale z odložitvijo uveljavitve zakona ali zaradi zavrnitve zakona;

---

⁵⁶ 7 jih je bilo zavrženih in en zavrjen.

- presoja ustavnost sklepa Državnega zbora o razpustitvi občinskega sveta oziroma razrešitvi župana.
5. Prav tako pa je po 11. členu ZustS navedeno, da predsednik ustavnega sodišča obvešča predsednika republike in državni zbor o izteku mandata sodnika ustavnega sodišča najpozneje 6 mesecev pred iztekom mandata.

7. ANALIZA

Na naslednjih straneh bom preverila in predstavila, ali se je politična večina na kontinuumu levo-desno prenesla v ustavno sodišče. Izhodišče je Lukšičeva (1997, 986) misel, ko je zapisal, da so »ustavni sodniki [so] politično opredeljeni, kar se da vedno sklepati iz njihovega delovanja v dotedanji karieri«. Prav tako so kandidati politično razpoznavni – »zgolj iz preteklega dela, ne pa tudi iz prihodnjega«.

Domnevna pripadnost ustavnih sodnic in sodnikov na kontinuumu levo in desno, ki je ni moč interpretirati kot neizpodbitno dejstvo, je bila narejena na podlagi več faktorjev, med katerimi so:

- analiza tiskanih in internetnih medijev med letoma 1991 in 2008, ki se nanaša na poročanje o njihovi domnevni politični opredeljenosti skozi leta volitev ustavnih sodnikov,
- preteklo (politično) udejstvovanje ustavnih sodnic in sodnikov, tj. zapisi o strankarski pripadnosti ter podpora določeni politični stranki,
- skozi intervju z mag. Matevžem Krivicem, ki je o politični pripadnosti določenih ustavnih sodnikov razpravljal že v svojih referatih.

Način zbiranja podatkov o domnevni pripadnosti posamezni politični opciji posameznega ustavnega sodnika je bil uporabljen iz razloga, ker bi bilo utopično pričakovati odgovore o pripadnosti politični opciji s strani posamezne ustavne sodnice ali sodnika. Ustavni sodniki, zlasti trenutni, bi v primeru posredovanja iskanih podatkov s preferiranjem določene politične opcije zlorabili sodniško funkcijo, kot je to razvidno iz 37. člena Zakona o sodniški službi, kjer je zapisano – »Sodnik se mora vselej vesti tako, da varuje nepristranskost in neodvisnost sojenja, sodniški ugled in samostojnost sodne oblasti.«

Na podlagi zbranih zapisov sem prišla do sklepov, ki so me vodili do opredelitve domnevne pripadnosti, ki prikaže, ali je posamezna ustavna sodnica oziroma ustavni sodnik pripadnik leve politične opcije ali desne. Sama analiza vsebuje tudi manko podatkov nekaterih ustavnih sodnic in sodnikov, za katere velja oznaka »ni podatkov«, saj o njih ni nikakršnih, vsaj posrednih, dokazov, ki bi jih povezali z ali levo ali desno politično opcijo, ugibanje o pripadnosti pa bi lahko doprineslo k nepopolnim oziroma lažnim rezultatom.

Tako bom preverjala, ali je res, da državni zbor z aktom volitev preslika politično sestavo državnega zbora v ustavno sodišče.

Pregled (glej Tabelo 7.1) bo vseboval povezavo med:

- a. določenim državnozbornim mandatnim obdobjem,
- b. strankarsko večino na kontinuumu levo-desno in
- c. domnevno pripadnostjo izvoljenih ustavnih sodnikov.

Od časa samostojne Slovenije je v vrstah ustavnih sodnikov nastopilo funkcijo ustavne sodnice ali sodnika kar 29 kandidatk oziroma kandidatov.

Tabela 7.1: Domnevna pripadnost ustavnih sodnikov, ki so delovali v posameznih mandatnih obdobjih skupščine oz. državnega zbora

Ustavni sodniki z nastopom funkcije	Konstituiranje državnega zbora	Domnevna pripadnost
Stane Markič (1983–1991)	Skupščina Socialistične republike Slovenije leta 1990–1992 Koalicija Demos	Levi
Ivan Tavčar (1983–24.7.1991)		Levi
Janko Česnik (1983–24.7.1991)		Levi
dr. Janez Šinkovec (januar 1990–8.1.1998)		Levi
dr. Lovro Šturm (julij 1990–17.12.1998)		Desni
dr. Peter Jambrek (julij 1990–17.12.1998)		Desni
dr. Anton Perenič (julij 1990–30.9.1992)		/
dr. Tone Jerovšek (julij 1990–17.12.1998)		Desni
mag. Matevž Krivic (oktober 1990–17.12.1998)		Levi
mag. Janez Snoj (12.2.1992–31.3.1998)		Prvi Državni zbor Republike Slovenije 1992–1996
dr. Lojze Ude (25.5.1993–24.5.2002)	Koalicija: LDS, SKD, ZLSD (1996 izstop) in SDSS (1994 izstop)	Levi
dr. Boštjan M. Zupančič (25.5.1993–31.10.1998)		Levi
Franc Testen (25.5.1993–24.5.2002)		Desni

Ustavni sodniki z nastopom funkcije	Konstituiranje državnega zbora	Domnevna pripadnost
dr. Miroslava Geč - Korošec (9. 1. 1998–1. 10. 2000)	Drugi državni zbor 1996–2000	/
dr. Dragica Wedam Lukić (1. 4. 1998– 31. 3. 2007)	Koalicija: LDS, SLS in DeSUS	Leva
dr. Janez Čebulj (31. 10. 1998–27. 3. 2008)		Desni
Lojze Janko (31. 10. 1998–30. 10. 2007)		/
dr. Mirjam Škrk (31. 10. 1998–27. 3. 2008)		Leva
Milojka Modrijan (1. 11. 1998–20. 11. 2007)		Leva
dr. Zvonko Fišer (18. 12. 1998–27. 3. 2008)		Levi
Prof. dr. Ciril Ribičič (19. 12. 2000–)		Tretji državni zbor 2000–2004
Jože Tratnik (25. 5. 2002–)	Koalicija: LDS, ZLSD, SLS in DeSUS	Levi
Mag. Marija Krisper Kramberger (25. 5. 2002–)		Leva
dr. Franc Grad (1. 4. 2007–31. 1. 2008)		Levi
Mag. Miroslav Mozetič (31. 10. 2007–)	Četrty državni zbor 2004–2008	Desni
Mag. Marta Klampfer (20. 11. 2007–)	Koalicija: SDS, NSi, SLS in DeSUS	/
Doc. dr. Mitja Deisinger (27. 3. 2008–)		Desni
Jasna Pogačar (27. 3. 2008–)		/
Jan Zobec (27. 3. 2008–)		Desni
Prof. dr. Ernest Petrič (25. 4. 2008–)		Levi

*nadaljevanje Tabela 7.1

7.1 Sestava v ustavnem sodišču kot sestava v državnem zboru glede na politično opcijo?

Demos⁵⁷ je leta 1991 tvorila prvo koalicijo demokratično izvoljenih strank, ki so nastale v letih 1989–1990 in se leta 1990 združile. Vodil jo je Lojze Peterle, predsednik SKD. Vsekakor pa je potrebno imeti v mislih, da je bil »verjetno najpomembnejši interes, ki je te politično, ideološko in socialno dokaj različne politične stranke združil v koalicijo, sprememba političnega sistema« in kot tak njihov skupen cilj – osamosvojitve Slovenije (Wikipedia 2009b).

Večino v ustavnem sodišču tvori pet sodnikov od devetih, kakor velja tudi v primeru odločitev ustavnih sodnikov. Ustavni sodniki, ki so bili izvoljeni v času Skupščine Socialistične Republike Slovenije, so predstavljali pretežno desno usmeritev (glej Graf 7.1), saj so med petimi takrat izvoljenimi ustavnimi sodniki kar štirje pripadali vrstam desnice, eden levici, za enega pa ni relevantnega podatka. Skupno število sodnikov v tistem obdobju je bilo 9, od tega so bili štirje domnevno desni, štirje domnevno levi, za enega pa ni podatka.

Glede na to, da je sestavo skupščine pretežno tvorila desnica in glede na to, da tudi sama sestava ustavnih sodnikov ima desno večino, lahko rečemo, da se je v tistem času politična opcija skupščine odrazila tudi v politično opcijo ustavnega sodstva.

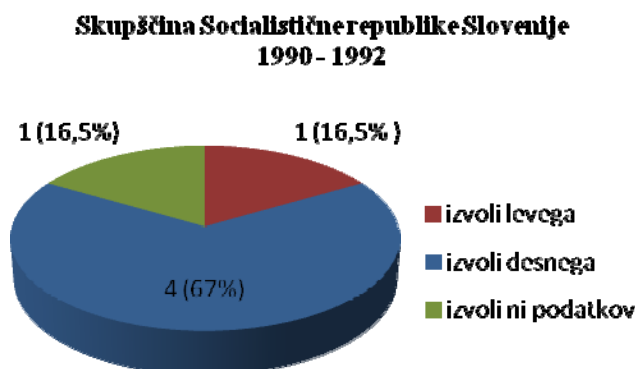
Do konca julija 1991 je bilo razmerje med »starimi« in »novimi« sodniki 4 : 5⁵⁸ – Markič, Tavčar in Česnik so bili ustavni sodniki od leta 1983 ter dr. Janez Šinkovec od januarja 1990. V skupščini pa je bilo med letoma 1990–1992 izvoljenih 6 ustavnih sodnikov.

---

⁵⁷ 4. decembra 1989 so Slovenska demokratična zveza (SDZ), Slovenski krščanski demokrati (SKD), Socialdemokratska zveza Slovenije (SDZS) in Slovenska kmečka zveza (poznejša SLS) kot predvolilno koalicijo ustanovili DEMOS – Demokratično opozicijo Slovenije. Konec decembra so k Demosu pristopili še Zeleni Slovenije, februarja oziroma marca 1990 pa tudi Liberalna stranka, Slovenska obrtniška stranka in Sivi panterji, organizacija upokojenih občanov, (Muzej novejšje zgodovine Slovenije 2007). Sivi panterji ter organizacija upokojenih občanov nista zasedali mesta v skupščini.

⁵⁸ Perenič je v dobrem letu na lastno pobudo zapustil mesto ustavnega sodnika.

Graf 7.1: Izvoljeni ustavni sodniki v letih 1990–1992, za časa Skupščine Socialistične republike Slovenije

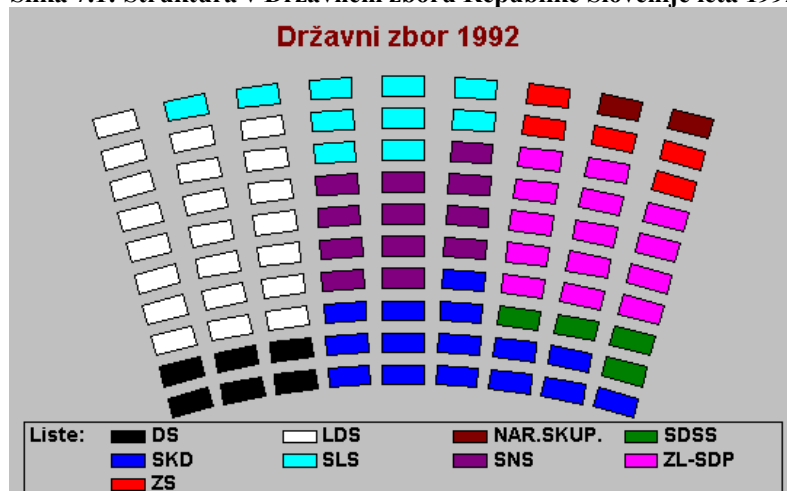
Prvo mandatno obdobje 1992–1996

Zaradi nesporazumov v koaliciji Demos je aprila 1992 padla Demosova vlada. Prve državnozborske volitve (glej Sliko 7.1) pa so istega leta največ sedežev⁵⁹ - 22 prinesle LDS. Sledili sta SKD s 15 sedeži in ZL s 14 sedeži. Omenjene stranke so na začetku mandatnega obdobja oblikovale veliko, programsko zelo različno, koalicijo (Zajc 2004, 156) in skupaj imele 51 (58 %) sedežev v parlamentu. Poslanske sedeže so prejele tudi naslednje stranke, ki so sestavljale opozicijo: SNS, ki je imela 12 sedežev, SLS 10, DS 6, ZS 5 in SDSS 4 sedeže. Opozicijskih poslancev je bilo skupaj 37 (42 %), (Wikipedia 2009a).

Omenjene 3 stranke, ki so tvorile koalicijo, se tako na kontinuumu levo-desno gibljejo z LDS in ZL, kot predstavnicami levega političnega prostora ter SKD kot desnega. Večinsko je torej prevladovala levica.

⁵⁹ Prvo mandatno obdobje je zaznamovalo več sprememb tako v koaliciji in opoziciji kot tudi v sestavi poslanskih skupin. Ob koncu mandatnega obdobja sta koalicijo sestavljali le dve stranki, in sicer LDS s 23 poslanci in SKD s 16 poslanci; koalicija je tako štela 39 poslancev, ZLSD je namreč izstopila leta 1996, SDSS 1994. Na strani opozicije je nastala nova poslanska skupina Slovenska nacionalna desnica (SND). Poslanci so oblikovali tudi skupino samostojnih poslancev, dva poslance pa sta ostala samostojna. Značilnosti prvega mandata so številni prestopi med poslanskimi skupinami in tudi oblikovanje nekaterih novih poslanskih skupin. Spremembe so bile tudi v vodstvu parlamenta. Približno sredi mandatnega obdobja je prvi predsednik državnega zbora odstopil s funkcije in septembra 1994 ga je nadomestil nov predsednik, ki je opravljal funkcijo do konca mandatnega obdobja, (Državna volilna komisija).

Slika 7.1: Struktura v Državnem zboru Republike Slovenije leta 1992

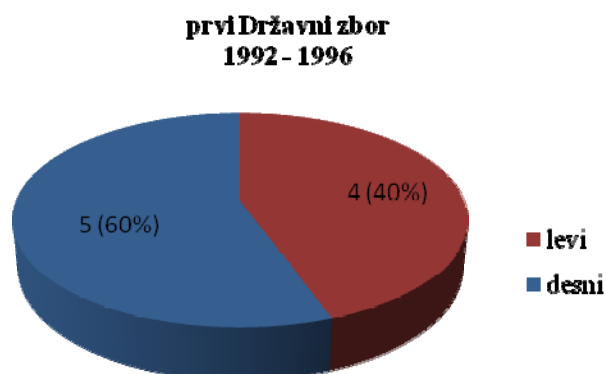

Vir: Državna volilna komisija (2009).

Omenjena sestava državnega zbora je v svojem delovanju izvolila 3 ustavne sodnike - Udeta, Zupančiča in Testena. Ude in Zupančič se na kontinuumu levo-desno nahajata na levem polu, Testen pa na desnem. Vsega skupaj pa je bilo v času med skupno devetimi ustavnimi sodniki 4 levih in 5 desnih (glej Graf 7.2).

Na podlagi izvoljenih ustavnih sodnikov lahko rečem, da je večinsko prevladala levica, vseeno pa v tem primeru ni smotrno zanemariti, da je med ustavnimi sodniki prevladovalo desno prepričanje, saj je potrebno sestavo opazovati tudi, če le-ta pretežno izvira iz izbire predhodne politične večine.

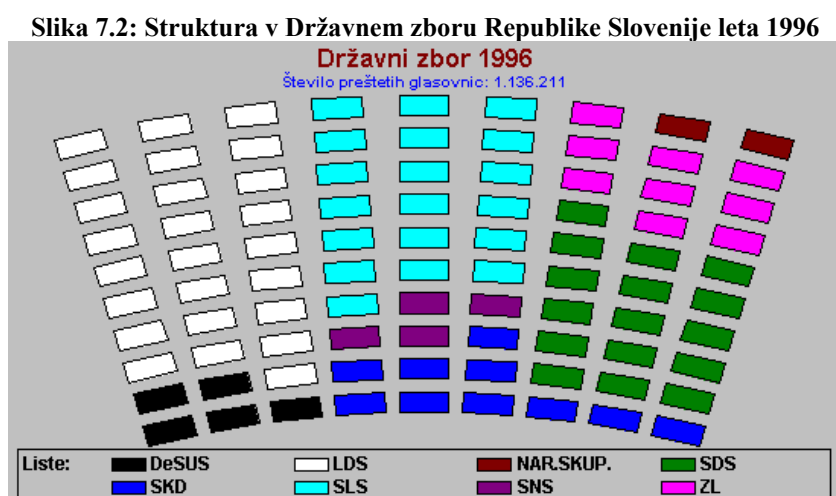
Graf 7.2: Skupna pripadnost levo-desnemu kontinuumu ustavnih sodnikov v letih 1992–1996, v času prve sestave državnega zbora

Drugo mandatno obdobje 1996–2000

Leta 1996 so na drugih državnozborskih volitvah pomladne stranke SLS, SDS in SKD skupaj prejele 45,13 % glasov in s tem 45 poslanskih sedežev, stranke: LDS, ZLSD, SNS, DeSUS pa so prejele skupaj 43,58 % glasov oziroma 43 poslanskih sedežev (glej Sliko 7.2) (Zajc 2004, 156). Mandat za sestavo vlade je dobil predsednik LDS – Janez Drnovšek, ki je na volitvah dobila relativno večino. Njegov prvi predlog, po katerem naj bi vladajočo koalicijo sestavljale stranke: LDS, ZLSD, DeSUS in SNS, ni dobil zadostne podpore, tako je do oblikovanja koalicije prišlo februarja 1997: stranke LDS (25 poslancev), SLS (19 poslancev) in DeSUS (5 poslancev). Opozicijo pa so tvorile: SDS - 16 poslancev, SKD - 9 poslancev, ZLSD - 9 poslancev, SNS - 4 poslanci.

»To koalicijo bi lahko označili kot »pragmatično koalicijo« dveh strank, ki sta najbližje sredini (Zajc 2004, 157). Sestava pa se je glede na pripadnost levemu ali desnemu polu, ponovno nagibala proti levi.

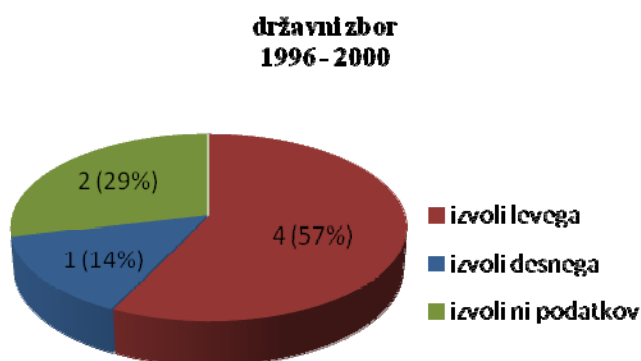
Vir: Državna volilna komisija (2009).

Zasedba v državnem zboru je imela nalogo izvoliti 7 ustavnih sodnikov (glej Graf 7.3), od tega je štirica domnevno pripadala levici, en kandidat domnevno desnici, za ustavno sodnico in sodnika pa ni podatkov.

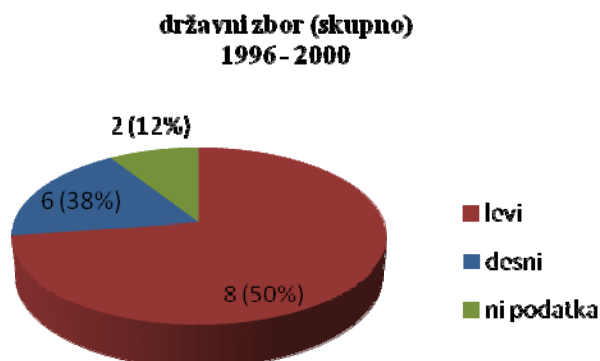
Četudi bi se izkazalo, da gre v primeru obeh kandidatov, katerih politična pripadnost ni znana, za domnevno desno politično opredelitev, bi še vedno imela večino leva politična pozicija. Tudi v tem primeru se je nova sestava v državnem zboru odločila na podlagi »somišljenikov«.

Graf 7.3: Izvoljeni ustavni sodniki v letih 1996–2000

Vsega skupaj pa se je v obdobju 1996 in 2000 zamenjalo 16 ustavnih sodnic in sodnikov, od česar je bilo 8, ki jih domnevno pripada levi politični opciji, 6 domnevno desni in 2 ustavna sodnica in sodnik za katera ni podatkov (glej Graf 7.4). Tudi na podlagi skupnega seštevka določene politične izbire, se prevlada levece kaže tako v državnem zboru, kakor tudi med ustavnimi sodniki.

Graf 7.4: Skupna pripadnost levo-desnemu kontinuumu ustavnih sodnikov v letih 1996–2000

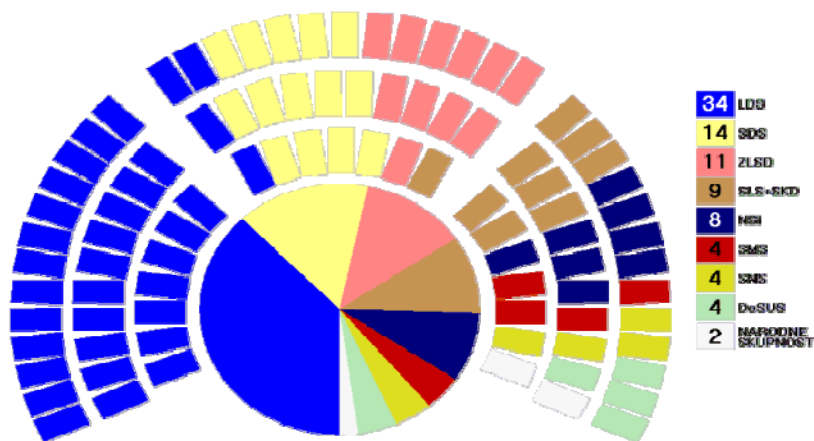

Tretje mandatno obdobje 2000–2004

Volitve 15. oktobra 2000 so največji delež glasov (36 %) ponovno prinesle LDS (34 poslanskih sedežev). Ta je oblikovala veliko koalicijsko, v kateri so bile naslednje, programsko precej različne stranke: LDS, ZLSD, SLS + SKD⁶⁰ in DeSUS s 4 sedeži v parlamentu. Omembe vredna je tudi SMS⁶¹, ki je imela v parlamentu 4 sedeže. Skupaj je bilo v koalicijski 62 poslancev (glej Sliko 7.3). Opozicijo pa so sestavljale: SDS⁶², NSi, SNS Opozicija je tako štela 26 poslancev.

Ponovno lahko govorimo o prevladi leveice tako v državnem zboru kakor tudi v ustavnem sodišču.

Slika 7.3: Struktura v Državnem zboru Republike Slovenije leta 2000

Vir: Državna volilna komisija (2009).

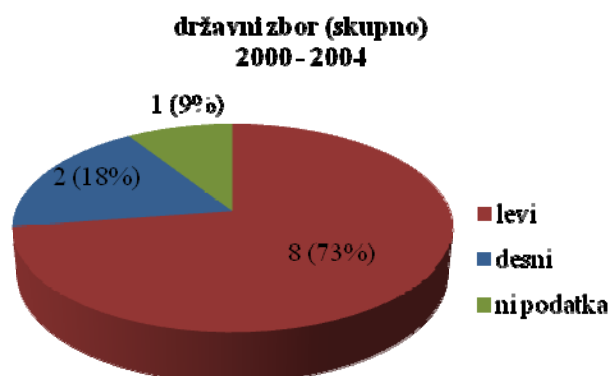
Poslanci tretjega državnega zbora samostojne Slovenije so izvolili 2 ustavna sodnika ter ustavno sodnico, ki glede na politično opcijo pripadajo domnevno levemu polu. Skupno (glej Graf 7.5) se je v obdobju 2000–2004 zamenjalo 11 ustavnih sodnic in sodnikov (8 domnevno levih, 2 domnevno desna in eden brez razpoložljivih podatkov).

⁶⁰ Poslanska skupina SLS + SKD je pod tem imenom delovala do 15. marca 2002, nato pa kot Poslanska skupina SLS, ki je aprila 2004 po odstopu njenih ministrov prenehala delovati kot koalicijska poslanska skupina.

⁶¹ S podpisom posebne pogodbe je dobila status pridružene stranke (Zajc 2007, 158).

⁶² Socialdemokratska stranka Slovenije se je 19. septembra 2003 preimenovala v Slovensko demokratsko stranko.

Graf 7.5: Skupna pripadnost levo-desnemu kontinuumu ustavnih sodnikov v letih 2000–2004

Trend, da se politična opcija prevladujoče levice kaže tudi v večini med ustavnimi sodniki, ki so v tistem obdobju nastopili devetletni mandat, se nadaljuje.

Četrto mandatno obdobje 2004–2008

Četrto mandatno obdobje državnega zbora (glej Sliko 7.4) se je začelo s konstitutivno sejo, ki je bila 22. oktobra 2004 po državnozborskih volitvah 3. oktobra 2004. Na volitvah je zmagala SDS z 29 % glasov in 29 poslanskimi sedeži. Zmagovita stranka je oblikovala vladajočo koalicijo skupaj z 9 poslanci NSi, SLS, ki je štela 7 poslancev, in Demokratično stranko upokojujencev DeSUS s 4 poslanci. V vladajoči koaliciji je bilo skupaj 49 poslancev. Na strani opozicije pa so na začetku mandatnega obdobja bile naslednje stranke: LDS⁶³, ki je z 22 % glasov zasedla drugo mesto na volitvah in je v parlamentu dobila 23 sedežev, SD⁶⁴ z 10 sedeži in SNS⁶⁵ s 6 sedeži. Opozicijo je skupaj sestavljalo 39 poslancev.

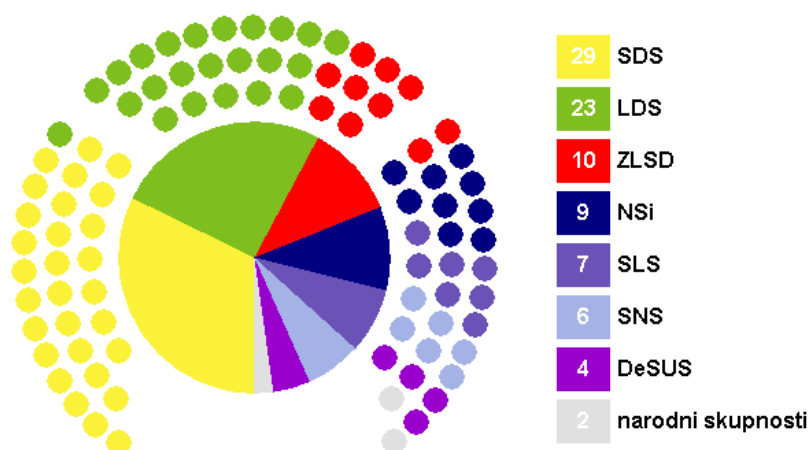
Tako je Državni zbor Republike Slovenije prvič kot večinsko izbiro na poslanskih sedežih na kontinuumu levo-desno gostil pripadnike desne politične opcije.

⁶³ Iz poslanske skupine LDS je izstopilo 12 poslancev (Sedem poslancev je delovalo v poslanski skupini nepovezanih poslancev, kasneje - oktobra 2007 pa so ustanovili novo poslansko skupino ZARES. Štirje poslanci so prestopili v poslansko skupino SD, en poslanec pa je nadaljeval z opravljanjem poslanske funkcije kot nepovezan (samostojen) poslanec). Poslanska skupina LDS je imela tako 11 članov.

⁶⁴ do 2. 4. 2005 ZLSD.

⁶⁵ Januarja 2008 so iz poslanske skupine SNS izstopili trije poslanci, ki so kasneje - marca 2008 ustanovili novo poslansko skupino Lipa.

Slika 7.4: Struktura v Državnem zboru Republike Slovenije leta 2004

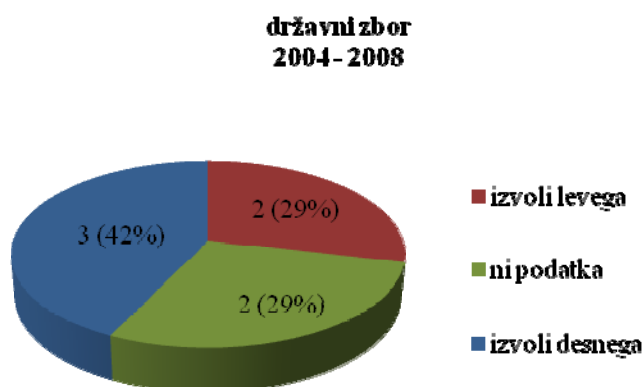

Vir: Državna volilna komisija (2009).

V svojem mandatu so poslanci izvolili 2 ustavni sodnici in 5 ustavnih sodnikov (glej Graf 7.6), izmed katerih bivši ustavni sodnik Grad in ustavni sodnik Petrič veljata za domnevno levega, Klampferjevo in Pogačarjevo se ne da umestiti v politični prostor, preostale tri pa se domnevno povezuje z desnico.

Trend politične opcije, ki zaseda večino v državnem zboru, se je ponovno prenesel tudi v večino nazorske usmeritve ustavnih sodnikov, vendar tokrat v smeri domnevno desnega pogleda.

Graf 7.6: Izvoljeni ustavni sodniki v letih 2004–2008

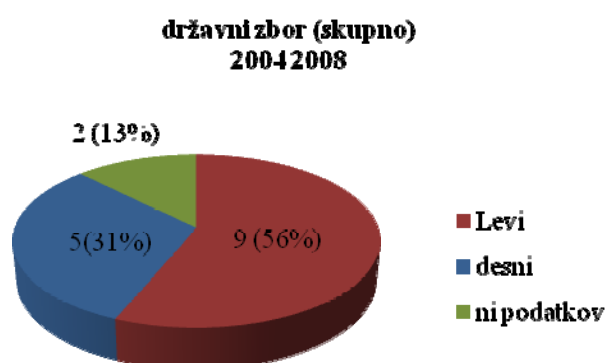

Skupno število ustavnih sodnikov v času Janševe vlade je znašalo kar 16. Kot domnevno preferiranje leve nazorsko politične opcije je bilo skupno 8 ustavnih sodnic

oziroma sodnikov, desna jih je domnevno štela 7, za 1 ustavno sodnico pa ni podatka (glej Graf 7.7).

Za obdobje Janševe vlade glede na skupno število ustavnih sodnic in sodnikov, ki sem jih uvrstila v določeno politično opcijo, v celoti ni mogoče reči, da je prišlo do »prenosa« politične opcije na ustavno sodišče. Vsekakor pa je na podlagi sedmih izvoljenih sodnikov moč reči, da je preferiranje desno usmerjenih kandidatov več kot očitno pri sami izbiri.

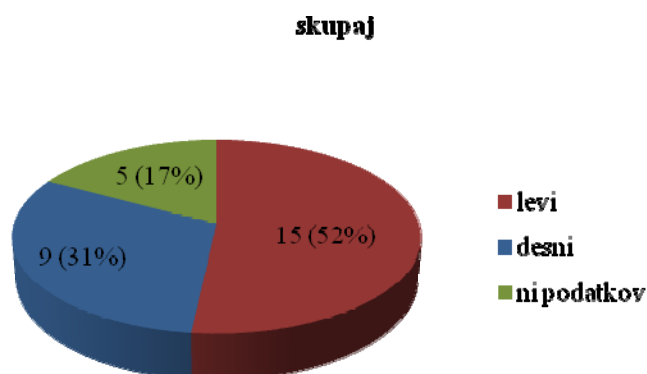
Graf 7.7: Skupna pripadnost levo-desnemu kontinuumu ustavnih sodnikov v letih 2004–2008

Skupni pregled obdobj

Pregled od leta 1991 do današnjega dne domnevne politične države posameznega ustavnega sodnika nam skupno poda 5 ustavnih sodnikov, za katere ni podatkov oz. so jih zaznamovali kot »nikogaršnji«, 15 naj bi jih preferiralo oz. so bili preferirani s strani leve politične opcije ter 9 z nasprotne – desne strani (glej Graf 7.8).

Graf 7.8: Skupna pripadnost levo-desnemu kontinuumu ustavnih sodnikov 1991-2008

Glede na preverjeno se hipoteza o politični izbiri ustavnih sodnikov potrди. Na to dejstvo je mag. Matevž Krivic, eden izmed bivših ustavnih sodnikov med letoma 1991 in 1998, že leta 1996 v dnevniku Delo pod naslovom »Ustavne sodnike voliti z dvotretjinsko večino« opozarjal, da je »dvotretjinska večina nujen pogoj za politično uravnoteženost.« Njegov predlog zakona o spremembi Zakona o ustavnem sodišču (ZustS-A), kjer predlog predvideva le spremembo prvega odstavka 14. člena veljavnega Zakona o ustavnem sodišču, ki določa, s kakšno večino državni zbor voli ustavne sodnike, je bil predstavljen tudi leta 1996 s strani Peršakove Demokratske stranke. »Ureditev za izvolitev ustavnega sodnika zahteva večino glasov vseh poslancev in ne dvotretjinske, ki je potrebna v vseh državah bivše zahodne Evrope, kjer ustavne sodnike voli parlament, tako bi bil za ustavnega sodnika izvoljen le kandidat, ki bi ga v parlamentu podprli dve tretjini navzočih poslancev« (Grah 1997).

Ker je bil mnenja (Krivic 1998), da naj bi bile glavni kriterij za izvolitev visoke strokovne in človeške kvalitete – ob upoštevanju tako politično-nazorske uravnoteženosti, kot tudi uravnoteženosti po pravnih disciplinah), je predlagal nujno in takojšnjo spremembo sistema volitev ustavnih sodnikov, in sicer tako, da bo zadostila dvema bistvenima zahtevama:

1. da bo vladni (praviloma minimalni) parlamentarni večini preprečeval, da si sama izvoli sebi naklonjene ustavne sodnike in
2. da bodo stopile v ospredje (ali ostale v ospredju) zahtevane strokovne kvalitete kandidatov, ob zagotovitvi politične, svetovnonazorske in pravnofilozofske uravnoteženosti sestave ustavnega sodišča, ter njegove sestave po pravnih disciplinah (ustavno, upravno, civilno, kazenskopravno itd.).

Novost v kandidacijskem postopku bi predstavljala močna vloga posebnega parlamentarno-strokovnega telesa (»kandidacijske komisije« ali odbora), pred katerim bi kandidati morali predstaviti in zagovarjati svoje poglede na ustavnopravna vprašanja in ki bi mu zakon morda dal celo pravico, da bi po svoji presoji neustrezne kandidate lahko zavrnil. Šlo naj bi za t. i. javni *hearing* (op.a.) kot protiukrep⁶⁶ proti popolni politizaciji izbora ustavnih sodnikov, kot se to ob ostrih kritikah in ogorčenju strokovne javnosti že dolgo dogaja npr. v Nemčiji. Institut javne predstavitve naj bi stranke, druge

---

⁶⁶ Slabost: lahko bi pripeljala do popolne prevlade političnih kriterijev in strankarskega barantanja (»mi podpremo vašega kandidata, če boste vi našega«).

predlagatelje in ne nazadnje tudi predsednika republike prisilil, da bodo predlagali (oziroma volili) le kandidate, ki bodo izpolnjevali stroge kriterije strokovnih in drugih kvalitet. Poglavitni cilji in rešitev izhajajo iz dejstva, da naj bi vladna koalicija uživala podporo večine poslancev v državnem zboru, iz česar izhaja, da pri obstoječem načinu volitev ustavnih sodnikov koalicija dejansko lahko vedno izbira le kandidate, ki so ji blizu po političnem prepričanju in interesni naravnosti, s čimer sta resno ogrožena položaj in ugled ustavnega sodišča kot neodvisne institucije.

7.2 (Politično) povezovanje pri odločitvah ustavnih sodnikov

Po predhodni potrditvi preverjene hipoteze svojo raziskavo nadaljujem na preverjanju, ali se politični način izbire ustavnih sodnikov kaže tudi pri samih odločitvah ustavnih sodnikov – torej, ali so odločitve politične. Političnost bom preverjala izključno na podlagi domnevno levo in desno usmerjenih ustavnih sodnikov.

Sama analiza bo potekala s pomočjo štirideset (40) naključno izbranih odločitev ustavnega sodišča v obdobju med letoma 1992 in 2008. Štirideset odločitev bo razdeljeno med štiri državnozborna obdobja, kar pomeni, da je preverjanje povezanosti med domnevno levimi in desnimi osnovano z desetimi (10) odločitvami ustavnih sodnic in sodnikov na posamezno parlamentarno obdobje. Parlamentarna obdobja so štiri, gre za delovanje državnega zbora izključno v času samostojne Republike Slovenije.

Analiza je bila narejena s pomočjo SPSS-a 17.0. Gre za statistični paket, ki se uporablja v družboslovnih vedah v raziskovalne namene za izvedbo kvantitativne analize. Navkrižna analiza in Hi-kvadrat (χ^2) sta samo dva izmed mnogih načinov rabe omenjenega paketa. Najpogosteje uporabljena Hi-kvadrat analiza, je Pearson-ov Hi-kvadrat, ki se uporablja za preskus hipoteze. Statistični pomen testov, narejenih s pomočjo Hi-kvadrata, z verjetnostjo 0,05 ali manj se običajno razlaga kot utemeljitev za zavrnitev nične hipoteze, (Statistics Solutions 2009).

Na štiridesetih primerih je bila narejena navkrižna analiza (glej Tabelo 7.2), kjer se prikaže distribucija odgovorov po dveh dimenzijah:

1. Kontinuum levo-desno:
  - Spremenljivke:
    - leva – domnevno leva pripadnost,
    - desna – domnevno desna pripadnost,
    - neopredeljen – ni podatka.
2. Odgovor ustavnih sodnikov:
  - Spremenljivke:
    - za – da / za / potrditev
    - proti – ne / proti / zavrnitev.

Tabela 7.2: Odločitve glede na domnevno politično pripadnost in signifikanca

Mandatno obdobje	Zap. št.	ODLOČITEV GLEDE NA DOMNEVNO POLITIČNO PRIPADNOST						Signifikanca poveztljivosti
		desna ZA	desna PROTI	leva ZA	leva PROTI	N ZA	N PROTI	
1992-1996	1	2	3	4	0	0	0	0,058
	2	5	0	2	2	0	0	0,073
	3	2	3	3	1	0	0	0,294
	4	5	0	1	2	0	0	0,007
	5	4	1	3	1	0	0	0,858
	6	5	0	1	3	0	0	0,017
	7	5	0	1	3	0	0	0,018
	8	4	1	1	3	0	0	0,099
	9	3	2	3	1	0	0	0,635
	10	5	0	2	2	0	0	0,073
1996-2000	1	5	0	2	1	1	0	0,325
	2	4	1	3	0	1	0	0,638
	3	3	2	2	2	0	0	0,764
	4	1	1	4	1	2	0	0,477
	5	3	1	1	2	1	0	0,376
	6	2	1	3	0	1	0	0,459
	7	1	1	4	1	2	0	0,477
	8	1	1	5	0	2	0	0,140
	9	0	2	5	0	1	0	0,018
	10	0	2	5	0	2	0	0,011

		ODLOČITEV GLEDE NA DOMNEVNO POLITIČNO PRIPADNOST						
Mandatno obdobje	Zap. št.	desna ZA	desna PROTI	leva ZA	leva PROTI	N ZA	N PROTI	Signifikanca povezljivosti
2000-2004	1	2	0	5	1	1	0	0,755
	2	1	1	5	0	1	0	0,180
	3	2	0	3	2	1	0	0,449
	4	2	0	2	3	1	0	0,237
	5	1	0	4	2	1	0	0,641
	6	2	0	5	1	1	0	0,755
	7	1	1	4	1	1	0	0,587
	8	1	1	3	3	1	0	0,638
	9	0	1	6	0	1	0	0,018
	10	0	1	6	1	1	0	0,133
2004-2008	1	0	0	5	2	1	0	0,537
	2	1	0	5	1	1	0	0,827
	3	2	0	2	1	2	0	0,459
	4	2	0	4	1	1	0	0,710
	5	2	0	2	4	1	0	0,165
	6	1	0	5	2	0	1	0,276
	7	1	0	3	3	1	0	0,449
	8	0	1	6	0	1	0	0,018
	9	0	1	7	0	1	0	0,011
	10	1	1	2	1	2	0	0,526

*nadaljevanje Tabela 7.2

Peščica odločitev, ki je bila statistično analizirana s pomočjo SPSS analize, glede na posamezno mandatno obdobje, se izkaže, da gre za statistično značilno povezljivost – v primerih, ko je signifikanca (Hi-kvadrat) manjša od 0,05, le v osmih primerih, izmed štiridesetih. Pomeni, da lahko le v osmih primerih govorimo o povezljivosti ustavnih sodnikov pri posameznih odločitvah – le v osmih primerih je prišlo do izključnega povezovanja domnevno levih, ali domnevno desnih, pri posamezni odločitvi.

Na podlagi pridobljenih rezultatov tretjo hipotezo, ki se glasi: *Politično imenovanje ustavnih sodnikov slabo vpliva na kvaliteto sodstva, ki se kaže v medsebojnem povezovanju posameznih ustavnih sodnikov, ki domnevno pripadajo eni izmed političnih opcij na kontinuumu levo-desno, pri odločitvah v ustavnem sodišču*, zavržem. Primeri v katerih se kaže povezovanje domnevno levih ustavnih sodnikov napram domnevno desnim, so redki. Podrobnejša analiza bi lahko argumentirano zagovarjala, da tudi v tistih primerih ni šlo za povezovanje posameznega pola, ampak dejansko za premišljeno objektivno in strokovno mnenje, čemur je botrovala dotična skupna odločitev. Rezultati pričajo, da ni moč zaslediti trenda, da bi se sodniki ene izmed politično-nazorske opcije na kontinuumu levo-desno med seboj povezovali in tako pustili objektivna in strokovna načela ob strani.

Bivši predsednik Testen izpostavlja zanimivo tezo, ki se navezuje na domnevno t. i. politične odločitve, ko pravi: »Včasih bi lahko ost očitkov politikov, da sodišče odloča politično, usmerili v politike same. Ne tako redke politične spore preoblečejo v ustavna vprašanja in jih predložijo v rešitev ustavnemu sodišču«, (Cmrečnjak 2001).

Kakor v sami analizi preverjanja trenda, ali se levi sodniki povezujejo z levimi oziroma obratno, ni moč opredeliti, da gre za stalno prakso, tudi bivši ustavni sodnik mag. Matevž Krivic dodaja, da se tovrstno povezovanje kaže v redkih politično zelo izostrenih vprašanjih, kot sta bila to razvpita referendum o volilnem sistemu in volitve v občini Koper. Na to je opozoril tudi Kristan (2000, 149), ko pravi, »da je ustavno sodišče v teh odločbah prekoračilo svoje ustavne kompetence in da je poseglo v zakonodajno funkcijo državnega zbora, kar pomeni kršitev ustavnega načela delitve oblasti. S teoretičnega zornega kota imamo tudi v Sloveniji opravka s pojavom sodnega aktivizma, ki je sicer poznan tudi pri drugih ustavnih sodiščih«.

Primer domnevnega povezovanja, ki se je izkazal kot neresničen pa Krivic, kot bivši ustavni sodnik zagovarja z: »Pri mnogih [drugih] vprašanjih pa smo se v večini ali manjšini skupaj znašli tudi sodniki, ki smo si bili politično-ideološko povsem nasprotni – in to v vseh mogočih kombinacijah. Kot sem to poudaril tudi javno, štejem to za eno od kvalitet oziroma pozitivnih plati naše prve poosamosvojitvene ekipe ustavnih sodnikov«.

8. ZAKLJUČEK

Namen diplomske naloge je bila predstavitev vloge ustavnega sodišča od osamosvojitve Slovenije in neizogibnega medsebojnega prepleta zakonodajne veje oblasti in neodvisnega ustavnega sodstva, ki izhaja še iz časa prvotne koncepcije delitve oblasti. Poudarek, skozi celotno delo, pa je bil na medsebojnem vplivu na slovenskih tleh, skupaj z zgodovinskim pregledom še iz časa Jugoslavije in jugoslovanske ustave leta 1963.

Ustavno sodišče Republike Slovenije, katerega neprekinjeno delovanje je bilo v teku še iz časa Jugoslavije, je odvijalo pomembno vlogo pri uveljavljanju pravne države, s čimer lahko potrdim prvo hipotezo: *Ustavna sodišča v tranzicijskih državah so imela veliko vlogo pri uveljavljanju pravne države*. Tranzicijske države, med katerimi je tudi Slovenija, so od druge polovice osemdesetih let (ne)uspešno vzpostavljale pravno državo. Kljub pritiskom so odigrale odlično vlogo. Cilj pravne države je bil predvsem varstvo družbe in človekovih pravic. Medtem ko so se nekatere države soočale z avtoritativno vladavino posameznika in poseganjem drugih institucij, katere ustavno sodišče ni moglo omajati, so druge posegle po spremembah komunističnih ustav. Pomemben je bil začetek dela ustavnih sodišč in z njim uvedba sodne presoje ustavnosti. Pravica pritožbe posameznika⁶⁷, ustavna pritožba, s pravnim interesom pa je bila ena izmed ključnih novitet v novih ustavnih sodiščih. Horizontalna odgovornost in vzpon ustavnega sodišča sta bila vpeljana zaradi spoštovanja prava, ustavnih načel in spoštovanja institucij in s tem posnemanja zahodne demokratične tradicije, k čemer je pripomogla tudi politična in gospodarska situacija v državi. Vsekakor pa je ravno pravšnja pristojnost ustavnega sodišča v povezavi s parlamentom pustila zdravo oblikovanje in konsolidiranje demokratične oblasti. Čeprav je v nekaterih državah, kjer je prehod potekal nemoteno, izgledalo, kakor da ustavno sodišče igra sekundarno vlogo, je vsekakor bil ključni pri promoviranju horizontalne odgovornosti.

Ne glede na pozitivno vlogo, ki jo je imelo ustavno sodišče ob in po osamosvojitvi pa se je delovanje ustavnega sodišča v samostojni Republiki Sloveniji šele dobro začela. Polemike o političnosti ustavnega sodišča oziroma politično-nazorski pripadnosti njegovih sodnikov je eden največjih očitkov delovanja samega sodišča. Devet ustavnih

---

⁶⁷ pobudo lahko vloži vsakdo, kdor izkaže svoj pravni interes (drugi odstavek 162. člena Ustave, 24. člen Zakona o Ustavnem sodišču).

sodnikov, neodvisnega in samostojnega ustavnega sodišča, izvoli na predlog predsednika republike večina poslancev v državnem zboru, kar se izkaže za enega izmed poglavitnih t. i. posegov v ustavno sodišče. Vendar pa se vpliv zakonodajnega organa, medsebojno sodelovanje in soustvarjanje načela pravne države ter ustavnosti in zakonitosti nadaljuje tudi drugje, kot na primer, da so sredstva za delo ustavnega sodišča določena s strani državnega zbora na predlog ustavnega sodišča; državni zbor odloča o zahtevi pristojnega organa za začetek kazenskega postopka zoper sodnika ustavnega sodišča; državni zbor lahko vloži zahtevo za začetek postopka pred ustavnim sodiščem za odločitev o ustavnosti in zakonitosti; protiustavnost aktov ter delovanja političnih strank lahko ustavno sodišče z odločbo razveljavi ali prepove. »Sodelovanje« se nanaša tudi na odločanje o sporu glede pristojnosti med državnim zborom in predsednikom republike, vlado, sodiščem ali drugim državnim organom ali organom lokalne skupnosti; podajanje mnenja o skladnosti z ustavo v postopku ratifikacije mednarodne pogodbe; odločanje o obtožbi zoper predsednika republike z večino glasov vseh poslancev. Problem med glavnima akterjema diplomatske naloge pa lahko nastane tudi pri potrjevanju poslanskih mandatov, ko je določenega kandidata državni zbor v postopku potrditve poslanskih mandatov zavrnil, po pritožbi na ustavno sodišče pa se lahko ugotovi, da je pritožba utemeljena in da je odločitev državnega zbora v nasprotju z ustavo ali zakonom, zaradi česar se razveljavi odločitev državnega zbora. Ravno zaradi tovrstnega »vpliva« pa je izbira ustreznih kandidatov v klopi ustavnega sodišča toliko bolj relevantna za vladajoči politični pol na kontinuumu levo-desno, na čemer je bila osnovana tudi moja druga hipoteza, s katero sem preverjala političnost ustavnega sodišča, ki se glasi: *Pri sestavi ustavnega sodišča je merilo izbire primerne kandidata kandidata domnevna politična pripadnost, zaradi česar so odločitve o izvolitvi kandidata kot take politične narave.*

Sama izvolitev ustavnih sodnikov naj bi bila odvisna od primernosti posameznega kandidata, opredeljene po zakonu, predloga predsednika republike in potrditve s strani državnega zbora. V preteklih letih pa se je tako pri potrjevanju oz. sami izvolitvi, kakor tudi zavrnitvi (kandidatov) ustavnih sodnikov, izkazalo, kako ključnega pomena je, da je ustavni sodnik »naš«. Izbira na podlagi pripadnosti se je negativno izrazila tudi v podaljševanju mandata posameznim ustavnim sodnikom, katerih 9-letni mandat je že potekel. Zakonsko je določeno, da so ti ustavni sodniki primorani opravljati sodniško funkcijo, dokler zakonodajno telo ne potrdi novega ustavnega sodnika.

Omenjeno hipotezo sem potrdila, saj se trend vse od Skupščine Socialistične republike Slovenije, pa vse do predzadnjega mandata v državnem zboru v letih med 2004–2008 ponavlja – vladajoče nazorsko politično nagnjenje s kontinuuma levo-desno se nagiba k izbiri večinoma kandidatov domnevno »lastnega« pola.

Koalicija Demos, v letih Skupščine Socialistične republike Slovenije, ki je na kontinuumu levo-desno veljala za večinsko desno usmerjeno, je na mesto ustavnih sodnikov postavila prav tako večinsko desno sestavo, s štirimi pripadniki desnice, enim levici ter enim za katerega ni relevantnega podatka. Skupno številko sodnikov v tistem obdobju je bilo 9, od tega so bili štirje desni desnice, štirje levi ter eden, za katerega ni bilo podatka.

Prvi državni zbor so večinsko tvorile stranke levice. Sledila je izvolitev treh ustavnih sodnikov – dva domnevna pripadnika levice ter eden pripadnik desnice. V tem primeru gre za večinsko levi izbor. Vendar pa je bil tisti čas v vrstah ustavnih sodnikov še vedno prisoten vpliv predhodne izbire ustavnih sodnikov, saj je bilo v celotnem obdobju 1992–1996 med skupno devetimi ustavnimi sodniki pet ustavnih sodnikov iz vrst desnice in štirje z levice, kar pomeni skupno prevlado desnega pola.

Leta 1996 so na drugih državnozbornih volitvah večino tvorile pretežno stranke levice – LDS, SLS in DeSUS, ki so ob izvoliti 7 ustavnih sodnikov podelile štiri mesta domnevno levo nazorsko usmerjenim kandidatom, eno mesto domnevno desnemu kandidatu ter dve mesti za ustavna sodnico in sodnika za katera ni podatkov. Tako je večinska sestava v državnem zboru na mesto ustavnih sodnikov izvolila ponovno »somišljenike«. Tudi skupna slika obdobja 1996–2000, ko se je zamenjalo 16 ustavnih sodnic in sodnikov, nam predstavi 8 pripadnikov domnevno levi politični opciji, 6 domnevno desni in 2, katera ni moč umestiti.

V tretjih državnozbornih volitvah z večino LDS, ZLSD, SLS + SKD, DeSUS je imela prevlado v državnem zboru ponovno levica, ki je med tremi izvoljenimi ustavnimi sodniki izbrala tiste iz domnevno lastnih vrst. Skupen prikaz ni nič bolj drugačen, saj jih je bilo od enajstih ustavnih sodnikov 8 označenih za domnevne pripadnike levice, 2 desnice in Janko, za katerega se o opredeljenosti ni moč izreči. Trend, da se politična opcija (prevladujoče levice) znajde tudi v večini ustavnih sodnikov, se ponovno potrdi.

Četrto mandatno obdobje državnega zbora je zasedla desna politična opcija, ki je v svojem mandatu izvolila 3 domnevno desno usmerjene ustavne sodnike, dva domnevno leva ter dve ustavni sodnici, za kateri s podatki o politično-nazorski usmeritvi ne razpolagam. Trend politične opcije, ki zaseda večino v državnem zboru, se je ponovno prenesel tudi v večino nazorske usmeritve ustavnih sodnikov, vendar tokrat v smeri desnega pogleda. Med skupno 16 ustavnimi sodniki v času Janševe vlade je bilo 9 takih, ki jih povezujejo z levico, 5 z desnico, za 2 ustavna sodnika pa ni podatka. Za obdobje Janševe vlade je na podlagi sedmih izvoljenih sodnikov moč reči, da je preferiranje lastnih kandidatov znova prevladalo. Še posebej je za tisti čas pomembno, da pomnimo, da se je sama sestava ustavnega sodstva izbirala med letoma 2007 in 2008, ko sta tako opozicijska levica kakor tudi koalicijska desnica čakali na predsednika, ki deli z njimi politično-nazorsko prepričanje, saj je desna vladajoča koalicija upala, da bo novi predsednik Lojze Peterle.

Lahko bi rekla, da je celo nujno, da se pri izbiri ustavnih sodnikov upošteva, poleg njihove vrhunske strokovnosti, tudi njihova politična in ideološka usmerjenost, saj je lahko kredibilno samo tako ustavno sodišče, katerega personalna sestava je politično-ideološko uravnotežena, ne pa enostranska. Po svetu velja za nekaj popolnoma normalnega in neproblematičnega, da se pri kandidiranju novih ustavnih sodnikov poleg njihove strokovne usposobljenosti skrbno preverja tudi njihova politično-ideološka usmerjenost. Pravni strokovnjaki bi morali imeti jasno izoblikovana stališča. Tisti, ki jih nimajo in niso razgledani tudi v političnih, ideoloških in svetovnonazorskih vprašanjih, so za ustavnega sodnika neprimerni oziroma jim manjka določena dimenzija osebnosti, ki je za to funkcijo nepogrešljiva.

Skupno je v letih 1991 in 2009 večino sestavljalo levo nazorsko politično nagnjenje, ki je med skupno 29 ustavnimi sodniki imelo 15 domnevno levo usmerjenih, katere naj bi preferiralo oz. so bili preferirani s strani leve politične opcije, 9 iz vrst desnega političnega pola, 5 ustavnih sodnikov pa je takih, da se niso nikoli opredelili glede političnega prepričanja ter da za njih ni bila posebej zavzeta nobena politična opcija, ampak so bili od obeh preferirani ravno zaradi razloga, da kandidat ni »nikogaršnji«.

Tretjo hipotezo: *Politično imenovanje ustavnih sodnikov slabo vpliva na kvaliteto sodstva, ki se kaže v medsebojnem povezovanju posameznih ustavnih sodnikov, ki domnevno pripadajo eni izmed političnih opcij na kontinuumu levo-desno, pri*

odločitvah v ustavnem sodišču, sem zavrnila. Analiza je bila narejena na podlagi štiridesetih naključno izbranih odločitev ustavnega sodišča iz štirih mandatnih obdobj zasedanja državnega zbora (Skupščina je bila zaradi prekratkega delovanja in nedostopnosti podatkov izvzeta.).

Na podlagi analize povezovanja ustavnih sodnikov (levi z levimi in obratno) ni indikacije, ki bi potrdila, da se le-ti med seboj pri posameznih odločitvah povezujejo, zaradi česar bi bile odločitve lahko politične. Med štiridesetimi odločitvami jih samo osem kaže na domnevno povezovanje posameznih nazorsko-političnih polov. Celo pri različnih vprašanjih se v večini ali manjšini skupaj znajdejo tudi sodniki, ki so si bili politično-ideološko povsem nasprotni. Težava političnega povezovanja zaradi politično-nazorske usmeritve se pojavi v redkih primerih, kakor sta bila to referendum o volilnem sistemu in pa volitve v občini Koper.

Čeprav je skozi analizo razvidno, katera politična opcija oziroma posamezna stranka se nagiba k določenemu kandidatu in kljub temu da je iz zapisov očitno razvidno, da so levo oziroma desno usmerjene politične stranke pri potrjevanju določenega kandidata stopile skupaj, bi bilo nesmotrno govoriti, da so ustavni sodniki na svoje mesto imenovani zgolj zaradi politične opredeljenosti, predvsem zato, ker je politična izbira posameznikova svobodna odločitev in je kot take ni dolžan zagovarjati. Prav tako pa je izbira ustavnih sodnikov in kasnejša potrjena sestava le-teh osnovana na podlagi strokovne usposobljenosti kandidatov ter njihove skladnosti s primernostjo, navedeno v Zakonu o ustavnem sodišču ter ustavi Republike Slovenije. Vsekakor pa je dejstvo, da je kljub izvolitvi primernih ustavnih sodnikov tekom let prišlo do nekega tako imenovanega trenda, v katerem so določene kandidate v državnem zboru domnevno zavrnila na podlagi njihove politične pripadnosti. Spomnimo se na kandidate Janeza Metelka, dr. Zvonka Fišerja, Ivana Kristana, Dušana Ogrizka, Mileta Dolenca, Dunje Jadek Pensa, Jadranke Sovdat, Kristine Ožbolt in drugih.

Nikakor ni moč opravljene analize, v dotičnem diplomskem delu, vzeti kot neizpodbitno dejstvo, saj je govora ves čas o domnevni pripadnosti tako kandidatov za ustavne sodnike kakor tudi dejanskih (bivših) ustavnih sodnikov. Samo eden izmed (bivših) ustavnih sodnikov, ki je zajet v analizi, je potrdil pripadnost določeni politično-nazorski usmerjenosti, vendar je strogo zanikal, da bi z lastnim prepričanjem kadarkoli s kakršnem koli dejanjem omajal neodvisnost in integriteto ustavnega sodišča. Ne

izločam možnosti, da bi se z več časa in več razpoložljivimi viri dokopala do eksaktnih podatkov, katere ne bi spremljala beseda »domneva«, vendar v nobenem primeru s to diplomsko nalogo ne želim omajati nobenega izmed preučevanih organov.

Zaključujem z mislijo bivšega ustavnega sodnika dr. Toneta Jerovška: »Oblast je politična in če deluje sodišče v polju oblasti, ne more delovati povsem apolitično« ter zapisom Terška (2005, 7), da ima ustavno sodišče tolikšno moč nad vladajočo politiko, kolikor se ta zaveda svojih ustavnopravnih omejitev, vendar se zakonodajna in izvršilna premoč ne sme uporabljati za dokazovanje ne-moči ustavnosodnega odločanja, saj mora politična pre-moč v pristni ustavni demokraciji varovati avtoriteto in moč ne-močnega ustavnega sodstva.

9. LITERATURA

1. Adamovich, Ludwig. 2003. *Ustava in ustavno sodstvo (slavnostni govor ob praznovanju dneva ustavnosti)*. Dostopno prek: http://www.us-rs.si/media/slavnostni_govor_slo.pdf (9. maj 2009).
2. *Akt o izvolitvi sodnika Ustavnega sodišča Republike Slovenije*. Ur. l. RS 9/92. Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=1&o=30&unid=SA|C9C855A6E2060126C125673D003B687E&showdoc=1> (5. marec 2009).
3. *Akt o razrešitvi dolžnosti sodnika Ustavnega sodišča Republike Slovenije s 30. 9. 1992*. Ur. l. RS 46/92. Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=30&unid=SA|4E4BAF2B3FF18252C125673E002C2A4F&showdoc=1> (5. marec 2009).
4. Bobbio, Norberto. 1995. *Desnica in levica: razlogi in pomeni političnega razlikovanja*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
5. Brezovšek, Marjan. 1996. *Funkcija in oblike parlamentarnega nadzora nad vlado*. Ljubljana: Slovensko politološko društvo.
6. Bugarič, Bojan. 1997. Ustavna sodišča v srednji in vzhodni Evropi med sojenjem in politiko. *Teorija in praksa* 35 (2): 287–305.
7. Cerar, Miro. 1997. Slovensko ustavno sodišče - med pravom in politiko. *Teorija in praksa* 34 (6): 953–968.
8. --- 2000. (Ne)političnost ustavnega sodstva. V *Ustavno sodstvo*, ur. Marjan Pavčnik in Arne Mavčič, 349–366. Ljubljana: Cankarjeva založba.
9. Constitutional Rights Foundation. 1987. *Separation of Powers*. Los Angeles: CA. Dostopno prek: http://www.eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/0000019b/80/3f/54/0b.pdf (11. februar 2009).
10. Cmrečnjak, Danica. 2001. Legalnost ali pravičnost? *Dnevnik*, 12. oktober. Dostopno prek: http://www.dnevnik.si/tiskane_izdaje/dnevnik/10810 (8. junij 2009).
11. *Državna volilna komisija*. Dostopno prek: <http://www.dvk.gov.si/> (4. april 2009).
12. Državni zbor RS. 1996. *Poročilo o delu Državnega zbora v obdobju 1992–1996*. Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/typo3conf/ext/acts/pi1/acts/getfile.php?cat=p&id=1100687> (24. april 2009).

13. --- 2000. *Poročilo o delu Državnega zbora v mandatu 1996–2000*. Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/typo3conf/ext/acts/pi1/acts/getfile.php?cat=p&id=1100680> (24. april 2009).
14. --- 2004. *Poročilo o delu Državnega zbora v mandatu 2000–2004*. Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/typo3conf/ext/acts/pi1/acts/getfile.php?cat=p&id=1100682> (24. april 2009).
15. --- 2008. *Poročilo o delu Državnega zbora v obdobju 2004–2008*. Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/typo3conf/ext/acts/pi1/acts/getfile.php?cat=p&id=1100689> (24. april 2009).
16. --- Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/> (17. februar 2007).
17. Fink-Hafner, Danica in Miro Haček. 2001. *Demokratski prehodi II: Slovenija v primerjavi z drugimi nekdanjimi jugoslovanskimi republikami*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
18. Fink-Hafner, Danica. 2001. *Politične stranke*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
19. Grad, Franc, Igor Kaučič, Ciril Ribičič in Ivan Kristan. 1999. *Državna ureditev Slovenije (3. spremenjena in dopolnjena izdaja)*. Ljubljana: Ur. l. RS.
20. Grah, Mitja. 1997. Boj za politično večino. *Mladina*, (1. julij).
21. Grmič, Vekoslav. 1987. "Levo" in "desno" nekoč in danes. *Teorija in praksa* 24 (3/4): 377–379.
22. *Izvolitev sodnikov Ustavnega sodišča Republike Slovenije*. Ur. l. RS 27/93. Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=20&unid=SA|767199F71ECD451FC1256732003E5359&showdoc=1> (5. marec 2009).
23. Jakopec, Marko in Matjaž Albreht. 2002. Njena prednost je, da ni od nikogar. *Delo*, (27. marec).
24. Južnič, Stane. 1987. "Levo" in "desno" - ohraniti ali zavreči? *Teorija in praksa* 24 (3/4): 359–365.
25. Kaučič, Igor in Franc Grad. 2003. *Ustavna ureditev Slovenije (tretja spremenjena in dopolnjena izdaja)*. Ljubljana: GV založba.
26. Kocjančič, Rudi, Ciril Ribičič in Franc Grad. 2003. *Ustavno pravo Slovenije*. Ljubljana: Visoka upravna šola.
27. Kristan, Ivan. 2000. Parlament in ustavno sodišče. V *Razvoj slovenskega parlamentarizma: kolokvij ob 10. obletnici parlamentarizma v Sloveniji: zbornik*

- referatov, koreferatov in razprav*, ur. Tatjana Krašovec, 149–151. Ljubljana: Državni zbor Republike Slovenije
28. Krivic, Matevž. 1996. Ustavne sodnike voliti z dvetretjinsko večino. *Delo*, (27. januar)
  29. --- 1998. Čakajoč na leto 2002. *Delo*, (10. januar).
  30. --- 2006. *Nujnost radikalne razbremenitve in nazorskega uravnoteženja Ustavnega sodišča*. Posredovan odgovor preko e-pošte. Ljubljana, 10. marec 2009.
  31. --- 2009. Intervju z avtorjem. Ljubljana, 10. marec in 19. april.
  32. Kropivnik, Samo. 2001. Prerez slovenskega političnega prostora v preteklem desetletju. V *Demokratski prehodi I: Slovenija v primerjavi s srednjeevropskimi post-socialističnimi državami*, ur. Danica Fink-Hafner in Miro Haček, 138–159. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
  33. Kučan, Milan. 2002. *Politika in pravo*. Dostopno prek: <http://www2.gov.si/up-rs/2002-2007/bp-mk.nsf/dokumenti/10.10.2002-97-02> (15. november 2006).
  34. Leskovic, Alenka. 1993. Devet ustavnih mož. *Delo*, (15. maj).
  35. Lukšič, Igor. 1997. Političnost ustavnega sodišča. *Teorija in praksa* 34 (6): 982-1000.
  36. Mavčič, Arne. 1998a. *International encyclopedia of laws, Constitutional law, suppl. 27,28*). The Hague, London, Boston: Kluwer Law International.
  37. --- 1998b. *Ustavno sodišče Republike Slovenije*. Ljubljana: Ustavno sodišče Republike Slovenije.
  38. --- 2000. *Zakon o ustavnem sodišču s pojasnili*. Ljubljana: Nova revija.
  39. --- 2008a. *Constitutional courts*. Dostopno prek: <http://www.concourts.net/> (2. marec 2009).
  40. --- 2008b. *Razvoj sodne presoje ustavnosti*. Dostopno prek: <http://www.concourts.net/introsi.php> (2. marec 2009).
  41. --- 2009. *Primerjalno ustavno pravo/pravo človekovih pravic*. Dostopno prek: www.concourts.net/lecture/primerjalno%20ustavno%20pravo-EPF%20Nova%20Gorica.doc (25. februar 2009).
  42. Mihelj, Vlado. 2008. Štoparski vodič po levici. *Mladina*, 24. Dostopno prek: http://www.mladina.si/medn/200824/stoparski_vodic_po_levici (4. april 2009).
  43. Muzej novejšje zgodovine Slovenije. 2007. *Enotni v zmagi – demokratizacija in osamosvojitve Slovenije*. Dostopno prek: http://www.muzej-nz.si/slo/enotni_v_zmagi_03.html (6. april 2009).

44. Norton, Phillip. 1993. *Does parliament matter?* London: Harvester Wheatsheaf.
45. Novak, Marko. 2003. Delitev oblasti in sodstvo. *Pravna praksa* (30): 31.
46. *Odlok o izvolitvi sodnice Ustavnega sodišča Republike Slovenije*. Ur. l. RS 87/97. Dostopno prek: [http://www.dz-rs.si/index.php?id=101 &st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=20&unid=SA|7E3DCC4A296E2558C1256700004B302D&showdoc=1](http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=20&unid=SA|7E3DCC4A296E2558C1256700004B302D&showdoc=1) (5. marec 2009).
47. *Odlok o izvolitvi sodnice Ustavnega sodišča Republike Slovenije*. Ur. l. RS 87/97. Dostopno prek: [http://www.dz-rs.si/index.php?id=101 &st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=20&unid=SA|380E934A3E1A9AF5C1256700004B281C&showdoc=1](http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=20&unid=SA|380E934A3E1A9AF5C1256700004B281C&showdoc=1) (5. marec 2009).
48. *Odlok o izvolitvi sodnice Ustavnega sodišča Republike Slovenije*. Ur. l. RS 56/98. Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=20&unid=SA|A4DC3F9C5D6E2478C125670E003E1579&showdoc=1> (5. marec 2009).
49. *Odlok o izvolitvi sodnice Ustavnega sodišča Republike Slovenije*. Ur. l. RS 74/98. Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=10&unid=SA|5CB352840B2E9CC7C125670E00411A71&showdoc=1> (5. marec 2009).
50. *Odlok o izvolitvi sodnice Ustavnega sodišča Republike Slovenije*. Ur. l. RS 28/2002. Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=10&unid=SA|5CB352840B2E9CC7C125670E00411A71&showdoc=1> (5. marec 2009).
51. *Odlok o izvolitvi sodnika Ustavnega sodišča Republike Slovenije*. Ur. l. RS 56/98. Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=20&unid=SA|E6F94A2CC6EC9CE8C125670E003E0BB0&showdoc=1> (5. marec 2009).
52. *Odlok o izvolitvi sodnika Ustavnega sodišča Republike Slovenije*. Ur. l. RS 56/98. Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=20&unid=SA|6DBA28CEF82054D0C125670E003E006D&showdoc=1> (5. marec 2009).
53. *Odlok o izvolitvi sodnika Ustavnega sodišča Republike Slovenije*. Ur. l. RS 90/98. Dostopno prek: [http://www.dz-rs.si/index.php?id=101 &st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=10&unid=SA|318C193D27A91ADCC125670E002AEAD5&showdoc=1](http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=10&unid=SA|318C193D27A91ADCC125670E002AEAD5&showdoc=1) (5. marec 2009).

54. *Odlok o izvolitvi sodnika Ustavnega sodišča Republike Slovenije*. Ur. l. RS 119/2000. Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=10&unid=SA|C12565E2005E8311C12569CA002E840F&showdoc=1> (5. marec 2009).
55. *Odlok o izvolitvi sodnika Ustavnega sodišča Republike Slovenije*. Ur. l. RS 47/2002. Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=10&unid=SA|C12565E2005E8311C1256BC90039D6D2&showdoc=1> (5. marec 2009).
56. Pavčnik, Marijan in Arne Mavčič. 2000. *Ustavno sodstvo*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
57. Pečauer, Marko. 2008. Projekt za dva predsednika države. *Delo*, (28. marec).
58. Poročevalec Državnega zbora Republike Slovenije. 1996. *Predlog zakona o spremembi zakona o Ustavnem sodišču (ZustS-A)*.
59. *Poslovník Državnega zbora (PoDZ-1-UPB1)*. Ur. l. RS 92/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200792&stevilka=4543> (15. januar 2008).
60. *Poslovník Ustavnega sodišča*. Ur. list RS, št. 86/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200786&stevilka=4309> (19. marec 2009).
61. *Predlog akta: Predlog dveh kandidatov za dvojje prostih mest sodnikov Ustavnega sodišča Republike Slovenije*. Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=10&unid=PA3|C12565E2005ED694C1256B7A004C5BC8> (5. marec 2009).
62. *Predlog akta: Predlog kandidata na eno prosto mesto sodnika Ustavnega sodišča Republike Slovenije*. Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=10&unid=PA3|C12565E2005ED694C1256BBF004EC0C3> (5. marec 2009).
63. *Predlog akta: Predlog za izvolitev sodnika Ustavnega sodišča RS*. Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=10&unid=PA4|C12565E2005ED694C125727A003848C3> (5. marec 2009).
64. *Predlog za izvolitev sodnika Ustavnega sodišča Republike Slovenije*. Ur. l. RS 11/07. Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=>

- ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=10&unid=SA|C12565E2005E8311C1257280002C0281&showdoc=1 (5. marec 2009).
65. *Predlog akta: Predlog za izvolitev sodnika Ustavnega sodišča RS.* Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=10&unid=PA4|C12565E2005ED694C125737C0034C329> (5. marec 2009).
66. *Predlog akta: Predlog za izvolitev sodnika Ustavnega sodišča RS.* Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=0&unid=PA4|C12565E2005ED694C125737C0034A951&exp=PA4|C12565E2005ED694C12573720047A011#listrowPA4|C12565E2005ED694C12573720047A011> (5. marec 2009).
67. *Predlog akta: Predlog za izvolitev sodnika Ustavnega sodišča RS.* Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=0&unid=PA4|C12565E2005ED694C125737C0034854D> (5. marec 2009).
68. *Predlog za izvolitev treh sodnikov Ustavnega sodišča Republike Slovenije.* Uradni list Republike Slovenije 99/07. Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=0&unid=SA|C12565E2005E8311C1257380002E0A4A&showdoc=1> (5. marec 2009).
69. *Predlog akta: Predlog za izvolitev sodnice Ustavnega sodišča RS.* Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=0&unid=PA4|C12565E2005ED694C125738D0046D276> (5. marec 2009).
70. *Predlog akta: Predlog za izvolitev sodnika Ustavnega sodišča RS.* Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=0&unid=PA4|C12565E2005ED694C125739A0026C347> (5. marec 2009).
71. *Predlog za izvolitev sodnice Ustavnega sodišča Republike Slovenije.* Uradni list Republike Slovenije 107/07. Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=0&unid=SA|C12565E2005E8311C125739A0026B806&showdoc=1> (5. marec 2009).
72. *Predlog za izvolitev sodnice in sodnika Ustavnega sodišča RS.* Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&>

- mandate=-1&o=0&unid=PA4|C12565E2005ED694C125739A00260263 (5. marec 2009).
73. *Predlogi za sodnike Ustavnega sodišča Republike Slovenije*. Uradni list Republike Slovenije 32/08. Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=0&unid=SA|C12565E2005E8311C125741A002E1113&showdoc=1> (5. marec 2009).
  74. Repe, Božo. 2000. Pravne, politične podlage, okoliščine in pomen prvih demokratičnih volitev. V *Razvoj slovenskega parlamentarizma: kolokvij ob 10. obletnici parlamentarizma v Sloveniji: zbornik referatov, koreferatov in razprav*, ur. Tatjana Krašovec, 26-69. Ljubljana: Državni zbor Republike Slovenije.
  75. Schwartz, Herman. 1997. *The New East European Constitutional Courts*. Dunaj: Institute for Advanced Studies.
  76. Sever, Jani. 2007. *Veliki nesporazum*. Dostopno prek: <http://www.vest.si/2007/10/26/veliki-nesporazum/> (26. maj 2008).
  77. *Sklep o razrešitvi sodnika Ustavnega sodišča Republike Slovenije*. Ur. l. RS 12/08. Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=0&unid=SA|C12565E2005E8311C12573E00025A31A&showdoc=1> (5. marec 2009).
  78. *Sklep o ugotovitvi prenehanja funkcije sodnika Ustavnega sodišča Republike Slovenije*. Ur. l. RS 87/97. Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&st=a&vt=111&q=ustavn%2A+sodni%2A&mandate=-1&o=20&unid=SA|274B83876B31CFF0C1256700004D2457&showdoc=1> (5. marec 2009).
  79. Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. 2009. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. Dostopno prek: <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html> (3. maj 2009).
  80. STA. 2008. Štirje novi ustavni sodniki. *24ur.com*, 23. marec. Dostopno prek: <http://24ur.com/novice/slovenija/stirje-novi-ustavni-sodniki.html> (5. marec 2009).
  81. --- 2009. 19 let od prvih demokratičnih volitev v Sloveniji. *Mladina*. Dostopno prek: http://www.mladina.si/dnevnik/08-04-2009-19_let_od_prvih_demokracicnih_volitev_v_sloveniji/ (27. april 2009).
  82. Statistics Solutions. Dostopno prek: <http://www.statisticssolutions.com/> (20. maj 2009).
  83. Taškar, Jana. 1998. Strokovnost ali politična obarvanost? *Delo*, (8. oktober).
  84. --- 2000. Bo tudi tokrat imela prste vmes politika? *Delo*, (7. december).
  85. --- 2002. Ponudba le ni tako velika. *Delo*, (26. februar).

86. Teršek, Andraž. 2005. Politične razsežnosti ustavnega sodstva. *Pravna praksa* 24 (9): 6–7.
87. *Ustava Republike Slovenije* (URS). Uradni list Republike Slovenije 68/2006. Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/?id=150&docid=28&showdoc=1> (13. januar 2008).
88. *Ustavno sodišče RS*. Dostopno prek: http://www.us-rs.si/index.php?sv_path=3583 (17. junij 2008).
89. --- 2007. *Problemi opustitve zakonodajalca v ustavnosodni presoji: Vprašalnik – Ustavno sodišče Republike Slovenije*. Dostopno prek: <http://www.lrkt.lt/conference/Pranesimai/Euroconference%20Vilnius-slovensko%20besedilo.doc> (17. januar 2009).
90. Vlada Republike Slovenije. 2008. *Prejšnje vlade*. Dostopno prek: http://www.vlada.si/si/o_vladi/prejsnje_vlade/ (25. oktober 2008).
91. *Vladni portal*. Dostopno prek: <http://www.otroci.gov.si/> (13. februar 2009).
92. Vogrič, Sonja H. 1994. Pestra paleta pedigrejev. *Dnevnik*, (16. februar).
93. --- 1995. Krotilec levov na sodišču – Aktualni intervju: Predsednik Ustavnega sodišča Republike Slovenije dr. Tone Jerovšek. *Dnevnik*, (18. marec).
94. --- 1998a. Bodo žrebali? *Dnevnik*, (29. oktober).
95. --- 1998b. Izvolite, izbirajte! *Dnevnik*, (9. december).
96. Vukelić, Majda. 2007a. SLS skoraj zagotovo za Miroslava Mozetiča. *Delo*, (9. januar).
97. --- 2007b. Franc Grad nastopil kot ustavni sodnik. *Delo*, (3. april).
98. --- 2007c. Tečejo prvi krog. *Delo*, (7. september).
99. --- 2007d. Eden manjka. *Delo*, (4. oktober).
100. --- 2007e. Do koga prijazni ustavni sodniki? *Delo*, (27. oktober).
101. --- 2007f. Kocka ni padla. *Delo*, (30. oktober).
102. --- 2007g. Podprli le Marto Klampfer. *Delo*, (21. november).
103. --- 2007h. Vlak je odpeljal. *Delo*, (22. november).
104. Vukelić, Majda in Marko Jakopec. 2007. Izvolitev Franca Grada negotova. *Delo*, (13. januar).
105. Vukelić, Majda. 2008. Samo da jih je devet. *Delo*, (28. marec).
106. Wedam Lukič, Dragica. 2007. Ustavno sodstvo in demokracija. *Pravna praksa*: 3–4.

107. Wikipedia. 2009a. *1. državni zbor Republike Slovenije*. Dostopno prek: http://sl.wikipedia.org/wiki/1._dr%C5%BEavni_zbor_Republike_Slovenije (13. marec 2009).
108. --- 2009b. *DEMOS*. Dostopno prek: <http://sl.wikipedia.org/wiki/DEMOS> (13. marec 2009).
109. --- 2009c. *Ločitev oblasti*. Dostopno prek: http://sl.wikipedia.org/wiki/Lo%C4%8Ditev_oblasti (13. marec 2009).
110. Zajc, Drago. 1997. Demokratični ideali in ustavno sodišče. *Teorija in praksa* 34 (6): 1001-1003.
111. --- 2000. Slovenski parlamentarizem in učinkovitost slovenskega parlamenta. V *Razvoj slovenskega parlamentarizma: kolokvij ob 10. obletnici parlamentarizma v Sloveniji: zbornik referatov, koreferatov in razprav*, ur. Tatjana Krašovec, 93–114. Ljubljana: Državni zbor Republike Slovenije.
112. --- 2004. *Razvoj parlamentarizma: funkcije sodobnih parlamentov*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede: Liberalna akademija.
113. *Zakon o sodniški službi (ZSS-UPB4)*. Uradni list RS 94/2007. Dostopno prek: <http://www.up-rs.si/up-rs/uprs.nsf/dokumentiweb/4E13030017957A30C1256F9D0050AF2A?OpenDocument> (4. april 2009).
114. *Zakon o ustavnem sodišču (ZUstS-UPB1)*. Uradni list RS 64/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200764&stevilka=3467> (13. januar 2008).
115. Zares. 2008. *Zares za večjo transparentnost imenovanja ustavnih sodnikov*. Dostopno prek: <http://www.zares.si/zares-za-vecjo-transparentnost-imenovanja-ustavnih-sodnikov/> (26. maj 2008).
116. Žák, Václav. 1997. Kdo kontrolira ustavno sodišče? *Teorija in praksa* 34 (6): 1035–1047.
117. Železnikar, Jaka. 2002. Poslanci danes o kandidaturi Marije Krisper-Kramberger za ustavno sodnico. *Mladina*, (26. marec).
118. Žerdin, Ali H. 1998. »Naši«, »ne-naši«. *Mladina*, (3. avgust).
119. --- 2005. Ustavite predsednika: Ali predsednika republike čaka ustavna obtožba? *Mladina* (47). Dostopno prek: http://www.mladina.si/teodnik/200547/clanek/slo--zunanja_politika-ali_h_zerdin/ (9. maj 2009).

Priloga A: Pojasnila mag. Matevža Krivica

Rad pa bi nekaj dodal k vaši tezi, "da gre pri volitvah ustavnih sodnikov za politične odločitve (torej na podlagi L–D) in ne na podlagi strokovne usposobljenosti."

Najbrž ste že iz mojega poslanega referata lahko videli (če ne, bi bilo treba poiskati še kakšnega iz tistega časa) moje stališče, ki seveda ni samo moje, ampak je splošno sprejeto stališče v vseh državah zahodne demokracije z razvitim ustavnim sodstvom (in tudi v ZDA, kjer sicer nimajo ustavnega sodišča, pač pa ima njihovo vrhovno sodišče zelo podoben položaj in vlogo). Po tem stališču je ustavno sodišče (in tudi Supreme Court of USA) že "po definiciji", torej v svojem bistvu in po svojem položaju v sistemu oblasti organ oblasti, torej politike (v širšem smislu). Sploh je celotno sodstvo (ne le ustavno) ena od treh vej deljene državne oblasti - pri ustavnih sodiščih pa je (zlasti, ker odločajo tudi o ustavnosti zakonov, ki jih je izdala zakonodajna oblast itd.) politična komponenta njihove sodne oblasti še toliko bolj izrazita oziroma poudarjena. Morda še tole pojasnilo: ustavnopravna teorija evropska ustavna sodišča marsikdaj proglašajo za organe sui generis, ki da (podobno kot npr. predsednik republike) ne spadajo ne v zakonodajno ne v izvršno ne v sodno oblast, ker so ustavna sodišča pristojna tudi za razsojanje o kompetenčnih sporih med njimi - toda to je le del resnice. Po drugi strani teorija spet pogosto označuje ustavno sodišče kot "negativnega zakonodajalca" - ker parlament zakone sprejema, ustavno sodišče pa jih lahko razveljavlja (če so protiustavni). A tudi to je spet le del resnice. Po tretji strani je pa ustavno sodišče tudi najvišje sodišče v državi - za razsojanje o kršitvah ustavnih pravic na podlagi ustavnih pritožb zoper sodbe vrhovnega sodišča. Te (izrazito sodne) funkcije sicer ustavna sodišča prvotno niso imela - toda danes jo mnoga imajo (Nemčija, Španija, Slovenija itd. - ne pa Italija, Francija itd.). Toda političnost ustavnosodne funkcije je izrazita zlasti zaradi drugih, prej omenjenih pristojnosti ustavnih sodišč, ne zaradi te zadnje (ki je najbližja klasični sodni funkciji, ki naj bi bila kar najbolj depolitizirana).

Iz navedenih razlogov je povsod po svetu popolnoma jasno in nujno, da se pri izbiri ustavnih sodnikov mora upoštevati poleg njihove vrhunske strokovnosti tudi njihova politična in ideološka usmerjenost - kredibilno je namreč lahko samo tako ustavno sodišče, katerega personalna sestava je politično-ideološko uravnotežena, ne pa enostranska. Enostransko sestavljeno ustavno sodišče seveda s tem ni nujno že tudi pristransko (če se sodniki trudijo biti pri sojenju nepristranski in jim to tudi uspeva) -

toda, kot zlasti tuja teorija zelo poudarja, ni važna samo dejanska nepristranskost, ampak tudi videz nepristranskosti - kakšno zaupanje torej sodišče glede na svojo sestavno vnaprej uživa, npr. pri laični javnosti, ki dejanske nepristranskosti v odločitvah strokovno sploh ni sposobna presojati.

In zato je povsod po svetu nekaj popolnoma normalnega in neproblematičnega, da se pri kandidiranju novih ustavnih sodnikov poleg njihove strokovne usposobljenosti skrbno preverja tudi njihova politično-ideološka usmerjenost - samo pri nas (in morda v kakšnih še bolj nerazvitih tranzicijskih državah) za prikrivanje realnosti zainteresirani politiki in problemu nedorasli novinarji oziroma mediji blefirajo (ali iz nevednosti zavajajo naivno javnost), da so vrhunski pravni strokovnjaki nekakšna apolitična bitja, ki naj tudi nobene ideološke oziroma svetovnonazorske opredeljenosti ne bi imela. Ne na žalost, ampak na srečo seveda ni tako. Pravni strokovnjak, ki nima svojih jasnih stališč in ni razgledan tudi v političnih, ideoloških in svetovnonazorskih vprašanjih, je za ustavnega sodnika sploh neprimeren oziroma mu manjka neka dimenzija osebnosti, ki je za to funkcijo nepogrešljiva.

Problem sem vam v naglici samo nakazal - vem, da se od tu naprej lahko odpre še sto nadaljnjih vprašanj. Če se vam bodo porodila, mi jih sporočite - bom skušal odgovoriti, če bom le mogel.

Lep pozdrav, Matevž Krivic

Priloga B: Intervju mag. Matevž Krivic

Spoštovani!

Ponovno se obračam na vas, tokrat z malo bolj specifičnimi vprašanji.

Nekako sem ali spregledala ali pa enostavno ne najdem načina kako so na mesto ustavnega sodnika stopili Tavčar, Česnik in Šinkovec; niti njihova pretekla udejstvovanja. Če je možno vas bi prosila za pomoč.

Krivic: Markič (predsednik), Tavčar in Česnik so bili izvoljeni za sodnike leta 1983, zato jim je 8-letni mandat prenehal 1991. Šinkovec je bil izvoljen januarja 1990. Od prve večstrankarske skupščine (po parl. volitvah aprila 1990) so bili izvoljeni junija ali julija 1990 Jambrek, Jerovšek, Šturm in Perenič, oktobra 1990 pa nato še Krivic (prisegli pa smo in s tem začeli mandat vseh pet skupaj konec oktobra 1990). Prvo leto (do 24. 7. 1991, ko je prenehal mandat Česniku in Tavčarju, verjetno tudi Markiču – preveriti) je bilo razmerje med »starimi« in »novimi« sodniki torej 4 : 5. Ko je omenjenim trem mandat prenehal (julija 1991), je sodišče skoraj dve leti (do 25. 5. 1993) delovalo v okrnjeni sestavi šestih sodnikov. Od kandidatov za nove sodnike, ki jih je predlagal PR (Kučan), je bil z zamudo (12. 2. 1992) izvoljen samo Snoj, dva levo usmerjena kandidata pa nista bila izvoljena. Toda že 30. 9. 1992 je na svojo željo odstopil Perenič in nas je bilo spet samo šest – in šele konec maja 1993 so bili izvoljeni še trije manjkajoči sodniki (Ude, Testen in Zupančič). V času okrnjene sestave bi morebitno glasovanje 4 : 2 pomenilo že zavrnitev predloga (za sprejem je namreč vedno, ne glede na zasedbo, potrebnih pet glasov) – toda v tem času sem s svojim ločenim mnenjem (kadar sem ga imel) vedno ostajal sam – in so bile odločitve tako sprejete s 5 : 1 ali pa soglasno. Spomnim se samo enega primera, ko je bil izid glasovanja 3 : 3, in je bila zadeva potem odložena za kasnejše odločanje.

Napačni datum 25. 6. 1991, ki je spodaj pri vseh nas naveden kot datum začetka naše funkcije, je seveda dan osamosvojitve Slovenije, ne pa dan naše izvolitve. Ta navedba je nesmiselna. Ustavno sodišče je namreč delovalo kontinuirano že od leta 1964 (uvedeno z ustavo 1963) – in tudi osamosvojitve Slovenije njegove kontinuitete ni prekinila.

V svojem referatu »Nujnost radikalne razbremenitve in nazorskega uravnoteženja Ustavnega sodišča« ste naredili analizo obremenjenosti sodstva do leta 2005, ali mogoče obstaja dopolnjena statistika do leta 2008–09? Zanima me predvsem porast zadev zaradi neizvolitve ustavnih sodnikov do leta 2008.

Krivic: Ne vem – obrnite se na gen. sekretarko US mag. Jadranko Sovdat.

Ali mislite, da se trend zaostankov ustavnega sodišča pojavlja zaradi pridiha političnosti ustavnega sodišča, ki se kaže v podaljševanju staža ustavnega sodnika zaradi neizvolitve novega kandidata, ker se preferira nekoga na podlagi nazorno-politične opredeljenosti, ali celo zaradi politične izbire ustavnega sodnika, ki pomeni, da dejansko obstajajo kandidati, ki so bolj strokovno usposobljeni, vendar ne »pašejo« trenutno vodilnemu političnemu kontinuumu levo-desno?

Krivic: Nikakor ne, to sploh ni povezano.

V svojih referatih/člankih opozarjate o nazorsko-političnih odločitvah glede ustavnih sodnikov. Je (bilo) stanje v ustavnem sodišču res tako tipično opredeljeno levi za leve in obratno in v katerih odločitvah se to najbolj nazorno kaže (omenjate referendum o volilnem sistemu, prepoved volitev v koprski občini, presoja vatikanskega sporazuma, itd...).

Krivic: Ne, to se je pokazalo samo v redkih politično zelo izostrenih vprašanjih, zlasti v zadnjem letu našega mandata – pri mnogih drugih vprašanjih pa smo se v večini ali manjšini skupaj znašli tudi sodniki, ki smo si bili politično-ideološko povsem nasprotni – in to v vseh mogočih kombinacijah. Kot sem to poudaril tudi javno (v nekaterih člankih), štejem to za eno od kvalitativnih oziroma pozitivnih plati naše prve poosamosvojitvene ekipe ustavnih sodnikov – ob katastrofalnih učinkih za ugled US in sodstva pri nas nasploh, ki pa jih je povzročila skrajno nedopustna zloraba funkcije US v njegovi odločitvi o referendumu o volilnem sistemu in še v nekaterih primerih (zlasti v zadnjem letu mandata).

Ste sami mnenja, da niso bili izbrani najbolj strokovni ljudje oz. da zaradi nazorsko-politične usmerjenosti niso (bili) zmožno strokovno presojati. Ali menite, da bi bili lahko izbrani na mesta ustavnih sodnikov strokovno bolj podkovani kandidati?

Krivic: Ne, da bi »lahko bili« - morali bi biti! O tem sem veliko napisal v svojih člankih.

Testena, Jambreka in Šturma ste označili za desne.

Krivic: In Jerovška seveda prav tako – čeprav to, v kateri stranki je kdo od njih prej bil, ni nujno zelo pomembno. Jambrek je bil v Demokratski, Šturma v Zeleni (oba torej pri Demosu), Jerovšek pa je še na volitvah aprila 1990 kandidiral za poslanca pri socialistih (!), toda od takrat naprej so bili vsi trije trdno »Demosovo jedro« v ustavnem sodišču. Testen se je tudi sam vedno štel za desno oziroma konservativno usmerjenega, toda pri njem ta njegova jasna in neskrivana politično-nazorska usmerjenost nikoli ni povzročila, da bi zato kdaj odločal (glasoval) pristransko – svoja stališča je vedno utemeljil strokovno in nepristransko. Pri politično najbolj razvpiti zadevi (referendum o volilnem sistemu) npr. ni glasoval s trojico Jambrek-Šturma-Jerovšek, ampak z manjšino (Krivic, Wedam-Lukičeva, Testen). Poleg Geč-Koroščeve, ki je vedno glasovala z večino, je takrat in še v mnogih drugih primerih odločilni glas za večino prispeval Zupančič. (Pri tej zadevi je bil Ude odsoten, tako da je bil izid 5:3, drugače bi bil gotovo 5:4).

Ali lahko na podlagi priložene tabele potrdite pripadnost levemu oz. desnemu kontinuumu posameznih ustavnih sodnikov.

Krivic: Iz naše prve ekipe je (vsaj meni) težko (brez ostanka) na levo ali na desno uvrstiti Zupančiča. Zelo poenostavljeno rečeno, zgolj na podlagi glasovanj (brez analize stališč, ločenih mnenj itd.): v vseh zadevah, kjer je šlo za položaj in pravice Cerkve, sva bila

skupaj v manjšini – v skoraj vseh drugih politično občutljivih zadevah pa je glasoval skupaj s trojico Jambrek-Šturm-Jerovšek.

Naj ob tem pripomnim (na splošno, glede vseh), da je eno deklarirana politično-nazorska usmerjenost posameznega sodnika (v Sloveniji žal izjema - v vsaki naslednji sestavi US je bilo več sodnikov, ki so to usmerjenost bodisi skrivali bodisi je res niso imeli jasno izoblikovane), drugo je usmerjenost, ki jo posameznemu sodniku javnost pripisuje (pri nas spet ni jasno, po kakšnih kriterijih oziroma na podlagi česa), še tretje (in drugod po svetu najpomembnejše, pri nas pa najmanj – skoraj nepoznano in povsem neraziskano!) pa je, kakšna usmerjenost se kaže pri sodnikovem odločanju (glasovanjih in ločenih mnenjih). Znan in zelo značilen je tu primer sodnice ameriškega Vrhovnega sodišča Sandre Day O'Connor, ki je bila imenovana od enega od konservativnih (republikanskih) predsednikov ZDA (Reagana ali Busha, sem pozabil) kot domnevno peta konzervativno usmerjena sodnica, ki naj bi s tem prevesila razmerje v Vrhovnem sodišču v prid konservativcem – kar naj bi končno omogočilo spremembo stališč iz precedenčne sodbe Roe v. Wade iz leta 1973 (da je splav ustavno dopusten). Toda tako pri odločanju o splavu kot tudi pri nekaterih drugih vprašanjih se je nato pokazalo, da njena konservativnost vendarle ni taka, kot so na podlagi njenih prejšnjih stališč pričakovali – s čimer se je njen ugled (ne le v liberalnih krogih) kot resnično neodvisne sodnice seveda zelo povečal. (Pred kratkim je bila v Sloveniji in imela odmevno predavanje na naši PF – žal ga nisem mogel iti poslušat. Morda imajo na PF zapis ali posnetek tega njenega predavanja.)

Prav tako je za vas po večini v medijih moč najti »žig«, da ste nikogaršnji, a sami pravite, da povsem nevtralne nazorske pozicije najbrž sploh ni. Lahko potem rečeva, da če bi izbirali, bi vaš izbor kazal na levo nazorsko-politično usmeritev?

Krivic: Glede tega ste nekoliko slabo informirani. Da, res se tudi sam imam za strankarsko »nikogaršnjega« - politično in nazorsko pa sem vedno bil odločen levičar. Pri nas pa strankarske in politično-nazorske usmerjenosti tudi politiki in novinarji dostikrat ne ločijo – in tako sem bil izjemno presenečen, ko so se nekateri levo usmerjeni novinarji Dnevnika strašansko čudili, ko sem po divjih javnih polemikah o znameniti odločbi US v prid vračanju gozdnih veleposestev Cerkvi (leta 1997, če se ne motim) dal Dnevniku velik intervju, in se seveda tudi tam deklariral kot levičar. Zame je bilo to nekaj povsem normalnega oziroma neproblematičnega – oni pa so se strašansko čudili (češ, ustavni sodnik, pa se kar proglasi za levičarja!). Toda ta naivno-diletantski pogled na politično-nazorsko opredeljenost ustavnega sodnika kot na nekakšen greh se v naši javnosti (seveda tudi po zaslugi medijev) vleče vse do danes ...

Tisti intervju je imel naslov »Rad imam gozdove in levico, še rajši pa imam resnico« - ozadje pa je bilo paradoksalno dogajanje nekaj mesecev poprej, ko je anticerkveno usmerjeni del javnosti po medijih divje napadal prej omenjeno odločbo US, s katero je bilo s 5 : 4 (proti: Šinkovec, Zupančič, Ude, Krivic) odločeno, da ni ustavnih ovir za vračanje bivših fevdalnih veleposesti Cerkvi. Kritiki so tej odločbi očitali, da je bila sprejeta po političnih in ne po ustavnopravnih kriterijih – ker so bili ti očitki popolnoma neupravičeni, aprioristični, brez vsakega poznavanja v tej odločbi resnično uporabljenih argumentov itd., sem v teh res »divjih« časopisnih polemikah kar nekaj časa jaz (ki sem glasoval proti tej odločbi!) branil sprejeto odločitev večine kot popolnoma korektno odločitev, temelječo izključno na ustavnopravnih argumentih – čeprav se jaz s temi argumenti nisem strinjal. Šlo je namreč za izredno zapleteno in

delikatno vprašanje, o katerem ni bilo mogoče odločiti na podlagi črke ustave, ampak le na podlagi uporabe splošnih ustavnih načel – in večina je tu (na podlagi korektno ustavnopravne argumentacije) dala prednost načelom pravne države, midva z Udetom pa načelom socialne države (spet nekoliko drugače pa sta svoje nasprotovanje utemeljila Šinkovec in Zupančič). Vsa ta moja pojasnila pa so bila nekaterim besnim kritikom odločbe zaman; pisali so velikanske neumnosti (npr., da je lahko zakon samo v skladu z ustavo ali pa ni, ne pa da se o tem odloči s 5 : 4), očitali meni, da sem se prodal Cerkvi, in podobno – in zato sem se odločil v daljšem intervjuju za Dnevnik zlasti tej levičarski publiki natančneje pojasniti to zapleteno in pomembno problematiko. Kakšen je bil uspeh, je težko reči – nekateri so potem morda le kaj razumeli, nekateri pa še vedno malo ali nič.

Ta epizoda iz zgodovine slovenskega ustavnega sodstva je v zvezi s temo vaše naloge zanimiva tudi zato, ker je z vprašanjem politično-nazorske usmerjenosti ustavnih sodnikov in uravnoteženosti sestave US v tem pogledu povezano tudi vprašanje, ali naj ta usmerjenost ustavnih sodnikov prihaja do izraza samo pri njihovem odločanju (zlasti seveda pri takih vprašanjih, kot je bilo gornje) – ali pa jo smejo (med mandatom) izražati tudi kako drugače.

Mimogrede: o tem sva se z Jambrekom že nekaj let prej zapletla v ostro javno polemiko, iz katere pa se je Jambrek potem »umaknil« na zelo nenavaden način – svoj odgovor je »deponiral« v knjižnici Pravne fakultete s prepovedjo javne objave, jaz pa sem mu na to potem seveda repliciral na istem mestu in na isti način. Če vas bo to kdaj zanimalo, mora biti ta polemika tam seveda še danes dostopna – če morda ne bi bila, pa mi to sporočite, da bi skušal vse to najti doma v svojem žal povsem neurejenem arhivu.

Nesporno je na eni strani, da ni ovire, da bi ustavni sodniki med mandatom to izražali v kakšnih strokovnih knjigah ali člankih, in na drugi strani, da pa v tem času ne bi smeli kakorkoli politično ali celo strankarsko nastopati (če se prav spomnim, je bilo prav to drugo predmet najine polemike z Jambrekom). V tisto »sivo cono« vmes pa spada seveda predvsem morebitno oglašanje ustavnih sodnikov v medijih, v časopisnih polemikah itd. Glede tega velja nekakšen konsenz, naj bi med mandatom dajal javne intervjuje v zvezi z delovanjem ustavnega sodišča samo njegov predsednik, seveda striktno nevtralnno in v imenu US kot celote, ne v imenu večine ali manjšine v njem – in še to le o splošnih problemih delovanja US, nikoli o posameznih odločitvah. Slednje (komentiranje posameznih sprejetih odločitev, odgovarjanje na kritike takih odločitev itd.) je vsakemu sodišču, tudi ustavnemu, tako rekoč prepovedano – velja načelo, da »sodišče govori skozi svojo sodbo«. V njeni obrazložitvi mora napisati vse, kar je treba, da jo bodo stranke in javnost razumeli – če se mu to ni posrečilo, mora posledice pripisati sebi in na javne kritike molčati. V državah z višje razvito pravno kulturo se na javne kritike sodnih (in še zlasti ustavnosodnih) odločitev seveda oglasijo tudi pravni strokovnjaki, ki sprejeto odločitev podpirajo, razvije se strokovna polemika itd., čeprav (ustavni) sodniki sami v njej ne sodelujejo.

Z vidika gornjih načel bi bilo moje prej opisano ravnanje seveda lahko sporno oziroma problematično, toda problematiziral ga ni (če se prav spominjam) nihče – morda tudi zato ne, ker sem ob njem sam pojasnil, kaj me je v to prisililo oziroma kako to svoje ravnanje upravičujem. V razmerah močno nerazvite pravne kulture, ko je bila neka povsem korektna odločitev US deležna jasno politično motivirane in po tonu »divje« javne kritike, pravnih strokovnjakov, ki bi jo pred temi napadi branili, pa preprosto

nikjer ni bilo ne videti ne slišati, se mi je zdelo nujno, da se v obrambo strokovne integritete svojih kolegov drugačne politično-nazorske usmerjenosti od moje in s tem v obrambo integritete US kot institucije javno oglasim kar sam. Ta razlog za moj nastop je bil v teh specifičnih razmerah očitno splošno sprejet kot utemeljen – sklepam pač po tem, da kritike ni bilo.

Ko je tik pred koncem našega mandata (oktobra 1998) »desna« večina zlorabila svojo številčno nadmoč za to, da je pa resnično sprejela neko izrazito politično motivirano odločitev ob eklatantni kršitvi prava in ustavnih pristojnosti US (razglasitev »zmage« večinskega sistema na referendumu, na katerem je prejel le 44,5 % glasov!), pa sem v svojem 12 knjižnih strani dolgem ločenem mnenju (glej zbirko »Odločbe in sklepi US«, letnik VII/2, str. 394–407) na začetku zapisal: »S to odločbo je US ... storilo nekaj, po čemer bo gotovo 'prišlo v zgodovino'. Po očitnih prekoračevanjih ustavnosodnih pristojnosti v nekaterih nedavnih in politično odmevnih ... zadevah so bile pa tokrat (zame) prekoračene vse meje dopustnega in razumnega v ustavnosodnem odločanju.« In nato, ko sem prenehal biti ustavni sodnik, sem to odločitev tudi zelo ostro kritiziral tako v medijih kot v več referatih na strokovnih pravniških srečanjih – ob tej ostri kritiki te odločbe, ki si je to zaslužila, pa na nasprotni mnenjski strani seveda ni bilo več nikogar, ki bi se ob tem še »spomnil«, da sem le kakšno leto prej prav jaz javno branil svoje kolege nasprotne politično-nazorske usmeritve pred takratnimi neupravičenimi napadi ...

Prvo postavo v skupščini Socialistične republike Slovenije med letoma 1990–1991 so/ste tvorili Stane Markič, Ivan Tavčar, Janko Česnik (seveda vsi člani ZK) in dr. Anton Perenič, o katerih podatkov o politični pripadnosti ni, dr. Janez Šinkovec in vi sta kot pripadnika levega politično-nazorskega nagnjenja ter dr. Lovro Šturm, dr. Peter Jambrek, dr. Tone Jerovšek (Snoj šele od februarja 1992) kot pripadniki desne opcije. Skupaj to znaša 3 ustavne sodnike, o katerih ni podatka, 2 domnevno leva ter štirje domnevno desni.

Prvi državni zbor, v katerem je koalicijo tvorilo: LDS, SKD, ZLSD in SDSS, je izvolil dr. Lojzeta Udeta, dr. Boštjana M. Zupančiča in Franca Testena, kjer naj bi prva dva veljala za podpornika leve politične opcije, slednji pa desne. Skupno pa obdobje 1992–1996 zaznamuje s sedežem v ustavnem sodišču devetih sodnikov med katerimi so domnevno 4-je sodniki za levo opcijo in 5 za desno. (Pereniču je funkcija na lastno željo prenehala že septembra 1992.).

Drugi državni zbor (1996–2000), koalicija: LDS, SLS in DESUS, je volila dr. Miroslavo Geč – Korošec, o kateri ni podatka o politični pripadnosti (*je pa glasovala vedno z večino*), dr. Dragica Wedam Lukić (leva), dr. Janeza Čebulja (desni), Lojzeta Janka (*opredelil se ni, kolikor vem, nikoli*), dr. Mirjam Škrk (leva), Milojko Modrijan (leva) in dr. Zvonka Fišerja (levi).

Tretji DZ (2000–2004) s koalicijo: LDS, ZLSD, SLS in DeSUS je potrdil prof. dr. Cirila Ribičiča in Jožeta Tratnika kot levo usmerjena ter mag. Marijo Krisper Kramberger, o kateri podatka ni. Skupaj se je v 4-ih letih zamenjalo 11 ustavnih sodnikov: 7 levih, 3 desni in 1 o kateri ni podatka.

Predzadnja sestava pa je v letih 2004–2008 izvolila enega levega - dr. Franca Grada, 5 desnih - mag. Miroslava Mozetiča, doc. dr. Mitjo Deisingerja, Jasno Pogačar, Jana

Zobca in prof. dr. Ernesta Petriča ter mag. Marto Klampfer, o kateri podatka ni. Skupno je bilo v tem času 7 za levo nazorsko usmeritev, ravno toliko za desno, dveh ni podatkov.

Krivic: *Za Petriča bi po njegovem prejšnjem političnem delovanju prišla v poštev oznaka »levi« (orientacija: LDS-Drnovšek), za Grada kvečjemu »bolj nagnjen k levici kakor k desnici« (mislim, da tudi po neki lastni izjavi) - za uvrstitev Pogačarjeve kamorkoli pa vsaj jaz ne vidim oziroma ne poznam nikakršnih osnov (enako kot za Klampferjevo). Kandidaturo obeh zadnjih sem ostro (tudi javno) kritiziral kot povsem neprimerno – zlasti zaradi premajhne strokovne kvalificiranosti.*

Bi lahko glede na to, da ste bili sami ustavni sodnik kar v treh »različnih« zasedbah v parlamentu (oz. skupščini), označili, da so določene odločitve sovpadale z vladajočo koalicijo in določeni ustavni sodniki bili potrjeni ravno zaradi preteklega udejstvovanja v političnem prostoru? Vidite v teh ugotovitvah dejanski trend imenovanja ustavnih sodnikov?

Krivic: *»Sovpadanje odločitev« in izvolitev sta seveda dve različni stvari – odgovor ne more biti enak za oboje. Zelo očitno so npr. »sovpadale« nekatere odločitve »prvega« US (zlasti leta 1998) ne z interesi takratne vladne koalicije, ampak s političnimi interesi takratne opozicije (spolitiziranost US v prid vlade ali opozicije je seveda enako nesprejemljiva). Trend k izbiranju ustavnih sodnikov po njihovi politični orientiranosti pa seveda stalno narašča – na začetku se nove, neizkušene politične stranke še niso zavedale, kako politično pomembna je lahko funkcija ustavnega sodnika. Sedaj jim je pa pomembno skoraj samo še to. Ne seveda nujno v tem smislu, da bodo glasovali samo za »svojega«. Bolj jim je važno, da med kandidati ni nobenega »nasprotnega« ali da take izločijo – če potem odpadejo ravno kvalitetni kandidati in ostane neko sivo strokovno povprečje (ali celo podpovprečje), jim je pa malo mar. Morda so politiki celo zainteresirani za to, da je strokovna raven ustavnega sodišča čim nižja – potem je namreč manjša verjetnost, da bi si tako, strokovno šibko ustavno sodišče upalo zlasti kakšne politično občutljive zakonske rešitve spoznati za protiustavne in razveljaviti. Še zlasti je glede tega (in sploh glede vseh pristojnosti US) slabo to, da se za kandidate za ustavne sodnike iščejo samo specialisti za ožja pravna področja (civilno, kazensko pravo itd.) brez razgledanosti in znanj na področju ustavnega prava.*

Ste imeli kdaj občutek, da t. i. desni oz. levi ustavni sodniki držijo skupaj?

Krivic: *Pri politično-nazorsko obarvanih vprašanjih gotovo – to je popolnoma normalno.*

Zavedam se, da je pripadnost posameznika določeni politični opciji njegova osebna izbira in kot taka tudi posameznikova dobra volja, ali bo o tem govoril javno, tako vas prosim, da mi določena vprašanja ne zamerite.

Krivic: *Prikrivanje resnične politično-nazorske usmerjenosti je za kandidata za ustavnega sodnika nemoralno – če nobene take usmerjenosti sploh nima, je pa za ustavnega sodnika sploh neprimeren oziroma nekvalificiran.*

*P. S. Vse moje gornje navedbe seveda lahko uporabite oziroma citirate v svoji nalogi.
Lep pozdrav, Matevž Krivic*

Priloga C: SPSS analiza povezljivosti ustavnih sodnikov glede na obdobje v državnem zboru

PRVO OBDOBJE 1992–1996:

Zakon o podjetjih (Ur. list SFRJ, št. 77/88, 40/89, 46/90 in 61/90) (ZP), 145. b čl. * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost		Total
		desna	leva	
ZA	Count	2	4	6
		40 %	100 %	66,7 %
PROTI	Count	3	0	3
		60 %	0 %	33,3 %
Total	Count	5	4	9
		100 %	100 %	100 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	3,600 ^a	1	0,05778		
Continuity Correction ^b	1,40625	1	0,23568		
Likelihood Ratio	4,727138	1	0,02969		
Fisher's Exact Test				0,166667	0,119048
N of Valid Cases	9				

Zakon o zadrugah (Ur. list RS, št. 13/92) (ZZad), 72., 73. in 74. čl. * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost		Total
		desna	leva	
ZA	Count	5	2	7
		100 %	50 %	77,8 %
PROTI	Count	0	2	2
		0 %	50 %	22,2 %
Total	Count	5	4	9
		100 %	100 %	100 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	3,214 ^a	1	0,072998		
Continuity Correction ^b	0,972321	1	0,324102		
Likelihood Ratio	3,989534	1	0,045784		
Fisher's Exact Test				0,166667	0,166667
N of Valid Cases	9				

Zakon o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 54/92 in 56/92) (ZSV), 1. odst. 76. čl. * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost		Total	
		desna	leva		
ZA	Count	2 40 %	3 75 %	5 55,6 %	
	PROTI	Count	3 60 %	1 25 %	4 44,4 %
Total	Count	5 100 %	4 100 %	9 100 %	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	1,103 ^a	1	0,293718		
Continuity Correction ^b	0,140625	1	0,70766		
Likelihood Ratio	1,136511	1	0,286391		
Fisher's Exact Test				0,52381	0,357143
N of Valid Cases	9				

Zakon o sodniški službi (Ur. list RS, št. 19/94) (ZSS), 3. odst. 8. čl. * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total	
		desna	leva	nevtralen		
ZA	Count	5 100 %	1 33,3 %	0 0	6 66,7 %	
	PROTI	Count	0 0 %	2 66,7 %	0 0	2 33,3 %
Total	Count	5 100 %	3 100 %	1 100 %	8 100 %	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	14,000 ^a	4	0,007295
Likelihood Ratio	11,45726	4	0,021878
N of Valid Cases	9		

Zakon o denacionalizaciji (Ur. list RS, št. 27/91, 56/92- odl. US, 13/93 - odl US in 31/93, 24/95 - odl. US in 29/95) (ZDen), 80., 81. in 83. čl. * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost		Total	
		desna	leva		
ZA	Count	4 80 %	3 75 %	7 77,8 %	
	PROTI	Count	1 20 %	1 25 %	2 22,2 %
Total	Count	5 100 %	4 100 %	9 100 %	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,032 ^a	1	0,857714		
Continuity Correction ^b	0	1	1		
Likelihood Ratio	0,032006	1	0,858014		
Fisher's Exact Test				1	0,722222
N of Valid Cases	9				

Zakon o lokalni samoupravi (Ur. list RS, št. 72/93) (ZLS), 13. čl. ter 1. in 3. odst. 14. čl. Odlok o določitvi referendumskega območja za ustanovitev občine Koper (Ur. list RS, št. 38/94) Odlok o razpisu referenduma za ustanovitev občine Koper (Ur. list RS, št. 38/94) * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost		Total
		desna	leva	
ZA	Count	5	1	6
		100 %	25 %	66,7 %
PROTI	Count	0	3	3
		0 %	75 %	33,3 %
Total	Count	5	4	9
		100 %	100 %	100 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	5,625 ^a	1	0,017706		
Continuity Correction ^b	2,75625	1	0,096875		
Likelihood Ratio	6,958574	1	0,008342		
Fisher's Exact Test				0,047619	0,047619
N of Valid Cases	9				

Zakon o Radioteleviziji Slovenija (Ur. list RS, št. 18/94) (ZRTVS), 2. odst. 31. čl * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost		Total
		desna	leva	
ZA	Count	5	1	6
		100 %	25 %	66,7 %
PROTI	Count	0	3	3
		0%	75 %	33,3 %
Total	Count	5	4	9
		100 %	100 %	100 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	5,625 ^a	1	0,017706		
Continuity Correction ^b	2,75625	1	0,096875		
Likelihood Ratio	6,958574	1	0,008342		
Fisher's Exact Test				0,047619	0,047619
N of Valid Cases	9				

Zakon o referendumu in ljudski iniciativi (Ur. list RS, št. 15/94) (ZRLI) Odlok o razpisu zakonodajnega referenduma za volitve v Državni zbor (Ur. list RS, št. 25/96), 3. in 4. tč. *
Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost		Total
		desna	leva	
ZA	Count	4 80 %	1 25 %	5 55,6 %
PROTI	Count	1 20 %	3 75 %	4 44,4 %
Total	Count	5 100 %	4 100 %	9 100 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	2,723 ^a	1	0,098943		
Continuity Correction ^b	0,9506 25	1	0,32956		
Likelihood Ratio	2,8626 03	1	0,090661		
Fisher's Exact Test				0,206349	0,166667
N of Valid Cases	9				

Zakon o ustanovitvi občin ter o določitvi njihovih območij (Ur. list RS, št. 60/94, 69/94 in 73/94 - odl. US) (ZUODNO), 2. in 3. čl. Zakon o lokalni samoupravi (Ur. list RS, št. 72/93, 6/94 - odl. US, 45/94 - odl. US, 57/94, 14/95 in 20/95 - odl. US) (ZLS), 9. in 5. odst. 16. čl. *
Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost		Total
		desna	leva	
ZA	Count	3 60 %	3 75 %	6 66,7 %
PROTI	Count	2 40 %	1 25 %	3 33,3 %
Total	Count	5 100 %	4 100 %	9 100 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,225 ^a	1	0,635256		
Continuity Correction ^b	0	1	1		
Likelihood Ratio	0,228457	1	0,63267		
Fisher's Exact Test				1	0,595238
N of Valid Cases	9				

Zakon o financiranju javne porabe (Ur. list RS, št. 7/93) (ZFJP), 17. a čl. * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost		Total
		desna	leva	
ZA	Count	5	2	7
		100 %	50 %	77,8 %
PROTI	Count	0	2	2
		0 %	50 %	22,2 %
Total	Count	5	4	9
		100 %	100 %	100 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	3,214 ^a	1	0,072998		
Continuity Correction ^b	0,972321429	1	0,324102		
Likelihood Ratio	3,989534139	1	0,045784		
Fisher's Exact Test				0,166667	0,166667
N of Valid Cases	9				

DRUGO OBDOBJE 1996–2000

Zakon o denacionalizaciji (Uradni list RS, št. 27/91 in 31/93) (ZDen) * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	neopredeljen	
ZA	Count	5 100,0 %	2 66,7 %	1 100,0 %	8 88,9 %
PROTI	Count	0 ,0 %	1 33,3 %	0 ,0 %	1 11,1 %
Total	Count	5 100,0 %	3 100,0 %	1 100,0 %	9 100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	2,250 ^a	2	,325
Likelihood Ratio	2,460	2	,292
N of Valid Cases	9		

Zakon o kaznivih dejanjih zoper narod in državo (Uradni list DFJ, št. 66/45 in Uradni list FLRJ, št. 59/46) (ZKND) * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	neopredeljen	
ZA	Count	4 80,0 %	3 100,0 %	1 100,0 %	8 88,9 %
PROTI	Count	1 20,0 %	0 ,0 %	0 ,0 %	1 11,1 %
Total	Count	5 100,0 %	3 100,0 %	1 100,0 %	9 100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	,900 ^a	2	,638
Likelihood Ratio	1,275	2	,529
N of Valid Cases	9		

Zakon o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 63/94) (ZKP), 2. odst. 344. čl. Zakon o kazenskem postopku (Uradni list SFRJ, št. 4/77, 14/85, 74/87, 57/89 in 3/90) (ZKP-77), 2. odst. 337. čl. * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost		Total
		desna	leva	
ZA	Count	3 60,0 %	2 50,0 %	5 55,6 %
PROTI	Count	2 40,0 %	2 50,0 %	4 44,4 %
Total	Count	5 100,0 %	4 100,0 %	9 100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp.	Exact Sig.	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-	,090 ^a	1	,764		
Continuity	,000	1	1,000		
Likelihood Ratio	,090	1	,764		
Fisher's Exact Test				1,000	,643
N of Valid Cases	9				

Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list SRS, št. 14/89 - p. b.) (ZZZDR), 78., 105. čl. Zakon o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 54/92 in 43/94 - odl. US) (ZSV), 88. čl. * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	neopredeljen	
ZA	Count	1	4	2	7
	%	50,0 %	80,0 %	100,0 %	77,8 %
PROTI	Count	1	1	0	2
	%	50,0 %	20,0 %	,0 %	22,2 %
Total	Count	2	5	2	9
	%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp.
Pearson Chi-Square	1,479 ^a	2	,477
Likelihood Ratio	1,758	2	,415
N of Valid Cases	9		

Zakon o načinu glasovanja in o ugotavljanju izida glasovanja na referendumu o volilnem sistemu (Uradni list RS, št. 57/96) (ZNGUIG), 3. odst. 3. čl., 25. čl. * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	neopredeljen	
ZA	Count	3	1	1	5
	%	75,0 %	33,3 %	100,0 %	62,5 %
PROTI	Count	1	2	0	3
	%	25,0 %	66,7 %	,0 %	37,5 %
Total	Count	4	3	1	8
	%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig.
Pearson Chi-Square	1,956 ^a	2	,376
Likelihood Ratio	2,267	2	,322
N of Valid Cases	8		

Zakon o ratifikaciji Evropskega sporazuma o pridružitvi med Republiko Slovenijo na eni strani in Evropskimi skupnostmi in njihovimi državami članicami, ki delujejo v okviru Evropske unije, na drugi strani, s sklepno listino ter protokola, s katerim se spreminja Evropski sporazum o pridružitvi med Republiko Slovenijo na eni strani in Evropskimi skupnostmi ter njihovimi državami članicami, ki delujejo v okviru Evropske unije, na drugi strani (Uradni list RS - MP, št. 13/97) * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	neopredeljen	
ZA	Count	2	3	1	6
	%	66,7 %	100,0 %	100,0 %	85,7 %
PROTI	Count	1	0	0	1
	%	33,3 %	,0 %	,0 %	14,3 %
Total	Count	3	3	1	7
	%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-
Pearson Chi-	1,556 ^a	2	,459
Likelihood Ratio	1,923	2	,382
N of Valid Cases	7		

Zakon o državljanstvu Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 1/91-I, 30/91-I, 38/92 in 13/94) (ZDRS), 10., 3. odst. 40. čl. * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	neopredeljen	
ZA	Count	1	4	2	7
	%	50,0 %	80,0 %	100,0 %	77,8 %
PROTI	Count	1	1	0	2
	%	50,0 %	20,0 %	,0 %	22,2 %
Total	Count	2	5	2	9
	%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig.
Pearson Chi-Square	1,479 ^a	2	,477
Likelihood Ratio	1,758	2	,415
N of Valid Cases	9		

Zakon o referendumu in ljudski iniciativi (Uradni list RS, št. 15/94 in 38/96) (ZRLI), 12. A * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	neopredeljen	
ZA	Count	1	5	2	8
	%	50,0 %	100,0 %	100,0 %	88,9 %
PROTI	Count	1	0	0	1
	%	50,0 %	,0 %	,0 %	11,1 %
Total	Count	2	5	2	9
	%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp.
Pearson Chi-Square	3,938 ^a	2	,140
Likelihood Ratio	3,506	2	,173
N of Valid Cases	9		

Zakon o razpisu rednih lokalnih volitev v Mestni občini Koper (Uradni list RS, št. 53/99) (ZRLVKP) * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	neopredeljen	
ZA	Count	0	5	1	6
		,0 %	100,0 %	100,0 %	75,0 %
PROTI	Count	2	0	0	2
		100,0 %	,0 %	,0 %	25,0 %
Total	Count	2	5	1	8
		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	8,000 ^a	2	,018
Likelihood Ratio	8,997	2	,011
N of Valid Cases	8		

Zakon o volitvah v Državni zbor (Uradni list RS, št. 44/92) (ZVDZ), 1. in 4. odst. 92. čl. * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	neopredeljen	
ZA	Count	0	5	2	7
		,0 %	100,0 %	100,0 %	77,8 %
PROTI	Count	2	0	0	2
		100,0 %	,0 %	,0 %	22,2 %
Total	Count	2	5	2	9
		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig.
Pearson Chi-	9,000 ^a	2	,011
Likelihood Ratio	9,535	2	,009
N of Valid Cases	9		

TRETJE OBDOBJE 2000–2004

Zakon o postopku za ustanovitev občin ter določitev njihovih območij (Uradni list RS, št. 44/96) (ZPUODO), 2., 3., 13., 14. čl. * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	neopredeljen	
ZA	Count	2 100,0 %	5 83,3 %	1 100,0 %	8 88,9 %
PROTI	Count	0 ,0 %	1 16,7 %	0 ,0 %	1 11,1 %
Total	Count	2 100,0 %	6 100,0 %	1 100,0 %	9 100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp.
Pearson Chi-Square	,563 ^a	2	,755
Likelihood Ratio	,872	2	,647
N of Valid Cases	9		

Zakon o posebni taksi za uvoženo blago (Uradni list SFRJ, št. 31/70) Odlok o plačilu posebne takse za uvoženo blago v letu 1991 (Uradni list SFRJ, št. 83/90, 3/91 - popr. 6/91, 8/91, 9/91, 13/91, 22/91, 38/91 in 46/91) * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	neopredeljen	
ZA	Count	1 50,0 %	5 100,0 %	1 100,0 %	7 87,5 %
PROTI	Count	1 50,0 %	0 ,0 %	0 ,0 %	1 12,5 %
Total	Count	2 100,0 %	5 100,0 %	1 100,0 %	8 100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	3,429 ^a	2	,180
Likelihood Ratio	3,256	2	,196
N of Valid Cases	8		

Zakon o centralnem registru prebivalstva (Uradni list RS, št. 1/99) (ZCRP) * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	neopredeljen	
ZA	Count	2 100,0 %	3 60,0 %	1 100,0 %	6 75,0 %
PROTI	Count	0 ,0 %	2 40,0 %	0 ,0 %	2 25,0 %
Total	Count	2 100,0 %	5 100,0 %	1 100,0 %	8 100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,600 ^a	2	,449
Likelihood Ratio	2,267	2	,322
N of Valid Cases	8		

Zakon o popisu prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj v Republiki Sloveniji leta 2001 (Uradni list RS, št. 66/2000 in 26/01) (ZPPGO), 5., 14. al. 6., 10., 11., 12., 13., 15., 23., 24., 25., 28. in 29. čl. * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	neopredeljen	
ZA	Count	2	2	1	5
		100,0 %	40,0 %	100,0 %	62,5 %
PROTI	Count	0	3	0	3
		,0 %	60,0 %	,0 %	37,5 %
Total	Count	2	5	1	8
		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	2,880 ^a	2	,237
Likelihood Ratio	3,855	2	,146
N of Valid Cases	8		

Zakon o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 63/94, 70/94- popr., 72/98, 6/99, 66/2000, 111/01 in 56/03) (ZKP), 98. a in 445. čl. Sodba Vrhovnega sodišča št. I Ips 77/99 z dne 18. 10. 2001 in sodba Višjega sodišča v Ljubljani št. I Kp 1268/98 z dne 28. 1. 1999

* Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	neopredeljen	
ZA	Count	1	4	1	6
		100,0 %	66,7 %	100,0 %	75,0 %
PROTI	Count	0	2	0	2
		,0 %	33,3 %	,0 %	25,0 %
Total	Count	1	6	1	8
		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	,889 ^a	2	,641
Likelihood Ratio	1,359	2	,507
N of Valid Cases	8		

Zakon o lastninskem preoblikovanju pravnih oseb z družbenim kapitalom, ki prirejajo posebne igre na srečo in o strukturi kapitala pravnih oseb, ki opravljajo dejavnost prirejanja posebnih igre na srečo (Uradni list RS, št. 40/97) (ZLPPOD), 13. čl. * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	neopredeljen	
ZA	Count	2	5	1	8
		100,0 %	83,3 %	100,0 %	88,9 %
PROTI	Count	0	1	0	1
		,0 %	16,7 %	,0 %	11,1 %
Total	Count	2	6	1	9
		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	,563 ^a	2	,755
Likelihood Ratio	,872	2	,647
N of Valid Cases	9		

Zakon o denacionalizaciji (Uradni list RS, št. 27/91, 31/93, 65/98 in 66/2000) (ZDen), 9. tč. 3., 4., 5., 31., 32. čl. * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	neopredeljen	
ZA	Count	1	4	1	6
		50,0 %	80,0 %	100,0 %	75,0 %
PROTI	Count	1	1	0	2
		50,0 %	20,0 %	,0 %	25,0 %
Total	Count	2	5	1	8
		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,067 ^a	2	,587
Likelihood Ratio	1,221	2	,543
N of Valid Cases	8		

Zakon o žrtvah vojnega nasilja (Uradni list RS, št. 63/95, 8/96, 44/96, 70/97, 28/2000 in 64/01), 3. čl. * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	nevtralen	
ZA	Count	1	3	1	5
		50,0 %	50,0 %	100,0 %	55,6 %
PROTI	Count	1	3	0	4
		50,0 %	50,0 %	,0 %	44,4 %
Total	Count	2	6	1	9
		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	,900 ^a	2	,638
Likelihood Ratio	1,275	2	,529
N of Valid Cases	9		

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 106/99, 72/2000, 124/2000, 109/01, 108/02 in 26/03 - ur. p. b.) (ZPIZ), 3. odst. 186. čl. * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	neopredeljen	
ZA	Count	0	6	1	7
		,0 %	100,0 %	100,0 %	87,5 %
PROTI	Count	1	0	0	1
		100,0 %	,0 %	,0 %	12,5 %
Total	Count	1	6	1	8
		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	8,000 ^a	2	,018
Likelihood Ratio	6,028	2	,049
N of Valid Cases	8		

Zakon o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 15/94) (ZUstS), 9. čl. * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	neopredeljen	
ZA	Count	0	6	1	7
		,0 %	85,7 %	100,0 %	77,8 %
PROTI	Count	1	1	0	2
		100,0 %	14,3 %	,0 %	22,2 %
Total	Count	1	7	1	9
		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,041 ^a	2	,133
Likelihood Ratio	3,793	2	,150
N of Valid Cases	9		

ČETRTO OBDOBJE 2004-2008

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 106/99, 72/2000, 124/2000, 109/01, 108/02, 26/03 – ur.p.b., 135/03 in 20/04 – ur.p.b.) (ZPIZ), 4. odst. 430. čl. * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost		Total
		leva	neopredeljen	
ZA	Count	5 71,4 %	1 100,0 %	6 75,0 %
PROTI	Count	2 28,6 %	0 ,0 %	2 25,0 %
Total	Count	7 100,0 %	1 100,0 %	8 100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,381 ^a	1	,537		
Continuity Correction ^b	,000	1	1,000		
Likelihood Ratio	,622	1	,430		
Fisher's Exact Test				1,000	,750
N of Valid Cases	8				

Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – ur. p. b.) (ZON), 171. čl. * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	neopredeljen	
ZA	Count	1 100,0 %	5 83,3 %	1 100,0 %	7 87,5 %
PROTI	Count	0 ,0 %	1 16,7 %	0 ,0 %	1 12,5 %
Total	Count	1 100,0 %	6 100,0 %	1 100,0 %	8 100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	,381 ^a	2	,827
Likelihood Ratio	,622	2	,733
N of Valid Cases	8		

Ustavna pritožba zoper sklep Višjega sodišča v Ljubljani št. I Kp 1010/2004 z dne 3. 2. 2005 v zvezi s sklepom Okrožnega sodišča v Ljubljani št. III K 49/2003 z dne 19. 3. 2004 * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	neopredeljen	
ZA	Count	2 100,0 %	2 66,7 %	2 100,0 %	6 85,7 %
PROTI	Count	0 ,0 %	1 33,3 %	0 ,0 %	1 14,3 %
Total	Count	2 100,0 %	3 100,0 %	2 100,0 %	7 100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,556 ^a	2	,459
Likelihood Ratio	1,923	2	,382
N of Valid Cases	7		

Zakon o sodniški službi (Uradni list RS, št. 19/94, 8/96, 24/98, 48/01, 67/02, 2/04, 71/04 in 23/05 – ur. p. b.) (ZSS), 3. odst. 8. čl. * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	neopredeljen	
ZA	Count	2 100,0 %	4 80,0 %	1 100,0 %	7 87,5 %
PROTI	Count	0 ,0 %	1 20,0 %	0 ,0 %	1 12,5 %
Total	Count	2 100,0 %	5 100,0 %	1 100,0 %	8 100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	,686 ^a	2	,710
Likelihood Ratio	1,024	2	,599
N of Valid Cases	8		

Odločba Višjega sodišča v Ljubljani št. PRpv 1630/2005 z dne 20. 9. 2005 in odločba Okrajnega sodišča v Grosupljem št. PRs-2096/03 z dne 17. 8. 2005 * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	neopredeljen	
ZA	Count	2 100,0 %	2 33,3 %	1 100,0 %	5 55,6 %
PROTI	Count	0 ,0 %	4 66,7 %	0 ,0 %	4 44,4 %
Total	Count	2 100,0 %	6 100,0 %	1 100,0 %	9 100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	3,600 ^a	2	,165
Likelihood Ratio	4,727	2	,094
N of Valid Cases	9		

Zakon o javnih uslužbencih (Uradni list RS, št. 56/02, 23/05, 35/05 – ur. p. b.) (ZJU), 2. odst. 162. čl. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o javnih uslužbencih (Uradni list RS, št. 113/05) (ZJU), 86. čl. * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	neopredeljen	
ZA	Count	1	5	0	6
		100,0 %	71,4 %	,0 %	66,7 %
PROTI	Count	0	2	1	3
		,0%	28,6 %	100 %	33,3 %
Total	Count	1	7	1	9
		100 %	100 %	100 %	100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	2,571 ^a	2	,276
Likelihood Ratio	3,081	2	,214
N of Valid Cases	9		

Sodba Višjega delovnega in socialnega sodišča št. Pdp 999/2003 z dne 6. 11. 2003 in sodba Delovnega sodišča v Mariboru, Oddelka na Ptujju, št. Pd 287/2000 z dne 6. 3. 2003 * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	neopredeljen	
ZA	Count	1	3	1	5
		100,0 %	50,0 %	100,0 %	62,5 %
PROTI	Count	0	3	0	3
		,0 %	50,0 %	,0 %	37,5 %
Total	Count	1	6	1	8
		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,600 ^a	2	,449
Likelihood Ratio	2,267	2	,322
N of Valid Cases	8		

Zakon o nezdružljivosti opravljanja javne funkcije s pridobitno dejavnostjo (Uradni list RS, št. 20/06) (ZNOJF), posamezne določbe Zakon o preprečevanju korupcije (Uradni list RS, št. 2/04, 97/05 – odločba US) (ZPKor), posamezne določbe * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	neopredeljen	
ZA	Count	0 ,0 %	6 100,0 %	1 100,0 %	7 87,5 %
PROTI	Count	1 100,0 %	0 ,0 %	0 ,0 %	1 12,5 %
Total	Count	1 100,0 %	6 100,0 %	1 100,0 %	8 100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	8,000 ^a	2	,018
Likelihood Ratio	6,028	2	,049
N of Valid Cases	8		

Zakon o lastninjenju kulturnih spomenikov v družbeni lastnini (Uradni list RS, št. 89/99 in 107/99 – popr.) (ZLKSDL), 2. čl. Zakon o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 7/99) (ZVKD), 62. čl. Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 56/99, 31/2000 – popr., 119/02, 22/03 ur. p. b., 41/04 in 96/04 – ur. p. b.) (ZON), 1. odst. 85. čl. in 1. odst. 171. čl. Ustavna pritožba zoper sodbo Vrhovnega sodišča št. VI Ips 5/2006 z dne 20. 12. 2006 v zvezi s sodbo Vrhovnega sodišča št. I Up 101/2003 z dne 26. 1. 2006 * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	neopredeljen	
ZA	Count	0 ,0 %	7 100,0 %	1 100,0 %	8 88,9 %
PROTI	Count	1 100,0 %	0 ,0 %	0 ,0 %	1 11,1 %
Total	Count	1 100,0 %	7 100,0 %	1 100,0 %	9 100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,000 ^a	2	,011
Likelihood Ratio	6,279	2	,043
N of Valid Cases	9		

Kazenski zakonik (Uradni list RS, št. 63/94, 70/94 – popr., 23/99, 40/04 in 95/04 – ur. p. b.) (KZ),
 112. čl. Zakon o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 63/94, 70/94 – popr., 72/98, 6/99, 66/2000,
 111/01, 56/03, 116/03 – ur. p. b., 43/04, 96/04 – ur. p. b., 101/05, 8/06 – ur. p. b., 14/07 in 32/07)
 (ZKP) * Domnevna pripadnost Crosstabulation

		Domnevna pripadnost			Total
		desna	leva	neopredeljen	
ZA	Count	1 50,0 %	2 66,7 %	2 100,0 %	5 71,4 %
PROTI	Count	1 50,0 %	1 33,3 %	0 ,0 %	2 28,6 %
Total	Count	2 100,0 %	3 100,0 %	2 100,0 %	7 100,0 %

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,283 ^a	2	,526
Likelihood Ratio	1,784	2	,410
N of Valid Cases	7		